

LJUDSKI TEDNIK

CENA 20 lir, 12 jugolir, 6 din

TRST 2. julija 1949

LETO ČETRTO številka 172

Porazna bilanca kominfor- mističnega delovanja na Tržaškem ozemlju

Po enem letu obstoja resolucije Kominforma in njenega nebrzdanega izkoriščanja, so prišle do popolnega uveljavljanja naše prvotne ugotovitve, da je ta resolucija plod nevarnega odklona od načel in principov marksizma in leninizma, ki ga hočejo nekateri kominformistični prvaki v okviru Informacijskega urada uveljaviti v delavskih gibanjih in v odnosih med njimi.

Mi smo takoj po resoluciji trdili, ker smo poznali jugoslovansko stvarnost, da se vsaka politika sovražstva do vodstva jugoslovanske države (govorili so, da je resolucija naperjena proti «Titovi klikki»), nujno sprevrča v politiko sovražstva do jugoslovanskih narodov in njihovih interesov. Po enem letu resolucije je popolnoma jasno, da je rdeča nit kominformovske politike borba proti interesom jugoslovanskih narodov, rovarjenje proti socialistični graditvi v Jugoslaviji ki poteka na znanstvenih izsledkih marksizma in leninizma.

Da so mogli prebroditi razdaljo od navidezne borbe proti «Titovi klikki» do dejanske borbe proti graditvi socializma v Jugoslaviji (prekinjanje gospodarskih pogodb in obveznosti tihotapljenja saboterjev itd.), si je bilo treba izmisliti čuvarite zaključke, da osvobodilna borba jugoslovanskih narodov ni bila delo komunistične partije Jugoslavije in njenega današnjega vodstva, da osvobodilna borba ni bila istočasno revolucija jugoslovanskih narodov in celo, da je bila osvobodilna borba jugoslovanskih narodov navadna nacionalistična komedija. Treba je bilo zanihati herojsko zgodovino jugoslovanskih narodov, da je bilo mogoče potem preiti v borbo proti njihovim interesom, preiti napram njim na politiko, ki se enakovredno stavlja ob bok politiki kapitalističnih sil napram njihovim kolonijam.

Metode Kominforma, ki jih uveljavljajo na Tržaškem ozemlju preko vidalijske agenture, se od metode proti Jugoslaviji v ničemer ne ločijo. Tudi tukaj je bilo treba razviti borbo proti «Babičevi tolpi», da je bilo preko te mogoče preiti na delovanje proti interesom slovenskega življa na Tržaškem ozemlju, ki se je po kompromisni rešitvi začasno moralo odpovedati svojemu osvobojenju in proti interesom tržaškega delovnega ljudstva.

Treba je bilo zanihati dejstvo, da so tržaške demokratične sile zrastle do take moči samo ob boku in po zaslugi revolucionarne borbe primorskega ljudstva, ki je v sklopu jugoslovanskih narodov sledilo politiki jugoslovanskega partijskega vodstva, treba je bilo zanihati in oblatiti veličastno borbo tržaškega delavstva proti angloameriškem imperializmu in italijanski reakciji na Tržaškem ozemlju, treba je bilo vreči čim več blata na Jugoslavijo in istočasno vzbuditi nacionalistično linijo Komunistične partije Italije in Vidalijskega vodilnega tabora v pogledu Tržaškega vprašanja.

Treba je bilo v imenu kominformističnega «internacionalizma» celo Slovencem vcepljati italijanski šovinizem, načrtno ubijati v slovenskem ljudstvu nacionalno zavest, da bi mu bilo mogoče pozneje navezati, da pomeni priključitev Tržaškega ozemlja k Italiji okrepitev demokratičnih sil v Italiji, kakor sedaj razlagajo ponovno zaslužnje Slovenske Koroške, kot da bi ne bilo vsemu svetu znano, da so si in si za priključitev Trsta k Italiji in Koroške k Avstriji trdovratno prizadevajo ravno imperialistične sile, za katere smo si lahko na jasnem, da ne mislijo krepiti demokratičnih sil v Italiji ali v Avstriji. Taka politika napram slovenskemu življu na Tržaškem ozemlju je prišla že tako daleč, da najbolj kričavi slovenski pristaši Kominforma na Tržaškem ozemlju med seboj ne go-

(Nadaljevanje na drugi strani)

KOSEC V ISTRJI

Foto Bubnič A.

POSKUSI, DA BI NASIM NARODOM VRNILA VOLJA OD ZUNAJ SO VEDNO IZZVALI SAMO NJHOVO SE VEČJO ENOTNOST, PA SE JE TO ZGODILO TUDI TO POT. SAMO NASI NARODI IN NAS DELAVSKI RAZRED IMAJO PRAVICO POSTAVLJATI IN MENJATI SVOJE VODSTVO, POSTAVLJATI MU NALOGE IN KONTROLIRATI GA. ONI SO POKAZALI TUDI V TEKU SOCIALISTIČNE GRADITVE, DA JIM NISO POTREBNI VARUHI, DA ZNAJO UPRAVLJATI S SVOJO USODO, DA IMAJO PARTIJO IN VODSTVO SPOSOBNO, DA JIH VODI V VSEH, PA TUDI V NAJTEŽJIH SITUACIJAH, NE MOREJO SE MENJAVATI IZ INOZEMSTVA TAKA VODSTVA, KATERA JE LJUDSTVO V SVOJI KRVAVI IN TEŽKI REVOLUCIONARNI BORBI VRGLO IZ SVOJIH GLOBIN NA POVRŠINO.

(Iz «Borbe»)

KRONIKA

Z ozirom na govor bivšega jugoslovanskega kralja Petra v taborišču aprotovoljnih delavcev v Bichestru, v katerem je žalil Jugoslavijo, je Jugoslavija protestirala pri britanski vladi in zahtevala, da britanska vlada podvzame potrebne ukrepe, da se podobni incidenti preprečijo.

Stavka kmetijskih delavcev v Italiji, ki se je začela 18. maja, se je zaključila 22. junija s sporazumom, ki predstavlja v celoti ponovno zmago kmetijskih delavcev v Italiji.

Na občinskih volitvah v Holandski so zmagali socialisti s 30,35 odst., za njimi so katoličani, nekatere druge krščanske stranke in potem komunisti, ki so dobili 10,66 odst.

V Atenah je umrl predsednik vlade in vodja liberalne stranke Sofulis. Po njegovi smrti vodna kriza še traja, ker se predstavniki populistov in liberalcev ne morejo sporazumeti. Sprva je mandat za sestavo nove vlade Tsaladaris, sedaj pa ga ima Diomedes.

V Moskvi so v teku trgovinska pogajanja med ZSSR in Francijo.

Trumanov predstavnik pri paču Taylor je v Istanbulu obiskal pravoslavne patriarha z namenom, da izdelata načrt za aborbo proti komunizmu, ki jo vodi Vatikan s svojimi ameriški prijatelji.

Oktober bodo v Egiptu splošne volitve.

Na kitajskem bojišču so oživelji boji v neposredni bližini Hong Konga. Medtem poročajo iz Tokija, da se bodo v kratkem začeli direktni trgovski odnosi med Japonsko in svobodno Kitajsko.

V Berlinu je bilo že na tem, da bo obnovljen železniški promet med conami. Sedaj pa poročajo, da do take obnovitve ne bo prišlo, dokler ne bodo zapadne sile umaknile iz kolodvorov v berlinskih sektorjih svojo policijo. Stavka železničarjev pa je prenehala.

V Atenah so obsodili na smrt tri voditelje grške komunistične partije: Varkezinis, Lucherosa in Nikolaidesa.

Na kitajskem bojišču so oživelji nega sveta za Avstrijo je sovjetski predstavnik general Sviidov opozoril člane sveta na obnavljanje nacističnih strank v Avstriji in zahteval, naj se populistična avstrijska stranka opozori, da s svojimi pogajanj z nacisti krši sporazum o zavezniškem nadzorstvu.

V Varnostnem svetu OZN se vedno razpravljajo o sprejemu novih članov. Sovjetska zveza odobrava sprejem vseh onih, ki so ga zaprosili, če sprejmejo v OZN tudi Madžarsko, Bolgarijo, Romunijo in Albanijo.

Predstavniki italijanske vlade so obnovili diplomatsko aktivnost s predstavniki ZDA glede afriških kolonij.

V nedeljo so bile v Belgiji volitve v poslansko zbornico. Zmagali so krščanski socialci, drugi so socialisti, potem liberalci in komunisti. Ker krščanski socialci niso dosegli absolutne večine, se kralj Leopold ne bo povrnil na prestol, kakor je bil to namen volitve.

V Švici se je zaključil proces proti romunskemu diplomatu Vitianu, katerega namen je bil, oblatiti novo Romunijo in njene predstavnike. Inscenatorji procesa v tem niso uspehi.

Krožijo vesti, o veliki politični krizi v Turčiji. Podrobnosti niso znane.

Moskovska »Pravda« pobja trditve Trumanu, da je pariška konferenca uspeh politike zapadnih sil in dokazuje, da je uspeh pariške konference pripisati politiki Sovjetske zveze.

Novo vlado v Belgiji sestavlja krščanski socialci Vand Zeland.

Na grško jugoslovanski meji je prišlo do ponovnih incidentov, ko so monarhofašisti vdrl v jugoslovansko ozemlje.

Pri volitvah v Kanadi je liberalna stranka dobila absolutno večino.

V New Yorku je bilo veliko protestno zborovanje ob priliki procesa proti komunističnim voditeljem.

V Parizu se je sestala skupina evropske organizacije za gospodarsko sodelovanje, ki bo razpravljala o sporu med Anglijo in ZDA, ki se vedno bolj razširja.

**KONGRES SVETOVNE SINDIKALNE ZVEZE
v obrambi mednarodne proletarske solidarnosti**

1.500.000 članov sindikatov vse Jugoslavije je odposlalo svojo delegacijo na kongres

V Milanu se je danes začel II. kongres Svetovne sindikalne federacije. Na ta kongres so prišli zastopniki okrog 60 milijonov delavcev.

Svetovna sindikalna federacija je ena največjih pridobitev mednarodnega proletariata po drugi svetovni vojni. V njej se izraža internacionalna solidarnost delavcev, ki se zavedajo, da bodo le enotni lahko še bolj uspešno tolkli skupnega sovražnika — fašizem in imperalizem in da bodo le z medsebojno podporo dosegali uspehe v izboljšanju neznosnega položaja delavskega razreda v imperialističnih državah in kolonijah. Delavski razred tistih držav, kjer ima oblast v rokah delovno ljudstvo, pa predstavlja v tej veliki skupnosti mednarodnega proletariata temelj in najmočnejšo oporo borbi delavcev vsega sveta. Nič žudnega, če pošiljajo Wallstreet in njegove podružnice prav zaradi velike važnosti Svetovne sindikalne federacije svoje preizkušene agente v boj proti tej mednarodni delavski organizaciji. Ustanavljane stankokaskih organizacij, ki so si na čelo obesile zastavo Marshallovega plana in razbijanje enotnosti v sami Federaciji, so sredstva, ki se jih imperialisti in njihovi agenti poslužujejo. Imperialisti vedo, da je prav enotnost mednarodnega proletariata najostrejša orožje proti njim.

Delavci vsega sveta pričakujejo zato od kongresa v Milanu nove korake naprej v utrditvi enotnosti in borbenosti mednarodnega delavskega gibanja. To ne pričakuje samo tistih 60 milijonov članov sindikalnih organizacij, ki so združene v Svetovni sindikalni federaciji, to pričakujejo milijoni delavcev tudi tistih organizacij, katerih voditelji tipa Brawna, Deakina, Careya, agitirajo danes za wallstreete imperialiste, to pričakujejo milijonski kolonialni narodi, ki se bore za

svojo osvoboditev, ker vidijo v Svetovni sindikalni federaciji pomembno postavko v svetovnem demokratičnem taboru.

Zveza sindikatov Jugoslavije je z vsemi močmi podpirala Svetovno sindikalno federacijo že ob njeni ustanovitvi. Zastopniki nove Jugoslavije so z vso doslednostjo pomagali utrjevati enotnost svetovnega delavskega gibanja. Tako v načelu kot v akciji so sindikati Jugoslavije sodelovali pri uresničevanju programa Federacije. To izhaja že iz značaja razrednega sindikalnega gibanja v Jugoslaviji, katerega bistvena odlika je proletarski internacionalizem. Pod vodstvom jugoslovanske Partije je delavski razred Jugoslavije na čelu vsega delovnega ljudstva izbojeval zmago v teži ljudski revoluciji. Prav zato uživa delavski razred Jugoslavije v svetu tudi velik ugled, saj je ljudska revolucija v Jugoslaviji važen prispevek k taktiki borbe delavskega razreda za oblast.

II. kongres Svetovne sindikalne federacije pa bodo delavci in vsi delovni ljudje Jugoslavije pozdravili še z novo pomembno zmago. Prav te dni izpolnjujejo naši delavci polovico petletke. Z vztrajnostjo in borbenostjo, ki je lastna delavskemu razredu Jugoslavije, ki se je prekalil v težkih in krvavih bojih, so mnogi delovni kolektivi izpolnili poletni plan že pred rokom. V naporih delavskega razreda Jugoslavije, ki vztrajno preko vseh ovir socializem, se zrcali tudi visoka zavest proletarskega internacionalizma.

1.500.000 članov Zveze sindikatov Jugoslavije je odposlalo svoje zastopnike na II. kongres Svetovne sindikalne federacije v Milanu. Ti zastopniki bodo, kot so tudi že doslej vedno z dejanji dokazali, z vso doslednostjo branili mednarodno proletarsko solidarnost ter, pomagali pri utrjevanju in nadaljnjem razvijanju enotnosti in borbenosti mednarodnega delavstva.

Člani jugoslovanske sindikalne delegacije na drugem kongresu v Milanu se pred odhodom iz Beograda pozdravljajo z beograjskimi delavci. V sredini šef delegacije predsednik ES Jugoslavije Djuro Salaj

Kitajska

V mestih osvobojene Kitajske nasledujejo napredovanje narodno osvobodilne vojske

**Tito
in Kardelj
na Brionih**

Maršal Jugoslavije Tito se z nekaterimi člani vlade in z zunanjim ministrom Kardeljem muči na Brionskih otokih, kjer je letno počivališče vlade. Tito je ob navzočnosti Kardelja sprejel predstavnike ljudstva in ljudske oblasti, Partije in množičnih organizacij jugoslovanske cone Tržaškega ozemlja. Maršala sta pozdravila šef VUJA-e polk. Mirko Lenac in tajnik okrožnega komiteja Partije tov. Julij Beltram. Tito se je zadržal s člani delegacije v čezdnevnem pogovoru o življenju prebivalstva in o problemih okrožja.

**PORAZNA BILANCA
kominformističnega delovanja na Tržaškem ozemlju**

(Nadaljevanje s prve strani)

vore niti več v svojem materinem jeziku, češ »mi nismo Babičeva topla, mi smo internacionalista«. V zvezi s tem hočemo na tem mestu opozoriti samo na dejstvo, da ima ta pojav že svoje žalostne predhodnike na Tržaškem ozemlju v okviru nekdanje socialdemokratske stranke, ko so si nekateri Slovenci tolmачili internacionalizem tako, da je treba zatajiti svojo narodnost in so se zaradi tega začeli poitalijančevati, in da so bili podobni pojavi tudi na Štajerskem takoj po razpadu stare Jugoslavije, ko so nekateri kričali »internationalista« v imenu svojega »internationalizma« začeli govoriti med seboj samo v nemškem jeziku. Zaključek tega je bil, da so v kratkem postali najhujši hitlerjanci. Upravičeno se tedaj vprašujemo, do kam bodo v pogojih nadaljnega razvijanja kominformistične politike do slovenskega vprašanja na Tržaškem ozemlju in v pogojih eventualne priključitve Trsta k Italiji še dospeli oni »slovenski internacionalisti«, ki se jim že danes zdi za malo govoriti v svojem jeziku?

Zalostnih primerov šovinistične politike Vidalijevega vodstva do slovenskega življa na Tržaškem ozemlju je še dolga vrsta, počenši od razbijanja prosvetnega življenja na našem podeželju, od trgiranja kulturnih vezi tržaških Slovencev z matičnim narodom, od barbarskega prepredčevanja visokega kulturnega in globoko socialnega in demokra-

tičnega poslanstva Slovenskega narodnega gledališča, pa do načrtnega zanemarjanja enakopravnosti slovenskega jezika na Tržaškem ozemlju.

Toda ta odkrita manifestacija italijanskega nacionalizma in šovinizma kominformistične agenture na Tržaškem ozemlju ni edini porazni rezultat enega leta obstoja resolucije Informbiroja na Tržaškem ozemlju.

Metode demokratičnosti v tržaškem demokratičnem gibanju metode zavzemanja absolutno pritičnega gibanja na osnovah resnice, metode zavzemanja absolutno pritičnega gibanja do vsakršnega vprašanja, so zamenjale metode laži, potvarjanja, klevetanja, narodnostnega pritiska itd. Načrtno uveljavljanje teh metod je v dobrini meri spravilo visoko politično moralno poštenih revolucionarjev na Tržaškem ozemlju na nivo politične morale tolp iz ulice Cavana in Akvedota. Kdaj bi bil pred resolucijo Informbiroja in pred sankcioniranjem laži in politične amoralnosti v demokratičnem gibanju mogoč primer, ki se je dogodil v Rimanih in ki po svojem značaju ni osamljen, ko so zapeljani mladeniči in ženske uganjale pred sliko voditelja jugoslovanskih narodov amoralne orgije. Kdaj bi bilo v preteklosti mogoče, da bi glasilo komunistične partije serviralno čitateljem dan za dnem laži, izmišljene v uradništvu, kot se danes dogaja v »Laboratoriu« in njegovem prevodu »Delu«.

In še več: kdaj v triletni praksi neizprosne borbe proti imperializmu in njegovim agenturam v Trstu se je dogajalo, da bi voditelji demokratičnega tabora sramotno paktirali z voditelji tržaške reakcije, ki delajo to danes Vidalijevi sindikalisti, ko se vdnjajo sovražnikom delovnega ljudstva v Delavski zbornici. Prej je bil jezik reakcije in imperialistov do tržaškega delavca knuta, bič, zaporji in prokletstvo Santina, danes isti Santin javno izraža svoje zadovoljstvo nad politiko Vidalijeve skupine in imperialisti in italijanska reakcija delajo poklone Vidaliju za usluge, s katerimi si je pridobil njihove simpatije. Prav dejstvo, kako se mednarodna in lokalna reakcija uspešno okorišča z Vidalijevim delovanjem, kako se uspešno poslužuje ljudi tipa Vidali, Uršič itd., predstavlja za tržaško in svetovno demokratično gibanje najbolj žalostno stran aplikiranja resolucije na Tržaškem ozemlju.

In ko mi vse to obsojamo, ko vse to razkrinkujemo, ko se proti vsemu temu borimo, kričijo proti nam, da smo antisovjeti, da smo agenti imperializma.

V čem je potemtakem sploh sovjetizem? Mar je sovjetizem v razširjanju laži, v izvajanju narodnostnega pritiska, v uveljavljanju politične amoralnosti v demokratično gibanje, v paktiranju z razrednim sovražnikom in popuščanju napram njegovim zahtevam? Mar je sovjetizem v pljuvanju na narode, ki z največjim samopremagovanjem in

prenašanjem največjih žrtev gradi neustrašeno socializem, ali je sovjetizem v dosledni borbi proti imperializmu in proti vnašanju kominformističnih metod v delavsko gibanje?

Prepričani smo, da je sovjetizem samo v obrambi socializma in v obrambi dosledne marksistične in leninistične linije, pa čeprav danes na zaprepačenje in začudenje vseh poštenih demokratov prihajajo ravno iz Sovjetske zveze zgledi nečest, kar nima z obrambo socializma in marksizma ničesar opraviti.

Ko danes po enem letu pogubnega delovanja Vidalijeve skupine pregledujemo njegove posledice, ko ugotavljamo, da je v pogojih koncentriranega pritiska reakcije likvidatorstvo in oportunitizem Kominforma zajel precejšnje širine, pa istočasno z zadovoljstvom ugotavljamo tudi, da je ostalo na Tržaškem ozemlju jedro, ki ni podleglo osredotočenemu pritisku reakcije in Kominforma, ki je ostalo zvesto tradicijam borbe tržaškega demokratičnega gibanja in principom marksizma in leninizma. To jedro danes sicer ni številčno veliko, vendar zmaguje, vendar vrši častno vlogo v poučevanju ljudstva in v nakazovanju poti iz megle, v katero ga je porinil kominformizem. Stališče tega demokratičnega jedra na Tržaškem ozemlju bo zmagalo, ker je pravilno in načelno, kakor bodo zmagali jugoslovanski narodi, ko bodo z uspehi socialistične graditve končno dokazali, da so na pravi poti.

Imperialistični pajek nad črnim kontinentom

Se nikoli ni Afrika tako zanimala imperialistov kot sedaj; mikajo jih predvsem nenavadno bogati viri surovin: razni gospodarstveniki in podjetniki ter tisk kapitalističnih dežel živahno presojajo možnost, kako bi v večji meri izkoriščali Afriko ter snujejo načrte, kako bi jo gospodarsko in strateško izrabljali.

Londonški «Times» piše v nekem članku takole: Velika Britanija, ki je vse prekomorske investicije izgubila v času vojne, lahko računa, da jih bo obnovila z obsežnimi ozemlji, ki se razprostirajo v območju šterlingovega bloka; med temj zemljami je najvažnejša britanska Afrika.

Ameriški list «Herald» predlaga, naj bi Afriko kar najbolj izkoristili. Z domačim prebivalstvom lahko postopajo kot z bogatim virom nekvalificirane delovne sile. Če bodo uporabljali najmoderneje stroje, piše dalje «Herald», bo industrija v teh deželah dosegla presenetljive uspehe.

Afrika, vojna baza?

Monopolisti zapadne Evrope in ZDA, ki jih vznemirja napredek osvobodilne borbe v Aziji, vidijo v Afriki obljubljeni dežel, kjer morejo neovirano kar na veliko trgovati s sužnji. Poleg tega nameravajo netilci nove vojne ustvariti iz Afrike vojno bazo, ki bo dobavljala potrebne surovine za vojno in zaloge ljudi — topovsko hrano. V zvezi z napadalnim načrtom so imperialisti razdelili Afriko na štiri pasove: na Severno Afriko, (od Casablanca do Kahire), v Vzhodno Afriko (od Hartuma do Najroba v Keniji), na Zapadno Afriko (od Dakarja do Brazavile) ter Srednjo in Južno Afriko; ta pas, ki ima najbolj razvito industrijo in najbogatejše vire surovin, hočejo spremeniti v glavno orožarno ameriško-angleško-francoskega imperialističnega bloka.

V zvezi s to razdelitvijo grade v raznih krajih številne angleške in ameriške letalske ter pomorske baze. Toda to je šele začetek. Po štiritletnem planu bodo zgradili 40 letališč v Alžiru, 14 v Turisu, 67 v francoski ekvatorialni Afriki itd. Med Dekarjem in Adis Abebo je že redna letalska zveza.

Najvažnejša vojaška središča so v Vzhodni Afriki, v Sudanu, Tu modernizirajo letališča v Hafi, Hartumu, Port Saidu.

Med posameznimi vojnimi oporišči napeljujejo železnice, ki so velikega strateškega pomena. S severa

na jug: Tripolis-Capetown, Kahira-Capetown čez Kenjo. Z zapada na vzhod: Dakar-Port Said-Sudan, Lagos-Mombasi itd.

Gradnja vojnih baz v Afriki je eno najvažnejših del zapadnih vele-sil, ki jih družijo atlantski pakt.

Gospodarski napad

Toda skupno delo imperialistov na afriških tleh ima tudi svoje meje. Ameriški monopolisti hočejo igrati vlogo nesebičnih mecenov svojih prijateljev. Ze za druge svetovne vojne, ko je Wall-Street začel v širokem obsegu prodirati na afriški trg, so ameriški vladajoči krogi vztrajali na principu «enakih možnosti» v Afriki. To okoliščino je potem v veliki meri olajšal Marshallov plan. ZDA so zahtevale, da jih maršalizirane dežele za delno plačilo za pomoč, ki jim jo nudijo, zalagajo s surovinami (baker, kav-

čuk, mangan, krom, med, citè, svinec), z vsem tem, s čimer so bogate njih kolonije.

Toda ne gre le za surovine. Eden izmed členov angloameriškega dogovora o posojilu daje Američanom pravico, da investirajo svoj kapital v britanskih kolonijah. ZDA so doslegle to tudi pri drugih deželah, ki imajo v Afriki kolonije. Umazani prsti Wall-Streeta se raztezajo po Severni Rodeziji in južnoafriški uniji. Ameriška podjetja se polasčajo vsega gospodarstva teh kolonij. V zadnjih dveh letih si je ameriški kapital zagotovil kontrolo nad pridobivanjem zlata v Južni Afriki in ima zdaj v oblasti kakih sto industrijskih podjetij.

Tudi francoske dežele so izpostavljene močnemu dotoku dolarjskih podjetnikov. Nedavno so ustanovili francosko-ameriško družbo za razvoj prekomorskih ozemelj Francije. V tej družbi so poleg francoskih

bank tudi velike ameriške banke. Ameriški kapital že tudi nadzira velik del pridobivanja nafte v Tunisu ter kositra v Maroku.

Boj afriških narodov

Ceprav se ameriški monopolisti in njih anglo-francoski klienti toležijo, da bodo kakor koli prisilili afriško prebivalstvo k pokorščini, so vendar njih prizadevanja, da rešijo usodo Afrike proti volji prebivalstva, zaman. V drugi svetovni vojni so se zbudili napredni narodi črnega kontinenta k vsstaji. Po vsej deželi nastajajo številne demokratične organizacije ne glede na to, da jih kolonizatorji zelo preganjajo. V prvih vrstah naprednih sil Srednje Afrike stopa Demokratična afriška zveza, ki ima danes skoraj milijon članov.

V poslednjih letih se boj afriškega ljudstva proti njih izkoriščevalcem vedno bolj zaostruje. Množe se stavke in tudi številni policijski oddelki jih ne morejo preprečiti. Narodi črnega kontinenta nočejo, da bi njih dežela postala branik imperializma, hočejo se rešiti kolonialnih vezi ter sami odločati o usodi svoje zemlje. Ne dovolijo, da bi njih dežela postala baza svetovnega imperializma.

Partsalides

predsednik začasne grške demokratične vlade

VLOGA CERKVE v imperialističnih načrtih

Reakcionarno časopisje v Trstu ponavlja zadnje čase dan za dnem priljubljeno pesem o zatiranju verske svobode v državah ljudske demokracije. To ni ničesar novega. Danes se poslužujejo češkega škofa Berana, večeraj so se madžarskega primasa Mindszentija, še preje Stepinca pa bolgarskih pastorjev itd. itd. Jutri se bodo nekoga drugega, kajti tako predvideva program kampanje proti ljudsko demokratičnim državam.

Ker so zagnala vsa reakcionarna trobila, od demokristjanskih do fašističnih, tak hrup okrog teh vatiškanskih zaupnikov v državah ljudskih demokracij, bi bilo dobro pogledati, kaj jih prav za prav pri tem žuli, kaj je tisto, kar spravlja reakcionarje iz ravnotežja.

V prvih mesecih preteklega leta so v ameriškem senatu mnogo razpravljali o ustanovitvi vohunskih središč v državah ljudskih demokracij, katerih delovanje naj bi bilo v začetku pasivno, pozneje pa tudi aktivno. V ta namen so takrat osvojili načrt, ki ga je sicer predložil malo znani senator, izdelal pa ga je seveda kar najbolj skrbno osrednji informacijski urad v Washingtonu. Tiskovne agencije so ta

načrt spravile v javnost v njegovih grobih oblikah, pozneje pa se o njem ni ničesar več govorilo. V tem času pa so ameriške tajne službe že začele delati po njem v državah ljudskih demokracij, toda za dokaj malo sreče. Keprav so v teh državah že preje vedeli za obstoj ameriškega načrta, je šele proces proti Mindszentiju jasno odkril sredstva, katerih se ameriške tajne službe poslužujejo v špijonažne in sabotažne namene v državah vzhodne Evrope.

Katoliška cerkev predstavlja v resnici najsolidnejšo osnovo, v okviru katere so ameriške tajne službe lahko gobjaj nemoteno razbila edina čvrsta organizacija, kavi- vile svoje delo. Katoliška cerkev je tere vsestranska aktivnost pod plaščem širjenja vere je nudila ameriškim tajnim službam sijajno prekrivalo in še najbolj primerne baze za razvijanje delikatnega špijonažnega delovanja. Proces proti Mindszentiju je odkril umazane načrte Vatikana in ameriške vlade za organizacijo špijonažne mreže in načrte o saboterski vlogi katoliške cerkve v vsestranskem življenju v državah ljudske demokracije. Cerkev je zavzela v teh državah javno protinacionalen značaj in usmerjala preostale reakcionarne sile, potem ko so te ostale dezorganizirane in razpršene, ki sebi in speljevala katoliške ljudi na svoj ideološki teren, na teren borbe proti državnim oblastem in proti novemu ekonomskemu sistemu v državah ljudske demokracije.

V resnici povedano, je bil Mindszentij eden izmed najslabših agentov, ki so jih kdaj kolj imele ameriške tajne službe. S svojim nespretnim izrabljanjem in ustvarjanjem spora med cerkvijo in državo je dosegel obratni uspeh kot si ga je želel. Velik del madžarskega duhovništva in množica vernikov, ki mu je v začetku sledila, je potem, ko je zvedela za vlogo ameriškega poslanika Chaplina v tem verskem sporu, nastopila odločno proti politiki škofa Mindszentija. Proces, ki je sledil in odkritje celotnega omrežja špijonažne atere je zadalo končni udarec načrtom, ki sta jih Vatikana in ameriška vlada imela na Madžarskem.

Sedaj štiri mesece pozneje se popolnoma enaka stvar razvija na Češkoslovaškem, toda z mnogo večjo previdnostjo. Potem ko so propadli vsi poskusi zavreči nagel razvoj nove družbe na Češkoslovaškem, ko so propadli poskusi sabotiranja peletnega plana, so vrgli v borbo proti češkoslovaškemu režimu svoj zadnji adut — cerkev. Ta poseg po skrajnem sredstvu kaže na slabost ameriške politične akcije v vzhodni Evropi. Vendar dogodki kažejo, da so ameriški načrti že spodleteli tudi na Češkoslovaškem, kajti češkoslovaška javnost si je na jasnem, kaj je resnično ozadje politike škofa Berana do države.

ANGLIJA v Ugandi...

Afrika je za Anglijo velikega vojaškega in gospodarskega pomena. Toda vlado Njegovega veličanstva so njeni upi glede Afrike prevarali. Tako je v Ugandi prava vojna. Črno prebivalstvo, ki je bilo do sedaj podložno, je začelo meseca aprila množično zahtevati svoje demokratično predstavništvo in pravico, da lahko svobodno prodaja bombaž, ki ga pridelava. Tedaj je guverner sir John Hall najprej uvedel popolno cenzuro, nato pa je uporabil vojaštvo. S silo je preprečil manifestacije, dal je aretirati tisoče ljudi in požgati več vasi. Vsaki dan zažgejo po zaslugi angleških oblasti 30 trupel. Najhujše je nasilje proti predstavnikom plemen. Večinoma so jih odstranili in najbolj napredne zaprli v ječe. Tu trpe silno lakoto, s katero jih hočejo likvidirati na naraven način.

Neke prebivalec Ugande je pred kratkim pisal, da je trpljenje teh ljudi večje kakor trpljenje Kristusa na križu. Prebivalstvo pa ne prenaša vsega tega preganjanja s strani Angležev in se upira. Toda oblasti so zbrale mnogo vojaštva in vojnega materiala, med katerim so tudi tanki z ognjemeti, ki služijo za zažiganje. Zato je borba za Afrikanec zelo težka.

...in v Maleziji

Tudi kronika vojne v Maleziji je zelo krvava. Z angleškega stališča je njena bilanca naslednja: 70 milijonov stroškov na dan; rezultati: 11 vasi požganih in porušenih do tal, 75 ljudi obešenih, 500 ustreljenih, 7000 vojakov v koncentracijskih taboriščih, 2300 deportirancev. Vojne operacije bi se bile morale končati že na koncu leta 1948., kakor se je pred enim letom obvezal poveljnik angleških sil general Boucher. Toda ta datum je pretekel, ne da bi ošibila borbenost malajskih upornikov. Angleški časopisi že več mesecev popolnoma molčijo o razvoju teh vojnih operacij. Okrepitev nasprotnikovih položajev pa se vidi tudi iz poročil angleškega vojaškega štaba: prva poročila so govorila v začetku o komunističnih banditih, sedaj pa uporabljajo besedo «uporniki».

Medtem si London prizadeva, da bi zatrl malajsko gibanje za neodvisnost. V vojnih operacijah uporabljajo 70.000 vojakov angleških elitnih čet, oddelkov gurrkha in posebne politične policije. Ali bodo ti vojaki zadoštovali? Nasprotno mislijo da ne. Poslanec angleške spodnje zbornice ni v neki svoji interpelaciji 30. marca prav ničesar prikril. Ta poslanec, kapetan L. D. Gammans, je zahteval, da se pošljejo v Malezijo velika ojačanja in je zaključil svojo zahtevo: «Ne smemo biti skopi z tem je poslanec pokazal na ameriških dolarjev kakor ves izvoz iz Združenega kraljestva». S Malezijo, ki nam preskrbuje več bistvo uprašanja: od 29 strateških surovin, ki jih Velika Britanija dobavlja Združenim državam, je 9 surovin iz Malezije; medtem je tudi cin in naravni kavčuk. Ravno zaradi tega vojna v Maleziji hudo zaskrblja atlantske vojaške štabe.

ZA VOJSKO BREZ OROŽJA porabi Francija 500 milijard frankov

Pred šestimi meseci je bil v francoskem uradnem listu objavljen zakon, s katerim se je vlada obvezala, da ne bo leta 1949 porabila več kakor 350 milijard frankov za vojsko (270 milijard za vojsko v Franciji in 80 milijard za prekomorske dežele). Toda po nekaterih vesteh se je ta vsota zvišala na 385 milijard in 300 milijard. Ta vsota pa še zdaleka ni resnična. Več desetih milijard so skrili v razne druge kamuflirane račune drugih ministrstev. Iz drugih računov je razvidno, da so za obrambo porabili mesečno nad 41 milijard frankov, kar znaša približno 500 milijard na leto. Nekateri pa mislijo, da bodo to vsoto še preseglji.

Ce upoštevamo teh 500 milijard, ugotovimo, da predstavljajo za leto 1949 40 odst. vseh stroškov vojaške in civilne uprave, ki znašajo 1250 milijard. Torej ne gre samo za 30 odst., kakor je poročal poročevalec parlamentarne komisije za vojaške zadeve Guezdon. On je namreč hotel dokazati, da je ta proračun za leto 1949, ki je 91 milijard višji od onega za leto 1947, prav za prav nižji.

Ugotovili so tudi, da teh 500 milijard predstavlja 76 odst. vseh kreditov za investicije za leto 1949, ki znašajo 653 milijard. V proračunu za investicije je bila važna zlasti obnova porušenih hiš.

Iz vsega tega je razvidno, da je industrijska proizvodnja utrpela veli-

ko škodo zaradi prednosti, ki jo dajejo izdatkom za vojsko. To je tudi s čisto vojaškega stališča velik nesmisel.

Kljub 500 milijardam stroškov pa je bilo le malo potrošeno za obnovo in za vzdrževanje vojnega materiala. O tem so se hudo pritoževali 9. junija v francoskem parlamentu poslanci večine. M. Monteil je poudaril, da je bilo porabljenih za vojsko le 20 odst. proračuna za vzdrževanje njenega materiala, 10 odst. za proizvodnjo orožja, medtem ko je bilo 80 milijard stroškov za moštvo. Res je pa, da je bilo kupljenih v nekem belgijskem parku nekaj neuporabnih ameriških avtomobilov.

V mornarici je zadeva tudi podobna: komaj 20 odst. proračuna je namenjena za opremo. Pravijo, da bodo prenehali z gradnjo vojnih ladij Jean Baert in Clemenceau. Tudi mornariško letalstvo je zelo revno. Na letalonosilkah je 36 avionov, od katerih jih 26 ne sme leteti. Zato so Francozi zaprosili Angleže, naj jim posodijo 15 letal tipa Seafire, da bodo imele francoske vojaške vaje vsaj videz vojaških operacij, kakor je dejal M. Chaban-Delmas.

Kar se tiče letalstva je položaj tudi obupen. Popolnoma so opustili načrt za obnovo letalstva. Francija ima samo 500 letal, v glavnem tujeja izvora, ki bodo konec leta 1950 popolnoma obrabljena. Gotovo ne bodo v Franciji z zapiranjem le-

talskih tovarn izboljšali položaja.

Tako Francija potroši 500 milijard za armado brez materiala, za armado v kateri kar mrgoli oficirjev. V vojski pride na vsakih 14 vojakov in podoficirjev po en oficir, za tri opremljene divizije pa je kar 75 generalov. V mornarici pride na vsakih 14 mož en oficir. Ta armada pa postaja prava profesionalna armada. V samj vojski je 110.000 stalno službujočih mož. Ti stanejo 16 milijard nasproti 670 milijonom, ki jih potrošijo za 170.000 vojakov, ki jih vsako leto pokličejo pod orožje.

Cemu lahko torej služi taka organizacija. Objasnitev vladnega načrta nam to pojasnjuje. Ta načrt pravi: Sprejeti moramo obveznosti, ki izvirajo iz potrebe po obrambi zahodne Evrope. To pomeni uporaba atlantskega pakta. Francozi bodo dali vojake, Združene države pa bodo preskrbele orožje ali vsaj to, kar se jim bo zdelo koristno dati, upoštevajoč vlogo, ki jo bodo dodelili Franciji.

Drugo poslanstvo te vojske, ki se že izvaja, je vojna proti kolonialnim narodom, predvsem proti Vietnamu.

Vsak Francoz sedaj torej dobro ve, zakaj se bo moral odpovedati najmanj 12.500 frankom svojega dohodka, da bo vzdrževal to organizacijo, ki jo že vedno imenujejo sredstvo za «narodno obrambo», čeprav ne zasluži tega imena.

KRONIKA

Dijaška matica bo priredila po-
čitniške tečaje za dijake s po-
pravljalnimi izpiti. Tečajji bodo
trajali od 15. julija do 15. sep-
tembra. Prijave sprejema upra-
va Dijaškega doma.

Vojaška uprava je predala ne-
kaj svojih uradov in oddelkov v
civilne roke. Za načelnika urada
za šole je bil imenovan prof. An-
ton Andri.

Na praznik sv. Petra in Pavla
je bilo mesto skoraj prazno, ker
so mešanici natrpali razna kopal-
išča, odšli v hribe in v bližnjo
mestno okolico. Bil je pač prvi
precej topel poletni dan.

Moški so po navadi bolj močni
od žensk. To pa ne velja za 32-
letnega Romana Kolčiča, ki ga je
njegova 34-letna žena tolkla s ko-
smo opeke po glavi in ga tako
premikala, da je morala po-
sesti vmes policija in ga peljati
v bolnico.

S plinom se je zastupil 37-let-
ni Ubaldini Marlo iz ul. Giulia
45. Prepeljali so ga v bolnico in
njegovo stanje je resno.

V podstrešju hiše št. 1 v ul.
Teatro se je obesil 56-letni čevl-
jar Jožef Matevžič. Našla ga je
že mrtvega njegova sorodnica Da-
rinka Gruden. Živilje je si je ho-
tel vzeti tudi 73-letni čevljar Vin-
cenzo egroni in je v ta namen iz-
pil precejšnjo količino strupa.
Prepeljali so ga v bolnico.

Predsednik cone Palušan je po-
zval Tržičane, naj začnejo nabi-
ralno akcijo, s katero bi delno
krili stroške 40 milijonov lir, da
se vojašnica «Cumano» preuredi
v stanovanjsko hišo s približno 60
stanovanji. Bolj pametno bi bilo,
da bi v ta namen uporabili vse
one milijone, ki jih trošijo za
razne gredice in podobno.

V zvezi z notico, objavljeno v
tržaški kroniki v našem listu 17.
junija, da je čedadska policija
zaplenila Adolfa Strgarja iz Ko-
barida 7 kg cigaret, gospod Strgar
izjavlja, da je imel pri sebi le
200 komadov cigaret FIB za oseb-
no uporabo, kar je razvidno iz
zapisnika finančnega urada v Če-
dadu.

Skandal na naravnstveni policij se
je končno nekoliko razjasnil. Po-
licija je aretirala nekdo 24-letno
gospo H. M., ki je podkupila in-
spektorja Grieca, da je prikril
njeno razmerje s 45-letnim in-
ženirjem Pollakom, s katerim so jo
našli v nekem shajlišču za «go-
lobocke» v ul. Geppa. Obenem so
aretirali tudi inženirja. Oba sta že
bila pred sodiščem za dobočevanje
narokov. Gospa H. M. je poročna
s 26-letnim sinom bogatega tr-
govca, pa so ji, kakor kaže, bolj
simpatični možje v zrelih letih.

Pri Sesljanu je angleški tovornj
avto do smrti povozil 15-letne-
ga dijaka Marcela Bevilacqua, ki
se je vračal s kolegom s skupino
prijateljev s kovanja.

Pri kopanju se je ponesrečil
Brišček Josip s Kontovelske ce-
ste, ko se je zaletel z glavo v
čoln in si pretresel možgane.

Te dni so bile v Trstu okrajne
skupščine upokojencev. Upokojenci
so na skupščinah med ostalimi
tudi ugovarjali proti načinu dvo-
mesečnega izplačevanja pokojnin,
ki ga je hotel uvesti Pokojnisk-
ki zavod.

V železarni ILVA so po spora-
zumu med tajnikom tovarniškega
odбора in ravnateljstvom izobesili
rdečo zastavo in italijansko triko-
loro. Slovenski delavci so zastavo
z rdečo zvezdo. Tajnik odbora je
temu nasprotoval in delavci so
lahko še enkrat ugotovili, kam vo-
di Vidalijska politika.

Nove stanovanjske hiše na Pon-
čani bodo v kratkem dodeli različ-
nim ljudem, ki so zaprosili zanje.

Brezvesten šofer je povozil 22-
letno bolničarko Elzo Vascotto,
nato pa z avtom zbežal. Zaradi
težjih poškodb se bo morala zdravi-
ti 40 dni v bolnici.

Sodišče je obsodilo na 8 mesecev
pogojnega zopora pet delavcev iz
daljedelne Sv. Roka v Miljah,
ki je šel v Rim po naročilo «Le-
ge Nazionali» in tam delal, da
zastopa vse delavce.

V Tržiču so splovili 3100-tonsko
ladjo «La Pataja», ki so jo naroči-
li iz Argentine.

Sit življenja je bil znani trža-
ški industrijec Amato Brezar in
je zato zaužil večjo količino Ve-
ronala. Zato so ga odpeljali v bol-
nico.

Zvesti borbeni liniji Ljudske fronte
bomo nadaljevali svojo borbo do zmage

V sredo dopoldne je bilo tretje
zasedanje glavnega odbora OF slo-
venskega naroda za Tržaško ozem-
lje. Na zasedanju je tov. Franc
Štoka podal poročilo o političnem
položaju in o perspektivah za na-
daljnje delo, tov. Branko Babič pa
je analiziral pomen volitev, objek-
tivne pogoje, v katerih so se vršile,
in politično linijo v zvezi s se-
danjim domačim in svetovnim po-
litičnim položajem. Glavni odbor
je tudi soglasno sprejel protestno
resolucijo proti krivičnim sklepom
štirih ministrov glede Slovenske
Koroške in sklepe, ki jih je predla-
gal tov. Babič na osnovi diskusije.
Iz poročila tov. Štoka in govora
tov. Babiča objavljamo na kratko
glavne misli.

V sedanjih pogojih borbe med
naprednimi in nazadnjaškimi sila-
mi se je pri nas bolj kot kdaj koli
pokazala vsa povezanost komin-
formovske politike s pobožnimi že-
ljami domačih in tujih imperiali-
stov. Vidalijsva social-patriotična
frakcijska skupina in njen tisk
sta se povezala z gonjo tržaške re-
akcije obeh narodnosti. V tem o-
zračju so izvedli občinske volitve,
ki naj bi bile plebiscit za revizijo
mirovne pogodbe z Italijo. V njem
se je udeležila volivne kampanje
Slovansko-italijanska ljudska fronta
kot nositeljica borbenih tradicij
tržaških množic, kot sila, ki je na
tem ozemlju strela nacifašizem in
vse njegove hlapce. Ljudska fronta
ni krenila s poti svetlih tradicij
partizanske borbe, zato se je zna-
šla v koncentričnem ognju reak-
cije in vidalijscev. Sla je v borbo

Perotno sodišče zopet sodi
osvobodilno borbo in brani fašiste

Od 16. do 18. maja je bila pred
okrožnim sodiščem obravnava proti
skupini delavcev iz Tovarne strojev.
Obtožili so jih že običajnega «eseque-
stro di persona», ker so prve dni
maja 1945 aretirali šest fašistov in ko-
laboracionistov, od katerih se dva
nista vrnila. Po treh razpravah
so ugotovili, da so obtoženci tu-
di «mučili» aretirance, češ da je ba-
je obtoženec Buljan udaril s puškinim
kopitom fašista Iva Casuccijs. Zato so
jih predal porotnemu sodišču. Pred
tem sodiščem se je obnovil pretekli to-
rek proti obtoženecem proces.

Obtoženci so Umberto Buljan, Jordan
Luxa, Marij Desanti, Alojz Mahnič, Li-
bero Michelucci, Ruggero Ricatti, Rok
Nobilio in Jordan Fillini. Do aretira-
ncev se nista vrnila Ivo Casucci in
Wilhelm Enste.

Obtoženci niso na obravnavi poveda-
li nič novega ter ponovili izpovedi,
ki so dali že na okrožnem sodišču.
Pojasnili so sodnikom kako so pozneje
ustanovili vojaški bataljon, ki je bil
pod poveljstvom IX. Korpusa. Povelj-
stvo korpusa je izdala ukaz, da se
morejo aretirati vsi sumljivi fašistični
elementi, kar so obtoženci izvršili.

Obtoženi Buljan je zanikal, da bi
pretepal Casuccijs, Luxa je povedal,
da je podpisal zaporno povelje, katero
pa je že imelo podpis poveljnika ba-
taljona ing. Fortija. Tov. Luxa je bil
namreč politični komisar bataljona.
Čudno pri vsem tem je, da je ing. For-
tija na svobodi le zato, ker ga imajo
za dobrega «italijana». Obtoženi De-
santi je priznal, da je spremljal aretira-
nce v zapore v ul. Tigor in povedal,
da je aretirani skvadrst Foti terorizir-
al delavce. Obtoženi Mahnič je pove-
dal, kako je Enste zakrivil deportacijo
delavca Ziglota v Nemčijo.

Za obtoženci so zaslišali obremenilne
priče, med katerimi sta bili tudi ženi
Ensteja in Casuccijsa ter štiri od šestih
aretirancev, ki so se vrnilli. Med pri-
čami je bil tudi paznik Succij, ki je
svoječas povedal obtoženecem, kdo so
v tovarni sumljivi elementi. Succij pa
je bil v svojem pričevanju zelo ne-
jasen, ker se je najbrž bal, da bi ne
obtoževal samega sebe. Kakor običaj-
no je odvetnik Giannini, ki predstavlja

GLAVNI ODBOR OSVOBODILNE FRONTE SLOVENSKEGA NA-
RODA ZA TRŽASKO OZEMLJE ob priliki svojega zasedanja na dan
29. junija 1949

ODLOČNO PROTESTIRA

proti krivičnemu sklepu štirih zunanjih ministrov v vprašanju Slo-
venske Koroške ker predstavlja kršitev načel svobodnega odločanja
narodov in postavlja v ponovno sužnost koroške Slovence, ki so se to-
liko borili in žrtvovali, da bi dosegli svojo končno osvoboditev.

UGOTAVLJA

da ta step sankcionira imperialistično politiko zaslužnjevanja naro-
dov in daje avstrijski reakciji, prepojeni z nacističnim duhom, potuho
v nadaljnem izkoriščanju, zatiranju in raznarodovanju koroških Slo-
vencev, kar pomeni utrjevanje pozicij avstrijske reakcije doma in na
mednarodnem polju.

Sklepi štirih zunanjih ministrov v Parizu v vprašanju avstrijske
mirovne pogodbe ne predstavljajo demokratičnega miru, temveč utrju-
jejo imperialistične pozicije naračen malih narodov. Ti sklepi pred-
stavljajo hkrati grožec primer za ostale, predvsem male narode, ki
so žrtve imperialistične napadalnosti kot so grški indonezijski in
ostali narodi, ki se borijo za svojo svobodo in neodvisnost kakor tudi za
samo tržaško ljudstvo, ki že več let prenaša imperialistično okupacijo
in ki doživlja nevarnost, da postane končno plen italijanske šovin-
istične reakcije.

Zato OF za Tržaško ozemlje

ZAHEVA

da se ta krivični sklep preklične in najde rešitev, ki bo zajamčila ko-
roškimi Slovencem svobodno življenje.

POZDRAVLJA

koroške Slovence in izraža svojo solidarnost z njihovo pravično
borbo, ki je obenem borba vsega slovenskega naroda.

Smrt fašizmu!

Svoboda narodu!

proti revizionistom vseh barv in
se je zato dosledno borila proti
politični liniji Informbiroja, ki je
s svojo kampanjo preko Vidalijsve
frakcije vodil demokratične množ-
ice v oportunistični revizionizem.

Naši pristaši, ki so vzdržali v tej
težki borbi, bodo pionirji našega
bodočega razvoja. Nanje smo po-
nosni, ker so bili po večini osrčeni
kadri OF v najtežjih časih, v naj-
večjih dneh zgodovine tržaških de-
mokratičnih množic in tržaškega
slovenskega življa.

Skromni rezultati na volitvah ne
pomenijo, da smo šli s pravilne
politične poti, temveč ravno nabo-
be. Če bi šli na linijo revizioniz-
ma in oportunističnega kompromi-
sarstva, bi morali imeti več glasov,
a to bi bil le navidezni uspeh.
Takšnih uspehov, ki bi bili dose-
ženi za ceno izdajanja naše bor-
bene revolucionarne doslednosti
proti neofašizmu, imperializmu in
proti vsem njegovim hlapcem, pa
nočemo. Naša linija mora sleteti
na borbi za resnico in proti vsemu
potvarjanju dejstev. Ta linija bo v
doglednem času zajela spet široke
množice.

Dolarska zveza je dosegla delen
uspeh na terenu, ker je ugledila
pot nesrečna kominformovska po-
litika. Ogabno klevetarje je raz-
očaralo mnogo naših poštenih kme-
tov in poznal se je zlasti vpliv go-
nje proti Jugoslaviji.

Pri ocenjevanju volivnih rezul-
tatih ne smemo upoštevatj le su-
hih številik. Rezultati ne pomenijo,
da je bila naša politična linija

STRAH pred odgovornostjo

O tem, da je vsa Vidalijsva revo-
lucionarnost in ljubezen do Sovjet-
ske zveze samo v demagogiji, so se
lahko naši ljudje že večkrat prepri-
čali, sedaj po volitvah pa se lahko
vsak dan bolj tudi prepričujejo, ka-
ko je bila vsa Vidalijsva volivna
propaganda ena sama demagogija.
Vidali je razsipaval na vse strani
obljube: «Ce boste volili nas, vam
bomo napravili vodnjake, napajali-
šča, napeljali elektriko, zaposlili
vse itd. itd.»

Vidali je pri tem zavestno varal
naše ljudi, ker kljub vsemu misli-
mo, da ni toliko neumen, da bi si
mogel delati take iluzije, da mu bo
anglo-ameriško-italijanska reakcija
kar tako odredila vsaj podžupansko
mesto, čeprav je še tako lepo pel
o «comune democratico» in zatrje-
val svoje italijanstvo. Gre torej za
prevaro velikega formata.

Zmedenost Vidalijskih kandida-
tov na podeželju, predvsem v milj-
skem in dolinskem okraju izvira
delno iz tega, da jih je strah pred
obljubami, katere so sipali pred vo-

litvami, predvsem pa iz tega, ker
je samo vidalijsko vodstvo iz go-
lega oportunitizma, ki ga navdaja,
neodločno spričo nalog, ki čakajo
demokratične sile v borbi v okviru
novih občinskih uprav.

Slovansko-italijanska ljudska
fronta ni postopala tako v volivni
kampanji, niti ne postopa tako se-
daj po volitvah, ko bo treba zares
delati. Slovansko-italijanska ljudska
fronta je postavila svojo volivno
kampanjo na solidno osnovo. Mobil-
lizirala je množice v borbo za osvo-
jitev novih pozicij, za vstop v ob-
činske svete, od koder bi bila borba
lažja in uspešnejša. Sedaj pa se bo
Ljudska fronta v svetih in v občin-
skih upravah borila za to, da prid-
dobi za naše ljudstvo čim več, da
uresniči kar se da potrebe našega
življa. Ljudske fronte in njenih
kandidatov ni strah pred odgovor-
nimi in težkimi nalogami, ker ni
oportunistična, ker je bila vedno
borbena in bo tako ostala. Pred
borbo pa trepetajo samo oni, ki so
še enkrat izdali našo borbo, in to
so vidalijskeci.

zgrešena, temveč le kažejo v kakš-
nih objektivnih pogojih se je bor-
ba razvijala. Nobena politična li-
nija namreč ni dejansko v taki
meri in tako jasno izražala tudi v
tej fazi borbe resnične interese tr-
žaških demokratičnih množic kakor
koravna naša. Vsa italijanska fa-
šistična in šovinistična reakcija v
Trstu, podprta od zunanjih imperi-
alistov, je s temi volitvami zas-
ledovala cilj manifestirati in raz-
vijati težnjo za priključitev Trsta
k Italiji. Zanjto to niso bile res
demokratične volitve, s katerimi
naj bi ustvarili demokratično up-
ravo v coni A. Vidali je zasledo-
val isti namen. To se je pokazalo
tako pri volitvah, ko je pel slavo
o svoji zmagi nad «Tifovo agentu-
ro» v Trstu, pri tem pa zamolčal,
da je na volitvah zmagala italijan-
ska reakcija.

Ravno v Trstu smo videli, kako
se v praksi izraža kominformis-
tična politika. Tu vidimo, do kakš-
nih rezultatov lahko dovede taka
linija, ki rima nič skupnega z in-
teresi delovnega ljudstva, ki vodi
do revizionizma. Tu v Trstu komi-
nformisti izražajo svoj internaci-
onalizem s tem, da ne govorijo
več slovenski, čeprav so Slovenci.

Slovenski informbirojevci, ki se
štejejo za «revolucionarje», nam
očitajo, da nismo pravi internaci-
onalisti, ker ne sprejemamo brez
odpora krivičnega sklepa, ki trga
del slovenskega naroda in ga me-
če na žrtvenik nenasičnega ger-
manskega imperializma. S tem ho-
čejo opravičiti krivico, ki se godi
koroškemu ljudstvu in morda že
študirajo formulacijo in opraviči-
lo za priključitev Tržaškega ozem-
lja k Degasperijevi vladi.

Koroško vprašanje je tudi dokaz,
kam vodi revizionizem načel dor-
slednega demokratičnega gibanja.
Z njih «rešitvijo» tega vprašanja
so okrepili avstrijsko reakcijo, da
bo lahko nadaljevala z zaslužnjeva-
njem in raznarodovanjem našega
naroda na Koroškem.

Iz teh primerov vidimo, da smo
na pravilnem stališču. Ker smo na
volitvah na Tržaškem ozemlju do-
bili samo 5000 glasov, ne bomo
spremenili naše linije. Gotovo, bor-
ba ne bo lahka, toda če smo pre-
pričani, da je vse to, kar se dogaja
s strani Kominforma, naporno,
če smo prepričani, da je naša pot
pravilna, ne moremo zavzeti nobe-
nega drugega stališča.

Mi smo na volitvah nastopili pro-
ti vsej reakciji in proti vsem tistim
težnjam, ki jih razvija Kominform
pri nas. Če je ta borba v tej situa-
ciji imela svoj pomen, ga bo imela
jutri tem bolj, ker je nemogoče,
da ne bi v delavskem gibanju v
svetu zmagala resnica. V tem po-
ložaju predstavlja 5000 glasov prav
gotovo močno bazo, jedro okoli ka-
tereга bomo našo borbo dalje raz-
vijali.

Na koncu zasedanja so bili spre-
jeti naslednji sklepi:

Glavni odbor OF v celoti odobrava
politično linijo slovansko-italijanske
ljudske fronte za časa volitev. Izjav-
lja, da je rezultat volitev odraz tre-
nutne potvorbene politične situacije,
ki označuje protidemokratičnost volitev
samih in lažna informbirojska kam-
panja ter da zaradi tega ta rezultat ne
predstavlja resničnega izraza volje
tržaškega prebivalstva.

Zaradi tega predstavlja rezultat vo-
litev v teh pogojih za slovansko-ita-
lijansko ljudsko fronto solidno osnovo
za nadaljnjo borbo na isti osnovni po-
litični liniji kakor do sedaj, ker je ta
politična linija edina, ki resnično
predstavlja interese Slovencev na
Tržaškem ozemlju ter vsega demokra-
tičnega gibanja in je v interesu spo-
štovanja mirovne pogodbe ter miru
sloha.

Glavni odbor OF poudarja potrebo
utrjevanja organizacije OF v cilju, da
bo postala sposobnejša za nadaljnjo
borbo.

V glavni odbor se soglasno koopti-
rajo vsi na zadnjih občinskih volitvah
izvoljeni kandidati na listi Slovansko-
italijanske ljudske fronte.

Santin: Bravo Radich!

vaša linija mi je po godu

Ob sklenitvi pogodbe o sodelovanju med Enotnimi sindikati in Italijansko splošno zvezo dela so voditelji ES poudarjali da bo ta pogodba tržaškim delavcem v veliko oporo pri njih borbi proti delodajalcem. Kot vse kaže, pa niso vsi delavci prepričani o tem, sicer ne bi »Il Lavoratore« tako poudarjal, sda je izkušnja zadnjih štirih let našemu delavstvu, in enotnim sindikatom pokazala, da ni mogoče ločeno voditi borbo proti delodajalcem ter vsem policijskim, upravnim in političnim ustanovami. Te besede je omenjeni list v približno isti obliki kar dvakrat ponovil.

Da niso tržaški delavci v preteklih letih dosegli upehov, ni točno. To ve vsakdo, ki e bil sam pri stvari prizadet, ali ki se je zanimal za sindikalna vprašanja. Res pa je, da so Enotni sindikati, odkar so prešli na oportunistično linijo, doživljali stalne neuspehe, to pa zato, ker so se hoteli boriti proti delodajalcem vedno skupno z Delavsko zbornico. To smo videli v vprašanju zahtev po povišanju družinskih in drugih doklad v podjetjih CRDA in v začasnem odpustu z dela 250 delavcev; videli smo to v stavki v železarni ILVA in v drugih primerih.

Sedaj pravijo, da čakajo delavce velike sindikalne bitke da bodo Enotni sindikati skupno z Italijansko zvezo dela ponovno zahtevali povišanje družinskih doklad in zvišanje pregibne mezdne lestvice. Pri tem gre za minimalne zahteve, ki jim dostojni delodajalci niso hoteli ugoditi. Toda kako lahko pričakujemo v tej borbi uspeha, če je na primer pred-

sednik Enotnih sindikatov gospod Radich zelo pomirljivo govoril oh dvoritvi plavža št. 3 v Skedaju in posredno celo povedal, da ne nasprotuje Marshallovemu planu, Radich je dejal:

«Zastopniki delavcev ILVA, včlanjeni v Enotnih sindikatih, izražajo ob tej veseli priliki svoje živo, globoko in iskreno zadovoljstvo spričo otvoritve tretjega plavža, ki obeta lep razvoj podjetja ILVA. Delavci izražajo upanje, da jim bodo odselej priznali njih pravice zaradi njih velikega prispevka k proizvodnji in izboljšanju gospodarstva na Tržaškem ozemlju. Obenem izražajo željo, da ne bodo vedno prisiljeni posluževati se borbe za dosego svojih pravic. Hkrati še enkrat izjavljajo, da nimajo skupno s svojo organizacijo nobenega predloga glede obnovitvenega programa. (Berj Marshallovega plana).

Spričo teh besed res ne vemo, kako bodo Enotni sindikati vodili napovedane borbe za izboljšanje delavskih mezd in doklad. Vse dosedanje izkušnje namreč kažejo, da niso hoteli delodajalci nikoli priznati delavskih pravic, če niso bili k temu prisiljeni. Zato ne vemo, kako se Radicheve besede strinjajo z marksistično analizo razredne borbe. Vsekakor je zanimivo, da mu je celo škof Santin čestital zaradi njegovih lepih besed, kar je seveda »Il Lavoratore« zamočal.

Sindikalna stvarnost pa je drugačna in dokazuje, da brez borbe ne pojde. Odpusti in podjetju Kozmann, odpust 140 delavcev, ki so bili zaposleni pri popraviljanju pločnikov,

Santin: Bravo Radich, vaša linija mi je po godu...

odpusti delavcev v čistilnici olja Standard nam kažejo, da so delodajalci in oblastem delavci deveta briga. Tudi vprašanje 250 delavcev, ki so jih 6. marca začasno odpustili z dela, še ni rešeno, ker jih niso po treh mesecih ponovno zaposlili. Tem delavcem so ta čas iz dopolnilne blagajne in delnim prispevkom zaposlenih delavcev plačevali po 32 delovnih ur meзде na teden, sedaj pa pra-

vijo, da je dopolnilna blagajna prazna in da morajo zaposleni delavci prispevati večji delež.

Delavce čakajo hude borbe in vsakomur je jasno, da bodo dosegli uspehe le, če se Enotni sindikati vrnejo na staro pot dosledne razredne in revolucionarne linije. Drugače pa bodo imele vse stavke isti izid, kakor sta ga imeli zadnja stavka v CRDI in v ILVI.

Resnično ozadje Uršičeve komedije

Kje jih čevelj žuli?

Pretekli teden se je vse časopisje v svojih kronikah obširno razpisalo o zadevi tako imenovane »Uršičeve ugrabitve«. List »Messaggero Veneto« je prvi obudil vso zadevo, ki je že zaspala, s člankom, v katerem je serviral svojim bralcem nove potankosti o »ugrabitvi«, ki mu jih je najbrž dal kak prevlečen policijski funkcionar. Za tem člankom se je vsul kar eel plaz fantastičnih vesti, polnih novinarske domišljije.

V tej poplavi vesti se je zlasti odlikoval »Il Lavoratore«. Ta list, ki je prej zmerjal Uršiča z besedami tat, špijon, izdajalec in podobno, je objavil kar tri Uršičeva pisma, ki skušajo obtožiti upravnika lista »Corriere di Trieste« gospoda Černeja in independentista Sporerja, da sta v sporazumu z OZNO trivala bila Uršiča v Černejevo vilo, da bi ga lahko v njeni bližini ugrabili. Čudno pri vsem tem pa je, da Uršič, ki tako odločno dolži ljudi po časopisju, ni sam stvari prijavil policiji.

Policija je s svoje strani izdala poročilo. Iz njega je razvidno, da so Sporerja in Černeja zaslišali in da je Sporer dejal, da je dal Uršiču v Černejevi vili sestanek, na kar pa je pozabil. Poročilo tudi omenja, da so na škofiškem bloku aretirali Draga Keršovana iz Koprja, ki so ga pa pozneje izpustili, češ da ni imel nobene zveze s stvarjo.

V opisovanju teh dogodkov se niso »Il Lavoratore« in Italijanski šovinistični listi prav nič razlikovali, razen da je »Il Lavoratore« še z večjo vnemo blatil independentiste.

Vsi reakcionarni listi in »Il Lavoratore« so se tudi hudo jezili na policijo, zakaj ni izdala svojega poročila že pred volitvami. Na ta način ne bi independentisti dobili toliko glasov. V tem je pa tudi bistvo vse te komedije o »abitvi«. To nam je potrdil zlasti »Il Lavoratore« ob koncu te časopisne govnje 24. junija v svojem članku z naslovom: »Independentisti naj odprejo oči. Podrl se je grad umazanijh spekulacij«. Ta članek jasno kaže, kakšne namene je imela vsa ta časopisna gonja. Po Vidalijevih računih in računih italijanskih šovinistov so namreč dobili independentisti preveč glasov. Pred volitvami so bili reakcionarji tako prepričani, da ne bodo imeli independen-

dentisti nitj enega občinskega svetovalca, da sploh niso več z independentisti polemizirali, temveč so se z njimi le norce brili. »Il Lavoratore« pa jih je ves čas napadal, da so le Titovi plačanci. Po volitvah so bili reakcionarji hudo razočarani, pri »Lavoratoru« pa so volivni uspeh z muko požrli in Vidali je celo zapisal, da so bili vedno prepričani o tem, da je v Trstu independentistična miselnost precej razširjena. Zato so ubrali novo pot in so začeli napadati independentistično vodstvo, da bi se množice odrgale od njega. To njihovo taktiko je popolnoma razgalil zgoraj omenjeni članek. V tem članku pravijo med ostalim tudi tole: »Kaj je postal Sporerjev in Černejev »independentizem«? Protiitalijanski gibanje v službi Tita. To se je zgodilo po zaslugi skupine pokvarjenih ljudi, na katere opozarjamo javno mnenje in posebno poštene independentiste v njihovem lastnem interesu.«

V tem članku pa se ne kaže samo namen, čim bolj oblatiti independentistično vodstvo, ampak hočejo vidalijevcu, ki se sramujejo pretekle borbe, pokazati italijanskim šovinistom, da so tudi oni ze-

lo dobri Italijani. Drugače si ne jo independentiste antiitalijanstva. moremo razlagati, zakaj obtožuje Protiitalijanstvo independentistov je namreč v tem, da ne marajo v Trstu Italije. To »Lavoratoru« ni pogodu. Če pa je s stvarjo tako, potem je vse njih zatrjevanje, da hočejo imenovanje guvernerja, velika laž, kar mi že ves čas po objavi zloglasne resolucije trdimo.

»Il Lavoratore« gre pa še dalje. Reakcionarni listi so zadnje dni o »ugrabitvi« in o independentistih utihnili, ker servirajo svojim čitateljem, lačnim senzacionalnih vesti, odkritja o zadnjem škandalu npravnstvene policije. »Lavoratore« pa je napadel independentiste z drugim člankom, kjer jih obtožuje, da so že leta 1947., torej leto dni pred resolucijo, prodali svoj list »Trieste Sera« nič manj kakor nekemu ljubljanskemu podjetju.

Ljudem pri »Lavoratoru« torej ne manjka fantazije. Koliko se ta fantazija in te senzacionalne novinarske metode strinjajo z objektivnim poročanjem in revolucionarno načelnostjo ljudi, ki sami sebe proglasajo za komuniste in internacionaliste, lahko vsak trezen človek sam presodi.

Naslednjega dne so poklicali Venturinija k orožnikom, rnedtem pa je brigadir napravil v njegovem stanovanju preiskavo, ker ima v njem svoj prostor urad DFS. Ko so spremljali Venturinija domov, so mu orožniki zaplenili še nekaj slovenskih plošč.

Preteklo soboto je šla k videmskemu prefektu delegacija beneških Slovencev, v kateri je bil tudi član delegacije, ki je izročila spomenico v Rimu, in predsednik DFS za Slovensko Benečijo. Delegati so seznanili prefekta o omenjenem in drugih dogodkih. Prefekt je obljubil, da se taki dogodki ne bodo več ponavljali.

SINDIKALISTE SO IZPUSTILI

13. junija so v Fossalone pri Gra, dežu aretirali sindikaliste Manlio Trippi, Fulvija Bergamas in Rina Buoncompagno. Prijeli so jih zaradi tega, ker so branili svobodo stavke za časa borbe poljedelskih delavcev. Po petnajstih dneh so jih izpustili začasno na svobodo.

Zatrška KRONIKA

Gojenci pomorskega tehnikuma v Piranu so v preteklem šolskem letu dosegli lepe uspehe. Stirje gojenci oddelka za pomorske gradnje so zelo dobro izdelali, sedem gojencev navtičnega oddelka, pa je doseglo delno usposobljenost, ker bodo po zaključku enomesečne vožnje po Jadranu polagali še tri izpite in tako pridobili stopnjo aspirantov, nato pa kapitanov za dolge vožnje.

VOJAKI POMAGAJO KMETOM

Vojaki jugoslovanske vojske so pomagali okopavati koruzo in žeti pšenico kmečko obdelovalni zadrugi iz Pirana. Priskočili so na pomoč tudi zadrugarjem v Pučah, kjer je pšenica že dozorela. Zeli so tudi pri Savudriji, pri Babičih pa so pomagali kositi seno.

DOBRA LETINA CESENJ V MOMJANU

V Momjanu je dozorelo toliko češenj, da so jih imeli skoraj polovico več kot lani. Za odvažanje češenj sta bila na razpolago kar dva kamiona na dan, eden zjutraj drugi zvečer. Pri natovarjanju češenj se je zgodila tudi nekemu tovarišu nesreča. Ko je skočil s kamiona, si je zlomil nogo.

OBISKI PIONIRJEV VOJSKI

Članice AFZ iz Čežarjev in Pobečev ter pionirji iz Sv. Antona in Čežarjev so obiskali posadko JA v Pradah. Članice AFZ so vojakom darovale 80 kg češenj, malčki pa so nastopili na odru z recitacijami in petjem.

DELO PODZVEZE SHPZ

Podzveza SHPZ v Koprju je v okviru trimesečnega tekmovanja organizirala po vseh vaseh strokovna predavanja o zadrugištvu, zdravstvu in higieni, o življenju velikih mož, o kmetijstvu itd. Po raznih vaseh so bila predavanja iz življenja Maksima Gorkoga, Otona Zupančiča in Vladimirja Nazorja. Predavanja o kmetijstvu pa bodo v Vanganclu, Babičih in Borštu, o zadrugištvu pa v Borštu in Hrvoju.

ZADRUŽNI DOM V BUJAH

Delo za zgraditev zadrugišnega doma v Bujah dobro napreduje. Kljub raznim klevetam in obrekovanju, so prostovoljni delavci v treh mesecih izkopali na štiri tisoč metrov zemlje, postavili temelje, napravili gradbene načrte in bodo v kratkem dom otvorili.

CVETKE iz tržaških LISTOV DELO

V soboto 25. junija je »Delo« napisalo: »Zaradi njih groženj (misli na pristaše Ljudske fronte — op. ur.) in podlega izsiljevanja bo mogel naš list do nadaljnjega le enkrat tedensko prinašati svoj glas resnice med naše ljudi. V času, ko moramo omejiti izhajanje »Delo«, ko moramo prizadeti svojim ljudem to veliko žalost, se bosta preselila v tiskarno, ki bi morala biti ljudska, dva druga lista: »Corriere di Trieste« in »Trieste Sera«.

Da so pri »Delo« precej omejeni — glej rubriko Tu pa tam smo vedeli, nismo pa doslej vedeli, da so tudi tako strahovito domišljivi. Tudi nam se ljudje »smilijo«, ko jih bodo lahko samo enkrat na teden pitali s svojimi lažmi in zmerjanjem. Toda prej so se nam še bolj smilili, kajti brati dvakrat na teden take čenče, je pa res huda pokora, ki je še tako strupen in trmoglav internacionalista na službi. Le čudno, da so pri »Delo« tako elastični. V svoji prejšnji številki so namreč zapisali, da pomeni prihod lista »Corriere« v tiskarno v ul. Montecchi, da so »babičevci« v hudi denarni krizi. Sedaj pa se nad tem hudojuje, namesto da bi se veselili.

Isti list piše, da je bilo rešeno koroško vprašanje.

Rešeno? Morda za take internacionaliste kot so pri »Delo«. Za slovensko ljudstvo prav gotovo ne, kar potrjujejo velika protestna zborovanja.

ULTIMISSIME

Obe »Voce« in »Ultimissime« so zapisale, da sta tovariša Moša Pijade in Edvard Kardelj govorila v Zadru.

Zanje je torej Titograd Zader. V zemljepisju so res krepki, v literaturi pa še bolj, ko so mislili, da je bil Oton Zupančič zupan. In taki ljudje nas hočejo učiti svoje dvatisočletne kulture!

LAVORATORE

»Il Lavoratore« zmagoslavno poroča, da se bodo po posredovanju Enotnih sindikatov vrnili v Trst delavci iz Jugoslavije. Tik zraven tega članka z mastnim naslovom pa so vtaknili članek, ki govori o 23.000 brezposelnih in pravi, da bo treba poskrbeti zanje.

Najbrž odtegnejo tržaške delavce od gradnje socializma v Jugoslaviji in tako povečajo število onih 23.000 brezposelnih. Res ganljiva in očetovska ta skrb Enotnih sindikatov in »Lavoratoru« za tržaške delavce. Pa kaj je njim mar zanje, če bodo ostali na cesti brez dela. Glavno je le, da s tem škodujejo Jugoslaviji.

La Voce libera

»La Voce Libera« v zvezi z znanim Vidalijevim »barato« z veseljem piše: »Il Lavoratore« je v pogledu »jugoslovanskega diktatorja« zavzel isto stališče, ki smo ga vedno zavzemali mi, ter je celo pobral iz naših strani obtožbe proti Titu zaradi njegovega nacionalizma, imperializma ter diktatorskega ravnanja.

List nato še dodaja: »Pogum, dragi prijatelji pri »Lavoratoru«, se en majhen korak in upamo, da se nam pridružite pri protestiranju proti nezaslišani mirovni pogodbi.«

Da, pogum, Spadaro et comp.! Po veje vendar, kar vas že toliko let muči in vam kljuje v notranjosti. Saj »Velika mati« ima velika nedra in vas bo velikodušno sprejela; kolegi od »Voce« pa vas bodo še povabili na kak »abitvino«.

Goriška KRONIKA

Svoje prvo šolsko leto je v Novi Gorici, in sicer v Sempetru zaključila državna glasbena šola. Pouk je obiskovalo 120 gojencev. Klavir so poučevali trije učitelji, violino dva, eden pihala, eden violončelo, eden solopetje in eden harmoniko. Šola je že v prvem letu dosegla velike uspehe na glasbenem področju.

BENESKE SLOVENCE PREGANJAJO

Sovinistični učitelj Renzo Sklare je v gostilni v Sempetru ob Nadiži napadel 48 letnega Eligija Venturinija, ki je s skupino drugih vaščanov bral vsebino brošure s spomenico DFS rimski vladi. Sklare je udaril Venturinija s pestjo v obraz in mu dejal, naj gre v Jugoslavijo, češ da v Benečiji ni Slovencev.

KRONIKA

ŠIRI SE VAL OGORČENJA
proti ponovnemu zaslužjenju Slovenske Koroške

Brezplačni tranzit je dovolila FLRJ Bolgariji, Madžarski, Romuniji in Albaniji za dobave, namenjene otrokom v teh državah.

Franc Pieteršek je uvedel nov racionalizatorski postopek pri strojenju gorajega usaja in podloge. Ko bodo usnjarne uvedle novi postopek, bo usnjarska industrija prahrnila milijonske zneske.

V okolici Kruševca (Srbija) so ugotovili, da lahko uspeva kavčukova rastlina koksagiz. Lanj so nasadili večje površine, pridelek je znašal 211,5 kg na ha. Zdaj preizkušajo najugodnejši čas za setev.

Po metodi sovjetskega zastavnikarisa Lisenka preizkušajo vrste krompirja za letno saditev. Doslej so ugotovili, da daje letni krompir večji pridelek od pomladanskega in da se tudi več časa in bolje ohrani.

Po gospodarstvenih strokovnjakih je veliko povpraševanje. Za ta poklic daje izobrazbo ekonomski tehnikum. Studij traja 4 leta, po končani 90h opravi dijak veliko maturo, po kateri gre lahko na visje študije ali pa v poklic. Marljivo in potrebni dijaki dobijo tudi mesečne stipendije v znesku 800 - 1600 dinarjev.

Velika slava so imeli pionirji ob koncu šolskega leta. Najmarljivojši so dobili za nagrado knjige.

Tudi v Novem Sadu so priredili, podobno kot v Ljubljani razstavo lokalne proizvodnje. Udeležba razstavljalcev je skoraj dvakrat večja, kakor na lanski razstavi. Skupna vrednost proizvodnje lokalne industrije v Vojvodini se je povečala v primeri s prvim tromesečjem lanskega leta za 97 odst.

Novo tovarno usnja so zgradili v Smartnem pri Litiji. Predsednik vlade LRS so poslali delavci pozdravno brzojavko, v kateri poudarjajo, da je to nova zmaga socializma v Jugoslaviji.

Slapa umetnika Ivan Verž, violiniist in pianist Josip Udžbinac sta priredila na Reki koncert, na katerem sta igrala Beethovna, Čaha, Chopena in druge ter dosegla velik uspeh.

Obiskovalci analifabetskih tečajev v Srbiji so polagali ob zaključku izpite.

Nad 230 kulturnih skupin Srbije bo priredilo v letnih mesecih 810 gostovanj v rudnikih, gradbiščih, v zadrugah, kopalniščih in zdraviliščih.

Frontne brigade iz Idrije so mnogo prispevale k izpolnitvi polletnega načrta v gospodarstvu.

Alja Sirotnanovič je v tekmovalstvu uspel, da je s svojo brigado nakopal v enem dnevu 120 vagončkov premoga. Isto število je dosegel tudi Mile Beširovič s svojo brigado.

Velike gume za tovarne avtomobile so začeli izdelovati v tovarni Sava v Kranju. Zato so morali montirati nove stroje in izdelati razne pomožne naprave.

S velikih prekomorskih tovarnih ladjih izdelujejo v inozemstvu za Jugoslavijo. Do konca letošnjega leta bo zgrajena v Rotterdamu «Makedonija», ki bo imela nosilnost 9000 ton, ter motorna ladja «Srbija», ki bo tudi kakor «Makedonija», opremljena z najsodobnejšimi napravami.

Tudi republiška živilska industrija je izpolnila polletni plan, kljub številnim težkotam, predvsem pomanjkanju delovne sile.

Rdeči križ Slovenije priredi tudi v letu 1949 počitniške kolonije za socialno šibko in bolehalno šolsko mladino v Drobniču pri Celju, Smartnem pri Slovenjgradcu, na Pohorju, v Mirnu pri Gorici in Sv. Luciji pri Tolminu.

Prvi doma zgrajeni prekomorski parnik «Zagreb» je izročil promet. Izdelal ga je delovni kolektiv 1. maja. Na poskusni vožnji je dosegel parnik hitrost 16,3 morske milje na uro.

V vrednosti 13 milijonov dinarjev blaga bo prispevala Jugoslavija za dobo od julija 1949 do julija 1950 za otroke tistih držav, ki so bile prizadete v vojni.

Zasedanje glavnega odbora Ljudske mladine Jugoslavije je začelo v Beogradu. Sekretar je podal poročilo o organizaciji ljudske mladine in njeni utrditvi po združitvi SKOJ-a in Ljudske mladine.

Sklepi štirih zunanjih ministrov, s katerimi se brez kakršne koli obrazložitve odklanjajo jugoslovanske zahteve nasproti Avstriji na dele ozemlja, ki je naseljeno s slovenskim prebivalstvom, kakor tudi jugoslovanske zahteve za reparacije, s katerimi naj bi bila, čeprav samodejno povrajena, da za opustošenja, ki so jih utrpeli narodi Jugoslavije v tej vojni zaradi okupacije nemškoavstrijskih fašističnih sil, so vzbudili med koroškimi Slovenci in med narodi Jugoslavije veliko ogorčenje.

Jugoslovanska vlada je izročila predstavnikom ZDA, ZSSR, Združenega kraljestva in Francije protestno noto, v kateri izjavlja, da so sklepi Sveta ministrov za zunanje zadeve znanje nesprejemljivi, da se svojim zahtevam ne more in tudi ne bo odpovedala ter zahteva, naj Svet ministrov za zunanje zadeve vnovič razpravlja o upravičenih zahtevah Jugoslavije nasproti Avstriji in naj sprejme s sodelovanjem predstavnikov vlade FLRJ pravične sklepe.

Prav tako je pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško poslal svetu štirih zunanjih ministrov. Zaveznikemu nadzorstvenemu svetu za Avstrijo in Organizaciji združenih narodov protestne note zaradi odločbe štirih zunanjih ministrov, po katerih ostane Slovenska Koroška še nadalje v Avstriji, čeprav je slovenski narod na Koroškem dal težke žrtve za resnično, pravično in načelno reševanje lastnega narodnega vprašanja. Koroški Slovenci poudarjajo, da je edino odlično stališče vlade FLRJ resnično v interesu Slovencev na Koroškem, da samo nova, socialistična Jugoslavija vztrajno, acomanjno in načelno brani interese slovenskega ljudstva na Koroškem.

Globoko ogorčenje slovenskega ljudstva na Koroškem pa je izrazil pristavec Sovjetske zveze na sporazum, prav tako pa tudi način, kako je Sovjetska zveza ta sporazum sklenila.

Pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško je postal delegacija na politično predstavništvo FLRJ na Duna-

ju, da izrazi zahvalo koroških Slovencev vladi FLRJ za dosledno obrambo njihovih pravic ter zagotovilo, da majno zaupalo v novo Jugoslavijo, ki bo tudi v bodoče koroško ljudstvo ne se je edina v demokratičnem in svetovnem taboru postavila na branik slovenskega življa v Avstriji.

Pokrajinski odbor Osvobodilne fronte za Slovensko Koroško je izdal koroškim Slovincem razglas, v katerem jih poziva, da nadaljujejo še odločnejše kot doslej borbo proti vsem oblikam nacionalnega šovinizma proti pangermanski in nacionalistični ideji, borbo za izkoreninjenje fašizma v deželi, kjer je del slovenskega naroda prepuščen po pogodbi med ministri ZDA, ZSSR, Velike Britanije in Francije novemu nasilju, preganjanju in sistematični germanizaciji.

V svojem razglasu poudarja pokrajinski odbor OF za Slovensko Koroško, da v dobi štirih let pogajanj o mirovni pogodbi z Avstrijo ni bila predstavnikom koroških Slovencev dana možnost, da bi pred svetom zunanjih mi-

nistrov ustмено navedli in obrazložili nesporne pravice in odločno željo ljudstva po priključitvi Slovenske Koroške matični deželi - Sloveniji. Pristranska pogodba odreka slovenskemu narodu na Koroškem pravico do popolne narodne svobode, krši načela resnične demokracije in samoodločbe narodov. Pokrajinski odbor OF najodločneje protestira proti nepravilni odločbi štirih ministrov in ne odstopa od nadaljevanja borbe, kajti s koroškimi Slovenci je nova Titova Jugoslavija, so vsi jugoslovanski narodi, vsa demokratična javnost in slednjič vsi tisti, ki so tudi zasluženi in zatirani.

Kot so koroški Slovenci z ogorčenjem sprejeli vest o določbi mirovne pogodbe, tako je tudi ta določba bolesto odjeknila med jugoslovanskimi narodi. Najtežji udarec pa je v tem, da je Sovjetska zveza z ostalimi tremi državami sodelovala pri pariškem diktatu, ki je imperialistični način reševanja narodnega vprašanja, hkrati pa predstavlja tudi težak udarec narodno-osvobodilni borbi vseh malih, zatiranih narodov.

Po mestih so priredili protestna zborovanja proti vsem krivičnim sklepom Sveta zunanjih ministrov v Parizu. Množice so obsojale informbirojevsko goajbo proti Jugoslaviji, ki se odraža tudi v pariških sklepih. Slovenska Koroška je dala svoje žrtve, da se končno osvobodil germanskega pritiska, da se priključi svoji matični domovini Sloveniji, ne pa da ostane še nadalje v Avstriji, kjer nacisti danes ponovno dvigajo glave in kjer celo tako zvani komunisti ne kažejo prav nobene težnje, da bi podprli slovenski narod na Koroškem v njegovi upravičeni narodni borbi, temveč nasprotno, podpirajo velikomnoško miselnost ter prehajajo vedno bolj na pozicije avstrijskega šovinizma.

Na svojih protestnih zborovanjih v svobodni Jugoslaviji pa jugoslovanski narodi obljubljajo svojim bratom na Slovenskem Koroškem, da jim bodo nudili še naprej vso moralno in politično oporo v njihovi pravični borbi. Prepričani so, da bodo kljub ponovnemu ponemčenju v šolah, nepriznavanju narodnih organizacij, kljub gospodarskim oviram in policijskemu terorju v povezavi z resnično avstrijskimi demokratičnimi silami ter v naslovljeni na socialistično Jugoslavijo vzdržali še vse te nove težke preizkušnje.

Razstava industrije in obrti v Ljubljani je dokaz vztrajnosti slovenskega ljudstva

V prostorih Tehnične srednje šole je velika razstava republiške lokalne industrije in obrti LR Slovenije. Razstava nam kaže uspehe lokalnega gospodarstva v borbi za dvig življenjske in kulturne ravni delovnega ljudstva ter borbo za gospodarsko osamosvojitvev in gradnjo socializma.

Minister za komunalne zadeve pri vladi LRS tov. Milko Goršič je ob otvoritvi razstave poudaril, da je pletelka postarila pred republiške naloge, da dvignejo predvsem lokalno industrijo in obrt, ki proizva predvsem predmete široke potrošnje in ki mora zadovoljiti potrebe ljudskih množic.

Na bogati razstavi razstavlja svoje izdelke 710 proizvajalcev. Poleg industrijskih in drugih podjetij razstavlja svoje proizvode 40 obrtniških proizvajalnih združenj in 460 obrtnikov. Na razstavi so zastopani tudi kolektivni domače in umetniške obrti.

Med posameznimi se posebno odlikuje usnjarska. Produktivna zadruga «Lanjsarski izdelki» doseza s svojimi galanterijskimi izdelki lepe uspehe tudi v inozemstvu. Državni zavod za domačo in umetno obrt «Doma razstavlja izdelke, ki so na umetniški višini. Različne tovarne pletenja razstavlja celo vrsto novih izdelkov. Slovensko mizarstvo, ki je bilo znano še pred vojno, se je zdaj pod novimi pogoji še toliko bolj razvilo. Med razstavljalci se

odlikujejo produktivna obrtniška zadruga Crnomelj in tovarna polštva iz Brežic. Med posameznimi obrtniki pa zavzema vidno mesto Višnjar z Jesenic, ki razstavlja umetno obrtno galanterijo iz lesa, ki je pomemben izvozni artikel.

Na razstavi vidimo tudi stroje in naprave, ki služijo drugim panogam industrije. Vidimo tudi izdelke novatorjev, tako n. pr. prototip varilnih transformatorjev, ki jih je izdelal elektrotehnik Furlan, dalje dva stroja za upogibanje in rezanje pločevine, ki jih je izdelal tov.

Gradšek. Posebnost je stroj za izdelovanje krtič, delo novatorja Koceliča. Strojni ključavničar Zupan pa razstavlja poseben ročnik za brizgalne, ki je tudi njegov izum.

Na razstavi vidimo tudi uporabo najrazličnejših odpadkov, ki jih je prej industrija in obrt zametavala. Odpadke svile uporablja tovarna «Svilanits iz Kamnika za izdelavo krvat. Tovarna «Unites» v Ljubljani izdeluje iz odpadkov armature.

Pomemben artikel na razstavi je prehrambena stroka. Proizvodi živilske industrije, predvsem sočivja in sadja kažejo visoko kvaliteto.

Razstava lokalne industrije in obrti LRS kaže ustvarjalno moč delovnih ljudi na področju lokalnega gospodarstva. Prav to njihovo požrtvovalno delo za dvig ljudske blaginje bo mnogo pripomoglo k zgraditvi celotnega socializma Jugoslavije.

Člani politbiroja na potovanju po FLRJ

Podpredsednik vlade in zunanji minister Edvard Kardelj, podpredsednik Prezidijske ljudske skupščine FLRJ Moša Pijade, dr. Aleš Bebler, ameriški pisatelj Louis Adamič in drugi predstavniki so na svojem obisku v Crni gori, Dalmaciji, Bosni in Hercegovini doživeli navdušene sprejeme. Povsod jim je ljudstvo vzklicalo in jih pozdravljalo ter zahtevalo, da jim govore najboljši sodelavci maršala Tita in člani Politbiroja CK KPJ.

Na velikem zborovanju v Titogradu je na zahtevo tisočev delovnih ljudi po govoru tov. Kardelja, o katerem smo že pisali, povzel besedo Moša Pijade, ki je dejal, da so se po za- slugi jugoslovanske partije na Bal-

jkanskem polotoku ustvarili po vojni med državami taki odnosi, kakršnih prej na Balkanu nikoli ni bilo. Ustvarjeni so bili vsi pogoji za bratstvo in prijateljstvo med Jugoslavijo in sosednimi državami, toda resolucija JU je to stanje popolnoma pokvarila. Ne samo na Balkanu. Tudi odnosi med Jugoslavijo in drugimi demokratičnimi državami so se v enem letu po resoluciji bistveno spremenili. Sovjetska zveza, Češkoslovaška republika, Madžarska, Romunija, Bolgarija so prekinitve z Jugoslavijo ne le politične stike, temveč celo kulturne in gospodarske odnose. Od vseh mnogih prijateljskih pogodb, gospodarskih, kulturnih in političnih

ni ostalo ničesar. Namesto vsega tega je vstala gonja polna laži in klevet. To stanje za FLRJ v resnici ni šala. Na eni strani SZ in 6 drugih držav organiziranih kot ena organizacija s ciljem, da bi v Jugoslaviji menjali režim, da bi zadušili petletni plan, skratka, delajo tako, kakor so vedno delali imperialisti: vmešavati se hočejo v notranje zadeve Jugoslavije, kar je nedopustno in še posebej strahno, ker prihaja to od socialističnih držav. Računali so na veliko avtoriteto, ki jo imata Sovjetska zveza in boljševiška partija v Jugoslaviji. Toda eno je pravilno: izkoristiti avtoriteto in jo postaviti v službo poštene stvari, drugo pa je zlorabiti to avtoriteto da bi zatirali neki narod, neko državo. Prav to oni delajo in zato niso uspeli.

Jugoslovanska manjšina na Madžarskem je po resoluciji IU padla v težak položaj. Eden izmed prvih ukrepov madžarske oblasti je bila ukinitvev avtonomije Demokratične zveze Južnih Slovanov v Madžarski. Voditelje manjšine so zaprli, na njihovo mesto pa so postavili ljudi, ki so se celo borili na vzhodni fronti proti Sovjetski zvezi, in ki so celo nasprotni novi demokratični Madžarski. Tako je CK madžarske partije delavcev postavil za komisarja in organizatorskega tajnika zveze Južnih Slovanov Marjotja Laszla, znanega fašista, ki poleg vsega ni ni Slovan ni ni bil nikoli član Demokratične zveze Južnih Slovanov. Madžarskemu CK ni važno, kako so se člani partije zadržali med vojno, ni važno, kakšni borci so za izgradnjo napredne Madžarske, njim je glavno, da po informbirojevski praksi nekdo napada novo Jugoslavijo in že si zasluži popol-

no zaupanje madžarske partije delavcev. ... Informbirojevski tisk piše sicer o pariškem sporazumu, ne komentira pa krivice, ki so jih koroškimi Slovincem in Jugoslaviji

KOMINFORMIADE

prizadejali zunanji ministri s svojimi sklepi. Komunistični tisk zapadnih držav, konkretno pariški «Humanités» pa direktno zagovarja imperialistično politiko ter skrupaj napredne teze o nacionalnem vprašanju. «Humanités» piše, da «je beograjska vlada s pomočjo statistike, ki se nanaša na mrtve in ne na žive, poskušala dokazati, da je treba v prvi vrsti celovški predel vrniti Jugoslaviji. Nedvomno so slovenske manjšine v teh pokrajinah, toda

sporazum štirih minist. v prav tako predvideva, da bodo te manjšine zaščitene. Prav tako ni dvoma, da so Titove zahteve v tem primeru slednjič dobile šovinistični značaj in da so se sprevergle v karikaturu izvajanja po-

lilike o nacionalnem vprašanju, ki jo je določil Stalina.

Ali je bila borba koroških Slovencev ob strani jugoslovanskih partizanov za nacionalno svobodo tudi šovinistična? Ali so nešteti protesti ter zahteve koroških Slovencev, da se priključejo k Jugoslaviji v opreki s načijo k Jugoslaviji v opreki z nameljlil Stalin?

... Za sovjetskim dnevnikom

«Trude» pišejo albanski «Baškims» in bolgarski «Otečestveni fronta» o tisočih zdravih komunistih, ki so se z orožjem v roki povlekli v gozdove, da bodo od tam vrgli Titovo klko in rešili jugoslovanske narode propada. Pred enim letom so pozivali zdrave jugoslovanske narode v celoti, naj se upro Titovemu trockizmu in izdajstvu. To jim je spodletelo. Zdaj se pozivajo na «tisoče» zdravih partizanov, ki da so baje pobegnili v gozdove. Tudi to jim bo spodletelo. Preostale jim bodo še tiste, «stotine», ki so zbežale čez mejo v okrilje kominformističnih držav, da se bodo «rešili» jugoslovanskih narodov naraje oprli. Toda tudi to jim bo spodletelo, kajti izdajalci svojega lastnega naroda v borbi proti njemu in njegovi volji morajo podleči, pa četudi jih podpirajo take sile, kot so Sovjetska zveza in ostale demokratične države.

IN DRUGIH LJUDSKIH DEMOKRACIJ

MADŽARSKA VLADA

nosi odgovornost za kršenje sporazuma s FLRJ

Jugoslovanska vlada je izročila posloništvu republike Madžarske v Beogradu noto, v kateri protestira proti kršenju trgovinske pogodbe, ki je bila sklenjena med obema državama 24. junija 1944.

Pogodba je bila sklenjena po sporazumu obeh držav, zato da bi razvili gospodarstvo, dvignili življenjski standard svojih narodov in se gospodarsko dopolnjevali.

Jugoslavija je nesebično pristala na sporazum, nudila finančno in drugo pomoč madžarskemu ljudstvu, čeprav so jugoslovanski narodi pretrpeli velikanske človeške in gnotne žrtve tudi od madžarskih okupatorjev.

Jugoslavija je dobavljala Madžarski 30 odst. vseh njenih potreb po železni rudi in 20 odst. potreb po barvastih kovinah, pristala pa je na izvoz iz Madžarske za pretežno manj važne naprave. Poleg tega je Jugoslavija ugodila prošnji madžarske vlade in ji dala kot nekakšen superavans v višini šest milijonov dolarjev brezobrestni kredit, da bi se dvignila zmogljivost in obnovila madžarska industrija.

Vlada Jugoslavije je vedno v na prejšnjem plačevala svoja naročila ter plačala Madžarski 24,1 milijona dolarjev za nabavke do leta 1951. Madžarska pa je Jugoslaviji dobavila le za 6,9 milijonov dolarjev blaga. Dobave je zavlačevala, posebno pa po resoluciji, ki je direktno sabotirala socialistično izgradnjo FLRJ. Svojih obveznosti madžarska republika ni izpolnjevala: kakovost nekaterih posilk je bila silno slaba, tako da se te dobrine sploh niso moge uporabiti, nekaterih izdelkov sodobne tehnike ni dobavljala, čeprav se je po pogodbi obvezala. Madžarska pa izkorišča sredstva, ki jih je v njeni

državi ustvarila Jugoslavija, ker je ta lojalno izpolnjevala sporazum, medtem ko predstavlja neizpolnjene madžarske obveznosti njen dolg nasproti FLRJ.

Zdaj pa nenadoma madžarska vlada razveljavi sporazum in ker se zaveda mednarodne odgovornosti, ker je sporazum razveljavila brez vzroka, zvrtača odgovornost na

Predsednik nove madžarske vlade Stefan Dobi

vlado FLRJ.

Madžarska vlada je razveljavila sporazum ravno v času, ko bi morala s svojimi dobavami plačati svoje velikanske dolge. Poleg tega je odklonila plačati Jugoslaviji reparacije in je izgnala iz Madžarske jugoslovansko reparacijsko delegacijo ter tako poptepala mirovno pogodbo.

To je nov težak nemoralni napad na Jugoslavijo in njeno graditev socializma. Toda kakor niso mogli jugoslovanskih narodov uničiti fašisti, med katerimi so se madžarski posebno odlikovali, tako ne bo mogla gonja uničiti svobode in svobodne graditve njihovega socializma. Od takega postopanja pa ima škodo v veliki meri madžarski narod, ker je od gospodarskega sporazuma in sodelovanja z Jugoslavijo imel velike koristi.

Cerkev ne sme služiti reakcionarnim političnim ciljem

Aktivisti Ljudske fronte praškega okrožja so imeli svoj sestanek, na katerem je glavni tajnik Ljudske fronte imel referat o nalogah organizacije.

Poudaril je, da mnogi komunisti mislijo, da Ljudska fronta ni potrebna ter celo onemogočajo nekompromisno sodelovanje v javnem političnem življenju. «Ljudska fronta», je dejal Cepička, predstavlja politično edinstvo narodov, čigar samo manjši del je organiziran drugje. Večji del pa je izven organizacije. Tej večini se obrača fronta ter je pridobiva za sodelovanje in izgradnjo socializma.

Naloga fronte na Češkoslovaškem je med drugim tudi ta, da pomaga pri reševanju cerkvenih in verskih vprašanj. Cepička je poudaril, da je ljudska demokracija v CSR dala cerkvi tako ugodne pogoje za delovanje, kakršnih nima ta niti v takozvanih katoliških državah. Obsojal je politiko visokega klera na Češkoslovaškem, ki je v nasprotju z državami in nacionalnimi interesi Čehoslovakov.

Ob koncu zborovanja so člani Ljudske fronte sprejeli resolucijo, v kateri zagotavljajo, da bodo sodelovali v borbi proti kapitalističnim elementom in na vseh sektorjih za uresničenje petletke.

V teh dneh je imel po radiu predsednik vlade Zapotocky. Prikazal je delovanje visoke duhovščine v CSR, ki izrablja samostane, cerkev in dru-

Mladi specialisti Sovjetske zveze

Studijsko leto je končano. Mladi rod novih specialistov v vseh univerzih prostrane sovjetske države stopa v življenje, vključuje se v plodno delo svojih tovarišev za dobiti svoje domovine. Okrog 200.000 novih specialistov je vstopilo v tovarne, gospodarstva, na velika kmetijska posestva, na znanstvene, zdravstvene in vzgojne ustanove itd.

Istočasno ko stopajo mladi strokovnjaki v življenje, vstopa na višji študij na sovjetske univerze preko 200.000 novih študentov in študentk, da se usposobijo za poklice, katerega so si izbrali.

KRONIKA

1 milijon 750 tisoč prebivalcev ima madžarsko glavno mesto Budimpešta, drugo madžarsko mesto Szeged pa šteje 133 tisoč prebivalcev.

Po čeških cerkvah so brali pastirsko pismo čeških škofov, ki potrjuje dosežanje stališče češkoslovaških škofov.

Partizansko gibanje v Južni Koreji se stalno širi. Partizanski oddelki so napadli in uničili policijsko postojanko v Dananu.

Nov železniški most na Visli in železniški predor, ki gre skozi središče Varšave so izročili prometu. Na tej progi, ki veže zahodne z zapadnimi predeli mesta bo vozilo 108 električnih vlakov.

Na smrt so obsodili v Temišvaru v Rumuniji 5 obtožencev, ki so bili obsojeni zaradi vodstva in sodelovanja v teroristični organizaciji. 7 obtožencev je bilo obsojenih na prisilno delo.

14.941 mrtvih in 138.302 ujetnika znašajo izgube nacionalistične vojske v bojih v pokrajini Sanghaj v dneh od 12. do 27. maja.

Francoska delegacija je imela prvi sestanek s sovjetsko delegacijo za sklepanje sovjetsko-francoskega trgovinskega dogovora.

Osebnih predmetov pokojnega znanjca ministra CSR Jana Mrazkyca so prodali na dražbi v Londonu v vrednosti 1.100 sterlingov.

Agenti obveščevalne službe za zapadne države Jen Sedláček in Benjamin Kaben sta bila v Olnuvcu (CSR) obsojena na smrt zaradi splošne in protidržavne dejavnosti.

V češkoslovaško - avstrijskih pogajanjih je bilo doseženo soglasje glede številnih točk. Pogajanja CSR z Veliko Britanijo so v teku, z Indijo pa se bodo pričela v prvi polovici julija v New Delhiju.

Nezadržno napredujejo enote narodnoosvobodilne armade Kitajske. Očistile so veliki planinski greben Huzšan kuomintangskih čet, osvobodile železniško križišče Venštjang, okolišno mesto Lingpad in uničile mnogo vojakov nacionalistične vojske.

700 del najbojšjih ukrajinskih slikarjev, kiparjev in grafikov je razstavljenih na razstavi v Odesi. Stevilna dela obdelujejo motive narodnoosvobodilne vojne. V posebni dvorani so razstavljeni dela o mladih ilegalcih mladogardejcih Krasnodona.

Med Madžarsko in Veliko Britanijo so se začela trgovinska pogajanja.

50.000 ha močvirnatoga zemljišča bodo do jeseni izsušili v stepi Daraba v središču zahodne Sibirije.

Preko 70 podjetij v mestu Kijevu v Ukrajini je doseglo proizvodno raven, ki je bila določena za leto 1950. Med njimi je 20 rudnikov in rudniških uprav, tovarne za izdelavo električnih naprav itd.

Češkoslovaška trgovinska delegacija je predložila argentinski vladi podroben spisek svojih proizvodov, katere je pripravljena zamenjati za surovine, ki jih CSR dobavljala Argentina.

V Sovjetski zvezi so letos spomladi nasadili ob cestah drevored. Samo v Krasnogorskem okraju je bilo nasajenih 110.000 dreves, v Brjanski oblasti so 400 km cest nasadili z drevoredi.

77 članov šteje prva delovna bolgarska brigada, formirana po resoluciji IV. To so Bolgari, ki so pribežali v Jugoslavijo in zdaj žele s pomočjo jugoslovanskih narodov graditi Jugoslavijo. Komandant brigade je Cenko - Bogdanov Penov, ki je bil prej major 58 pešadijskega polka bolgarske armade.

530 delegatov bo sodelovalo na posvetovalni skupščini Kitajske iz 45 reprezentativnih edinic. Po tem odloku bo predstavljalo svoje delegate 14 demokratičnih strank, komunistična partija Kitajske, Revolucionarni komitet kuomintang, Demokratska liga itd. Dele-gate pošljejo tudi narodnoosvobodilna vojska Kitajske, demokratične organizacije, mladiška in ženska organizacija.

Kitajska vojska je zapolnila v Nankingu zalogo streliva z 19 topovi in 80 tisoč nabojih.

Bolgarija je poslala britanski vladi noto, v kateri zahteva, naj zniža osebje britanskega poslanstva v Sofiji. Pred dvema mesecema je britanska vlada zahtevala, da Bolgarija odpokliče svojega tretjega tajnika, češ da je ta v Angliji nezakonska oseba.

Nové Lidice

30 km daleč od Prage je ležala vas Lidice, ki so jo nacisti leta 1942 popolnoma izravnali z zemljo. Hoteli so ustraševati češko ljudstvo, da si ne bi upalo več pokazati svoje volje in svojega odpora do nemških hlapcev. Vas Lidice so požgali, vse ruševine odstranili, cesto, ki je vodila skozi vas so izkopali drugod, da, celo potoku, ki je tekel skozi vas, so drugje izkopali strugo. Vso okolico so izpremenili, da bi ne ostalo ne duha ne sluha o vasi, v kateri so prebivali večinoma rudarji, ki so delali v rudnikih mesta Kladna. Prebivalstvo te vasi, je doletela najtežja usoda: vse moške in odrasle fante so postrelili, žene in otroke pa so odpeljali v nemška taborišča. Ti grozni ukrepi so bili odgovor češkemu ljudstvu, ki je samo sodilo češkega kvizlingovca Haacha.

Po vojni so izdelali načrt za obnovitev vasi. Le malo žena in le nekaj otrok se je vrnilo iz nemških taborišč, kajti nacisti so hoteli prav zatansko uresničiti svoj uničevalni načrt. Otroke so v Nemčiji germanizirali in niti najvestnejšim češkim oblastem se ni posvečilo priti na sled večini lidických otrok.

Ob sedmi obletnici uničenja Lidice so na gričku nad krajem, kjer je prej ležala vas, postavili prvo novo poslopje za «Nové Lidice». Do 30. oktobra letos bodo zgradili 30 hiš, do 30. oktobra 1950 pa naslednjih 30. Vsega skupaj bo zgrajenih v Novih Lidicah 150 poslopij. Postavili bodo kulturni dom, rudarski raziskovalni inštitut, rudarsko šolo, ljudsko šolo, župnišče in cerkev. V vasi bodo postavili tudi muzej, ki bo pričal o tragediji tega majhnega kraja, ki je ponovno vstal, pa čeprav je bila vas spremenjena v polje, čeprav je bilo ime Lidice črtano iz vseh katastrskih knjig in uradnih spisov, čeprav so uničili skoro do zadnjega vse prebivalce.

Podobno usodo kakor jo je doživela vas Lidice, je moralo pretrpeti mnogo vasi v Evropi, kamor je segel nemški nacizem in italijan-

ski fašizem. Uničenih je bilo mnogo krajev v Sovjetski zvezi, Jugoslaviji, Franciji in drugod. Ti kraji vstajajo in bodo vstali znova, ker jih bodo svobodni narodi zopet dvignili. Muzeji pa bodo ostali večne priče vojnih grozot in opomin človeštvu, da se bo borilo proti novim vojnem.

OBNOVA OSVOBOJENE KITAJSKE

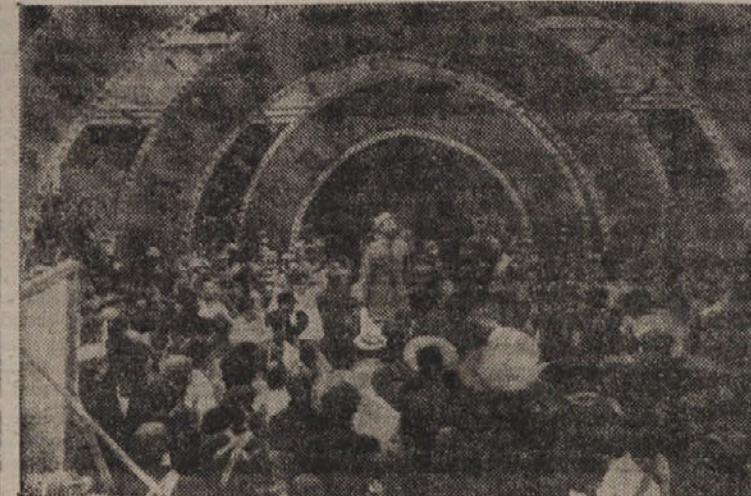
V osvobojenih oblasteh Kitajske se naglo razvija industrija, obnavljajo se prometne zveze.

Delavci Mandžurije in Severne Kitajske tekmujejo na čast osemindvajsetletne ustanovitve komunistične partije Kitajske in dosegajo velike uspehe. Šest velikih predilnih iz Tjencina je preselilo plan za 5 odst. Njihova proizvodnja je za 14 odst. večja, kot je bila letos aprila. Tovarna kemijskih proizvodov je praznega načrta za 60 odst., električnih žarnic je izdelala 16.000 preko določenega števila. Topilnica železa v Tetuanu proizvaja trikrat več železa kot pod kuomintangovim režimom. Plan proizvodnje so izpolnile tudi tovarne jekla v

Tetuanu, rudarji iz premogovnikov iz okolice Tjencina, državni mlini v Severni Kitajski ter mnoge tovarne v Mandžuriji.

Na koncu leta 1949 bo popravljeno preko 10.000 km cest v Mandžuriji, med temi 19 glavnih ter 34 km mostov. V Centralni Kitajski bo obnovljena zveza med vsemi osvobojenimi kraji.

Popolnoma je obnovljen poštni promet med severno Kitajsko in novoosvobojenimi kraji ter 2500 km telefonskih in telegrafskih linij. Gospodarska obnova je omogočila razvitje trgovine z inozemstvom. Kitajska narodna banka je dala Državnemu društvu za zunanjo trgovino posojilo v višini 300 milijonov dolarjev za pojačanje zunanje trgovine.

Ena izmed številnih množičnih zborovanj v osvobodeni Kitajski

NEKAJ SPOMINOV

Ko sem v nedeljo popoldne z bradico tesnobno v prsih stal pred mrtvim pesnikom, mi je stopil pred oči živi Zupancič. Videl sem ga pred seboj, bral v njegovem razoranem obrazu, sledil njegovim značilnim kretinjam, prisluhnil njegovemu glasu, slisal njegov korak — najbolj pa sem se zagledal v njegove oči, tiste zgovorne, zdaj vprašujoče, zdaj hudomušno nasmejane, pa spet zaskrbljene, očitaajoče, celo ogorčene oči, ki je z njimi vselej izrekel misel, še preden jo je oblikoval z besedo in kretinjo.

Tudi takrat, pred dvajsetimi leti, ko sem ga osebno spoznal, me je pogledal — ko da bi bil večna tehta. In kakor je sam govoril z oči, tako je tudi od drugih zahteval odkritega pogleda. Pri srečanju in pozdravu mu ni bila važna kretinja ali znamenje kloubka — z očmi ti je voščil dober dan; nekoč je izrečno potožil, da nekateri ljudje pozdravljajo, ne da bi pogledali v oči.

Spomin mi uhaja v čase, ko je prihajal dan za dnem v Kavarnozjutraj okrog devetih, preden je šel upraviteljski v Opero. Prisedel je, razgrnil časnik in raztreseno popil črno kavo. Četrta ure in opravil je. Če pa se je počutil zdravega in če se je razvil razgovor, je rad posedel dalj časa. Zlasti je postal živahen, če je beseda nanesta na jezikovna vprašanja. Tu je zajemal iz polnega in rad segal v svoj belokranjski zaklad. Z značilnimi kretinjami je spremljal besedo in misel. Danes mi je žal, da si njegovih misli nisem zapisoval.

Nekoč — bilo je v zadnji sobi neke knjižarne, ob črni kavi — so ga prosili, da bi kaj bral. Svoje? Odlično! Prežerna? Precej je bil pripravljen. Po kateri izdaji bi bral? Odločil se je za izvirno, izdajo 1847. Recitiral

na Otona Zupanciča

RUPEL MIRKO

je Sonete nesreče — brez pata, mirmo, a tako intimno in prepričevalno, da je napravil silen vtis. Ko je končal, si dolgo dolgo nihče ni upal spregovoriti.

V začetku 1942 sem prebil 3 tedne pod isto streho kakor naš pesnik — na kliniki. Takrat mi je bilo žal, da ne znam kvartala, zakaj to mu je bilo najljubše razvedrilo. Pa me je le naučil polagati yusianso. Bil je že hudo bolan in usi smo se bali zanj. Pa če ga le ni tria naduha, je po več ur prebil v skupni sobi. Tu di zvečer je rad posedel v družbi. Dobro je bil poučen, kako gredo dogodki na bojiščih; a tudi, kaj se godi pri nas je dobro vedel. Strašno je bil ogorčen zaradi naših belcev in ves srečen, ko je dobil zvezo — pisemsko in na pogled — s poslojcem nasproti kliniki, kjer so se zdravili jetniki. Vsi so mu pomagali, ga spoštovali in radi imeli.

Nekoga večera po večerji je dolgo pripovedoval o svojem potovanju na Angleško. Kako bistro je znal karakterizirati kraje in ljudi. S preprostimi kmečkim možakom sta ga poslušala kakor zamaknjena. Škoda, da se nazor na in sočna beseda pripovedovalca ni dala kako ujeti in spravit.

V začetku 1946, ko sem imel skrb za jezikovna predavanja v radiu, sem povabil kot prvega Otona Zupanciča. Malo me je skrbelo, da ne bi odklonil. A ko sem videl, da je kakor preroben, da je spet ves v delu za našo novo stvarnost, me je skrbelo, da bi ga odpeljal v radijski studio, in bil že pripravljen; le na vratih, ko sva odhajala, se je spomnil, da je predavanje pozabil na mizi. Z dostopom je brz stolp ponje. Tisto predavanje (»Nas jezik v novi dobi«) je potem kmalu izšlo v 1. številki Novega sveta.

Med avtorji pravopisa, ki se pripravljajo pri Slovenski akademiji znanosti in umetnosti, je bil tudi Oton Zupancič. Seveda ga zaradi bolezni ni bilo na seje, pa je dobival rokopis, preden smo ga oddajali v tiskarno. Kako skrbno ga je študiral, kažejo pripombe, ki jih je pošiljal spri, kakor so nastajale. Pisal jih je na posebne liste in so dragoceno gradivo, ki se je upoštevalo pri redakciji rokopisa ali pri korekturah. Škoda je, da je tako utegnjen pregledati pravopis samo do polovice nekako. Kolikšno jeziki

Bilo je na pomlad, pred dve-ma letoma. Če je le vreme dopuščalo, je okoli poldneva stopil na kratek sprehod v Tivolij ob ribniku. Nekoč sem ga spremljal. Pogovarjala sva se, kar se nenadoma ustavi in pokaže z roko kvišku. Drevo v cvetju. Ena sama vejica, živorumen cvet, se je odločila od krošnje, se iztegnila in ostro črtala na gosti modri opoldnanske neba. Lahno je trepetala v vetru. »Vidite, pravi, ako bi iz groba mogel gledati samo to vejico, nič drugega, vedno bi jo hotel gledati, pa ne bi bilo težko umreti.«

Danes ga ni več. Koliko nam je dal, kolikšno bogastvo — a mi? Se tiste vejice v cvetju mu ne moremo dati, da bi jo gledal iz groba...

ŽE KLAS DOZOREVA...

Prej jih je požirala tujina danes jim daje kruh domovina

Med kraji, ki so bili osvobodjeni in priključeni k Jugoslaviji, gotovo ni zadnja po svoji lepoti Bovška kotlina. Okoli in okoli jo oklepajo gore, po sredi jo reže Soča, skozi ozka Kluzja se ji odpira pot tja v Log pod Mangartom in najlepšo goro Jalovec; pot, ki se nato visoko vzpenja na prediški prelaz, se spušča k Rajbeljskemu jezeru in gre dalje mi: mornarstva na Trbižu in Korosko. Ta pot je polna zgodovine od rimskih časov pa do Napoleonevih vojn in odkriva potniku vedno nove lepote. Kmalu za Bovecem se cepi na desno druga cesta v Sočo, Trento, in čez Vršič v Kranjsko goro. Vse naokoli so visoki vrhovi, znani vsem našim planincem.

Središče kotline je Bovec, okoli pa se belijo vasi Šrpenca, Zaga, Plužne, Cezsoča, Log Cezsoški, Kal, Korinica in druga manjša naselja. Od Kluzja gre ozka pot na desno v lepo dolino Bavišice, ki je stisnjena med soške, trentarske in loške vrhove.

Toda kljub vsej tej lepoti je kotlina uboga in je ljudstvo zato vedno trpelo. Možejo so morali zmerom iskati kruha v tujini, žene pa so rile v skopo zemljo in ji z znojem iztrgale nekaj čomp (krompirja), koruze, repe in fižola. Le malo kmetov živi samo od zemlje, v mnogih hišah je ostal doma le najstarejši sin, ostali pa so morali s trebuchom za kruhom.

Rudarji in krošnjarji

Bovčanji so bili nekdanj znani po svoji zvestobi Avstriji in v nagrado za to zvestobo jim je Marija Tereza dovolila, da so lahko krošnjarji po vsej Avstriji, predvsem pa na Koroskem. Toda tam jih niso imeli radi. Ze v Trbižu so jih zmerjali s »filicariji«, ker se je Bovec imenoval po nemško Filitsch. Krošnjarjenje pa ni bilo za mlade ljudi preveč prijetno. Kasneje so začeli hoditi po svetu. Šli so v nemške rudnike, v Vestfalijo in tam rili pod zemljo. Drugi so delali v rajbeljskem rudniku, »gazurirali« so se starejši možje in se po več mesecih krošnjarenja vračali domov. Nekateri so si še kaj prislužili, stari sosed pa se je vedno vračal s praznim žepom domov in oblečel pijan v ledjici v hlevu, kjer ga je Mica našla vsa obupana naslednje jutro. Tako so živeli pod Avstrijo.

Prisla je prva svetovna vojna. Bovsko polje je postalo bojišče. Avstrijci in Italijani so ga pre-

U DEŽELI SLADKORNEGA TRSA IN TOBAKA

gospodarijo ameriški kapitalisti, kubanski domačini pa garajo in stradajo

Kubanski tobak je že v podzemeljskih ganjkih lasta meriških družb

Ko je ameriški kapital spremenil Kubo v velikansko sladkorno in tobakno tovarno, je položil svojo težko roko na vso ekonomsko otoko. Prirodna bogastva Kube so v glavnem last ameriških monopoli. Kubanski posestniki in tovarnarji morajo plašati, kakor jim ti godejo.

Ameriški, na Kubi naloženi kapitali, so znašali že leta 1940 560 milijonov dolarjev. Leta 1946 so dosegli že znesek 785 milijonov dolarjev, kar je skoraj četrtina vseh investicij Zedinjenih držav Amerike v deželah Latinske Amerike.

Lahko rečemo, da je kubanski sladkor že v podzemeljskih ganjkih last ameriških in mešanih kubansko-ameriških družb: Kuban - American - Sugar Company, Asucorera Atlantica del Golfo, United fruit sugar company in drugih. Preko teh tvrdk upravljajo ameriški poslovni ljudje kubansko ekonomiko in politiko. Več kot dve tretjini proizvodnje sladkornih tovarn je v ameriških rokah.

Narodni kubanski kapital je udeležen v sladkorni industriji samo s petino vseh investicij. Zedinjene države so glavni izvoznik in prekupčevalec kubanskega sladkorja. Od leta 1942 do 1945 je Kuba prodajala ves sladkor Zedinjenim državam. Šele v poslednjem času je začela samostojno prodajati neko količino sladkorja na svetovnem trgu.

Spriču kolonialne odvisnosti od Zedinjenih držav je Kuba brez moči proti samovolji monopoli. Najmanjše nihanje tržne konjunkturo v Severni Ameriki najde takoj odmev na ekonomiko otoka. V poslednjem času so monopoli,

zasledujoč svoje sebične name-nit, postavili Kubo večkrat na težke preizkušnje in jo potisnili na rob ekonomske katastrofe.

Tako so vašingtonska oblastava v juniju 1947 leta določila kvoto uvoza sladkorja v Zedinjene države. Po tej določbi uvoz sladkorja ni smel preokrajiti 28,6 odst. celotne notranje porabe sladkorja. Če upoštevamo, da je Kuba pred tem dala 53 odst. v Zedinjenih državah porabljenega sladkorja, postane jasno, kolikšno škodo je pretrpela njena sladkorna industrija.

Kmalu nato so ameriška oblastava še hujše zadelo Kubo. Odklonila so sklenitev predhodnih pogodb za odkup vsega trsnega pridelka letine 1948. Kubanska industrija je prišla v še težji položaj. Nastala je huda brezposelnost.

V kleščah ameriške samovolje se je znašla tudi tobakna industrija. Do leta 1947 so Zedinjene države odkupile skoraj 90 odst. vsega kubanskega tobaka in tobaknih izdelkov za izvoz. A že leta 1947 so skrhili uvoz skoraj na polovico. Tudi drugi veliki odjemalci, kakor Argentina, Portugalska in Urugvaj so skrhali uvoz kubanskega tobaka. Anglija pa se je sploh odrekla kupovanju tobaka in tobaknih izdelkov v deželah dolarskega območja. Spriču vsega tega je izvoz tobaka iz Kube padel od 55,8 milijonov dolarjev. Kolikor je znašal v letu 1947, na 34,6 milijona dolarjev v letu 1947. Kubanski tobak nima trga. Celotne zaloge tobaka v deželi so znašale sredi 1948 28 milijonov kilogramov. To pomeni, da so bile skoraj enake letnemu pridelku tobaknih nasadov!

Kako Amerikanci "regulirajo", cene?

Ameriški monopoli se ne menijo za posledice, ki jih v Kubi

in ga ubijejo. Toda ta spopad se ne konča vselej dobro. Večkrat je sto pesov cena za življenje takega reveža...

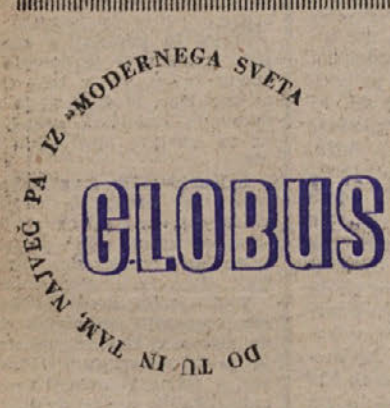
Ni čudno, da domače prebivalstvo nima v časih ebogatih slojstvi iz Zedinjenih držav. V trgovinah in na ulicah smo večkrat slisali malo laskave opazke o Američanih. Beseda »janjki« je skoraj psovka v običajnem jeziku Kubancev.

Domačini spe na tleh in plačujejo celo vodo

V ameriških perspektivah za turiste imenujejo Kubo ebiser Antilskih otokov in esila bogato deželo. Toda življenje kubanskega ljudstva je oddaljeno kakor nebo od zemlje od tega vzorčnega bleksa, s katerim sprejemajo Havana in njeni razkošni drevo-redni turisti.

Nekoč smo stopili v neko delavsko stanovanje v Havani. Sobica v prvem nadstropju majhne hišice je bila skoraj prazna. V njej, ne samo, da ni bilo preprotebnega pohištva, temveč tudi poda ne. Steptana zemlja je sparketa reveža. Gospodar nas je seznanil s svojo družino. Iskalo se je, da jih od enajst oseb deset spi na tleh. Ni denarja za postelje, pa tudi jih ni kam postaviti. Družinski poglavlje je težki delavec. Prevaža sadije z vozovnikom. Tudi otroci delajo: tri hčerke služijo v bogatih hišah, sin je razmašalec časopisov. Celotni zaslužek družine ne preseže 150 pesov na mesec, kar zadostuje komaj za polbersko življenje.

Ziviljenjski posojji množice delovnih ljudi se je malo razlikujejo od tega, kar smo videli v tej družini. Delavski razred Kube šteje 1,5 milijona duš, od katerih je 60 odst. zaposlenih v kmetijstvu in v tistih industrijskih področjih, ki so zvezana z njim. 800 tisoč ljudi dela na sladkornih plantajah in v tovarnah. Ti stotisoči žive v strašnih razmerah. Po zakonu znanja predplačani minimalni zaslužek delavca 40 pesov na mesec, kar je očlino premalo. Zveza minimsa se drške delodajalca zelo malenk. Zato je tudi po zakonu predpisani osemurni delavnik praviloma samo na papirju. Delavci in hlapei garajo po 15 in še več ur na dan. Nadaljevanje prihodnjic

V Parizu se je zgodila velika družinska tragedija. 39-letni Pierre Bardet, dober oče in zgleden mož, je znorel ter odšel v ženi ni odsotnosti glavo svojima otrokoma, sebi pa roko. Ko je prišla v njegovo sobo njegova mati in videla grozni prizor, ji je sin dal sekiro, rekoč: »Umoril sem otroka, pokončaj me!«

Kralj plemena Bekujanec v Južni Afriki se je poročil v Londonu a 24-letno strojeopisnico Ruth Williams. Zamorel njegovega plemena so se temu upirali, kočno pa so na skupščini zakon priznali. Tedaj pa se je oglasila nacionalistična organizacija za plemenske odnose v Capetownu in zahtevala od južnoafriške vlade, da zakon razveljavi.

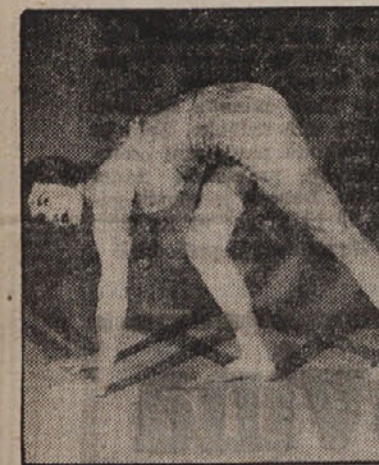
TELOVADBA vir mladosti

1. Sedi na kolena, iztegi levo nogo, nagni se nazaj in dvigni desno roko, z levico pa se dotakni gležnja. Isto ponovi na drugo stran. S to vajo si boš odpravila odvečno trebušno maščobo.

2. V isti legi kot jo kaže slika 1, se nagni nazaj, iztegni zdaj levo, zdaj desno nogo in vajo desetkrat ponovi. Tako si boš utrdila hrbtne mišice in dosegla lepo, pokončno držo.

3. Iz pokončne drže se nagaj tako, da dosežeš z dlanmi tla in hodi v tej legi kako minuto. Ta vaja bo preprečila, da se ti ne bo nabirala maščoba ob želodcu.

4. Iz iste lege se nagni nazaj in korakaj tako kakor kaže slika, pa si boš utrdila prsne mišice. (Drugi del pa prihodnje).

KAKŠNO NEVARNOST lahko prikriva moderno zdravljenje gonoreje (kapavice) s penicilinom

Z uporabo raznih antibiotičnih sredstev kot penicilina in streptomocina so gonorejo začeli danes ne-
verjetno naglo in enostavno zdraviti. Saj n. pr. že ena sama injekcija procain-penicilina ozdravi v 24 urah bolezni, za katero je trajalo zdravljenje pred ero benzolsulfamidskih tablet v najboljšem primeru šest tednov, a često tudi šest mesecev. Razen tega ni bil bolnik nikdar siguren, da popolnoma ozdravi. Ta stari način zdravljenja spada v zgodovino. Moderna medicinska znanost razpolaga sedaj z doslej najmočnejšim in najučinkovitejšim orozjem proti tej bolezni, ki pa krije v sebi poleg sončne tudi senčno plat, katere se marsikateri, ki je ozdravel od gonoreje niti od daleč ne zaveda. Namen tega kratkega sestavka je, da seznanimo ljudi z nevarnostjo modernega zdravljenja najbolj razširjene spolne bolezni.

V čem tiči ta nevarnost? V kaki obliki se javlja? V kakšni meri ogroža posameznika? Vsak bolnik, okužen z gonokokci, t. j. povzročitelji gonoreje se lahko istočasno na istem izvoru okuži tudi s povzročitelji najnevarnejše spolne bolezni — sifilisa. To niso tako redki primeri, saj venerologi (specialisti za zdravljenje spolnih bolezni) kaj pogosto odkrijejo na isti osebi okuženje z dvema, v redkejših primerih tudi s tremi veneričnimi boleznimi, t. j. z gonorejo, sifilisom in mehkim sankrom (čirum). Prvi znaki gonoreičnega obolenja se javljajo tretji do četrti dan po okužbi, približno istočasno tudi z znaki mehkega sankra, dočim se sifilitično obolenje javlja dokaj pozno, šele po treh tednih po okuženju.

Penicilin je izvrstno, sigurno in najbolj ekonomično zdravilo za zdravljenje gonoreje (v 24 urah bolnik ozdravi in ne more nadalje širiti bolezni), ugodno, seveda v mnogo manjši meri in manj sigurno pa vpliva tudi na potek sifilisa.

Pri zdravljenju te bolezni se ga poslužujemo kot dobro pomožno sredstvo v kombinaciji s starejšimi preizkušenimi sredstvi: Bizmutom in Salvarsanom. Skrajša nam dolgoletno zdravljenje, uporabljati pa ga moramo v mnogo višji, najmanj desetkratni količini kot pri zdravljenju gonoreje.

Oglejmo si zdaj bolnika z gonorejo, ki se je pred šestimi dnevi okužil z gonokokci. Z eno samo injekcijo procain-penicilina, ki vsebuje 300.000 enot v enem ccm ozdravimo bolnika v 24 urah. Toda kaj če je bil ta bolnik istočasno okužen tudi s spiroheto pallida, t. j. s po-

zročiteljem sifilisa! Prvi znaki tega obolenja se pokažejo šele 21. dan. Torej bi moral bolnik počakati še najmanj 15 dni, da bi opazil prve znake sifilisa. Ko pa je dobil za zdravljenje gonoreje 300.000 enot penicilina, ki deluje uspešno tudi proti sifilitični infekciji, bo tak sifilitični pojav bolezni moten, t. j. do gotove mere bo prizadeto tudi sifilitično obolenje, toda bolnik je še daleč od tega, da bi ozdravel. Tako bo naš bolnik tudi okrog 21. dneva po okužbi zmanj čakal prvih znakov sifilitičnega obolenja, ker je penicilin usposobljen za zdravljenje gonokokne infekcije deloval tudi na povzročitelja sifilisa. Obolenje dremlje v organizmu in se javlja mnogo kasneje; ko se pod ugodnimi okoliščinami spirohete v telesu namnože, se to kaže z znaki tako imenovanega II. štadija, ali pa do sprememb na koži, ki so za ta razvojni štadij tipične, sploh ne pride, ker so se spirohete umaknile v razne notranje organe — srce, ožilje, mo-

žgane. Tako bo z naglim ozdravljenjem gonoreje bolnik pomirjen in zadovoljen le dva ali več mesecev, oziroma bo presenečen, ko bo odkril sifilitično obolenje in to v štadiju, ko so izgledi za ozdravljenje mnogo manjši.

Zato je nujno potrebno, da vsak gonoreični bolnik, zdravjen s penicilinom, kontrolira svojo kri, če morda ne dremlje v njem sifilitična infekcija, še prvi, tretji in vsaj še še šesti mesec, odkar si zdravi gonorejo. Če zamudi pravočasni rok zdravljenja, je tudi velika nevarnost, da z boleznijo okuži še druge, ker se je sam niti ne zaveda; v nevarnosti je torej sam in njegova okolica.

Dr. S. N.

Ali veš, da...

...moraš takoj poklicati na pomoč plinarno, če ti počti plinska cev, da pa jo začasno lahko zamašiš s krpo, ki si jo namočila v olje ali mast.

...gre žebelj hitreje v les, če z njim prej predremo kos mila.

...ne bodo usnjene naramnice nahrbtnikov puščale madežev na obleki, predvsem pod pazduho, če jih podložiš z belim blagom.

PARADIŽNIK vsestransko uporaben sadež

Paradižnike najlaže olupimo, če jih pomočimo v vrelo vodo ali če jih nabodem na konico noža in držimo nekaj sekund nad ognjem.

Paradižnike dodamo lahko vsaki zelenjadni jedi in juhi, prav tako vsaki solati.

Paradižnikov sok s sladkorjem je prav osvežujoča pijača. Se okusnejša pa bo, če ji dodamo malo pomarančnega ali limoninega soka.

Paradižnik velja na jugu kot lepotilno sredstvo; z njim si natreemo obraz, pustimo, da se sok na koži posuši, nakar ga izperemo z mlačno vodo.

Paradižnik je kot čistilno sredstvo še zelo malo znan. Vsemogoči madeži izginejo, če jih nekaj časa namakamo z paradižnikovim sokom, nato pa izperemo.

Paradižnik je tudi lep okras na steklenem krožniku poleg rume-

nih hrušk, rdečih jabolok, breskev itd.

Paradižnike, ki niso dozoreli, vkuhavamo za zimo: najprej jim odstranimo peclje, skuhamo v vodi, toda ne premeško, in denemo v kis. Naslednjega dne jih ocedimo in ponovno kuhamo, zdaj s sladkorjem (1 kg paradižnikov, 1/2 kg sladkorja) in vaniljo. Nato vzamemo paradižnike iz omake, kuhamo omako še nekaj časa, nato pa jo zlijemo na paradižnike, ki smo jih zložili v kozarec in tesno zaprli. Tako pripravljene paradižnike jemo kot kompot.

LASJE in barva obleke

Zene često ne vedo, kakšna barva oblek se prilaga njihovi polti in barvi las. Pri kombinirani barvasti obleki mora glavna barva biti vedno v skladu z barvo las.

Blondinke lahko obidejo obleke vseh pastelnih barv, prav tako temnomodro. Črno se prilaga le mehkim obrazom.

Brinetke naj nosijo sveže barve, kakor oranžno-rumene, roza, rjastordeče, kostanjeve, rumene in zamolklo modre.

K rdečim lasem pristaja močno zelena barva, sinje modra, vijoličasta in srebrno siva in včasih tudi črna. Črnolaste nosijo lahko vse rdeče barve, dalje rumeno, zeleno, roza in belo.

Sivolase ne smejo nositi kričečih barv, najbolj jim pristaja rjava, zelena, modra in črna; tudi topla vijoličasta barva in usjenorjava sta primerni. Pisanih oblek naj se pa izogibajo. Zene z belimi lasmi in mladostnim obrazom naj zbirajo pastelne barve; zelo primerni sta bela in modra. Starejše osebe pa naj se odločijo za temnovijoličasto, temnomodro in črno.

Čitajte
in
širite

LIUDSKI
TEDNIK

Hodi bosa

Nobenega naših udov ne skrivamo toliko pred zrakom kot nog, oziroma stopal. Sicer nosimo polti sandale brez nogavic, vendar ne-
štehtokrat čutimo olajšanje, ko odložimo čevlje ali ko si okopamo noge. Ta občutek nam pove, da moramo svojim nogam posvečati mnogo nege in ni dovolj, da samo izbiramo primerne čevlje. Za noge je zelo zdravo, da si jih često kopamo in da hodimo bosi. To namreč pospeši presnavljanje tkiva, koža laže diha in strupi se laže izločajo; tudi krvni obtok v nogah se izboljša, kar olajšuje s krvjo prenapolnjene druge dele telesa. Hoja z bosimi nogami preprečuje torej pritisk krvi v glavi, lajša težave v jetrih, prebavne motnje itd. Tudi za žilce je dobro, če hodimo bosi. Zato ni iz trte izvit pregovor, ki pravi: »Če si jezen sezuj sen.

Če bomo redno hodili bosi, se bo koža privadila na spremembo temperature in pozimi nas ne bo zeblo v noge. Tudi za noge, ki se močno potijo, je dobro, da jih gole

izpostavljamo zraku in soncu. Marsikdo pa se bo uprašal, kako naj n. pr. meščan hodi bos. Ni treba, da hodimo po mestu bosi, pač pa zadostuje, da smo bosi kake četrt do pol ure dnevno, in sicer doma v sobi, ko ustanemo ali pa preden ležemo spat. Seveda je potrebno, da si tla pogrnemo z volneno preprogo; poleti z izrabimo priliko in hodimo bosi v naravi; priporočljiva je zlasti hoja po pesku ali gozdnih tleh, ker so taka tla bolj prožna in dobra masaža za podplate. Seveda moramo paziti, da se ne ranimo; če se nam pa le zgodi nesreča, tedaj pa le hitro na rano jod in ne ustrašimo se, čeprav nas hudo peče. Rano pa si zavarujemo z majhnim obližem.

Posebno zdrav je jutranji sprehod brez čevljev in nogavic po vlažni travi; seveda ne smemo bosi stati na miru, temveč naglo hoditi, da se ne prehladimo. Po taki hoji pa si noge dobro otrimo z brisačo ali pa okopljimo v vroči vodi. Izrabimo zdaj poletni čas za sončne in vodne kopeli, za nego naših nog in tudi vsega telesa.

Lip=a

Ves je živo obarvan sadni trg. Cesa vsega sedaj že ne vidiš, od črešenj pa do marelic; kdaj je že odcvetelo vse to drevje in so njegovi plodovi že zreli! Edino drevo, ki se je šele sedaj spomnilo, da bi bilo dobro in da je čas za cvetje, je naša ljuba prijateljica lipa. Res je pozna, toda ljudje že komaj čakajo njenega cvetja. Katerega drevesa cvetje ljudje tako obirajo in spravljajo kot lipovo cvetje? Mislim, da ga pri nas ni. Lipovo cvetje imajo prav gotovo v vsaki hiši, pa naj bo to v mestu ali pa na deželi. Burja je zapihala, mraz je pritisnil, kaj je bolj naravnega, kot da si se prehladiš. Zdravje je zlato, pa če ti ga je tudi vzel čisto navaden prehlad, iz katerega lahko nastanejo vse mogoče bolezni in nadjoge, zato si ga hočeš zopet pridobiti. Kaj boš hodil v lekarno in si kupoval razne aspirine in vse mogoče — ine in — ole, skrbna ženska roka prav gotovo hranil v domači omari vrečko z lipovim cvetjem. Par ščepec suhega lipovega cvetja v vodo, voda je prevrela, vse stanovanje je napolnil prijeten vonj cvetoče lipe. Izpil si lipov čaj, dobro si se odel v postelji in kakor da bi prišel »DDT« v krdelo muh in druge golazni, tako žene lipov čaj prehlad in bolezni iz telesa. Telo se polti in s potom gre iz telesa prehlad, zmagala je lipa in zopet si zdrav in vesel kot prej. Vse vrste zdravnih snovi ima v sebi ta čudoviti lipov cvet. Točno so ga preiskali kemiki in našli v njem razne sladkorje, dišave, olja, sluzi česlovine, kislino, soli. Čudovita mešanica raznih snovi, prava lekarna. Ze v davnih časih so bolni iskali pomoči pri lipi. Ne samo da povzroči potenje telesa; lipov čaj tudi krepi želodec, čisti kri, žene na vodo. Če imaš slaba usta, s čim jili z večjim pridom izpiraj kot pa z lipovim čajem. Lipov cvet miri žilce, toda ne samo njegov čaj ampak tudi kopanje vnetega uda ali pa celega telesa v zavreli lipovega cvetja blaži nemirne žilce. Pri raznih vnetjih so pri nas v rabi laneni obkladki, toda če nimaš pri rokah lanenega semena, ravno toliko, če ne še več, ti odtehta obkladek iz lipovega cvetja. Proti bledičavosti pa so že od nekdaj priporočali lipove liste; če si se pa opekeli, je pa tudi neki zelo dober, blažilna in zdravilna skorja lipovega drevesa. Včasih je bilo v zdravilstvu tudi zelo upoštevano lipovo oglje. To oglje ima v sebi snovi, ki se zoperstavljajo vzrokom gnitja, zato so ga stavili na rane in tvore, posebno pa so ga cenili kot zobni prašek. Po lipovem oglju postanejo zobje prav filmsko lepi, če niso že preveč grdi, kajti to oglje je odlična pila za zobno nesnago, zob pa ne poškoduje. Poleg tega ima še, kot smo rekli, snovi, ki preganjajo gnilobo. Torej lipi sredi vasi so bile pa menda ni več tako v časteh kot včasih. Orjaške lipe sredi vasi so bile pozos vasi, tu se je zbiral ves vaški svet. Se jih vidimo tu pa tam po vaseh, posebno pred cerkvami. V raznih krajih, kjer rastejo prav velike in razrasle lipe, široko razraslo krošnjo primerno obsekaajo, napravijo gor stopnice in v krošnjo postavijo mize in klopi. Tu pa tam se popolni človek ustavi v gostilni, pred katero raste mogočna lipa. Pobarajo ga, kje se bo ustavili, ali ne bi mogoče žele pomalicali v vejah lipe. Takole sedaj konec junija sediš s svojim poličem božje pijače in malico na gostilniškem vrtu na lipi. Popoldan sonce hude pripeka, ti pa si lepo v senči. Od vseh strani veje vate blag vonj cvetoče lipe in na vsakem cvetku ti poje čebela svojo melodijo. Kateri jaz, kateri umetnik ti more peti še tako pesem, katere tovarna dišav ti more nuditi tak vonj?

Cvetje suše v senči. To kar imenujemo mi cvet, e prav za prav razcvetje to je več cvetov na skupnem peclju in peclj je spodaj zrastle s posebnim listkom. Cvetje obdrži svojo moč sicer dalje časa, res dobro je pa le eno leto in kaže vsako leto nabrati novo cvetje.

Sedaj cvetejo lipe, sedaj je čas. Naberi si lipovega cvetja! Res je, da si zdrav, toda dolgo je do naslednjega junija in kdo ve, kaj še vse med tem časom lahko pride.

STRAN NAŠIH KMETOVALCEV

Kaj storiti, da bo mleko dobro in zdravo

HLEV

Skrbeti moramo, da bo hlev sname, zračen in svetel. Živina, ki je zaprta v zatohlih, nezračnih hlevih, podleže prej ali slej tuberkulozi (jetiki). Jetična živina nam daje manj mleka kot zdrava. Njeno mleko je za ljudi nevarno, ker je okuženo z bacili. Ljudje, posebno majhni otroci, ki stalno zauživajo nezadostno prekuhano ali sploh nekuhano mleko tuberkuloznih krav, obolijo lahko na jetiki. Nečisti zatohli hlevi, ki niso nikdar razkuženi, so zalega najrazličnejših živalskih bolezni. Razen tega pa so nečisti hlevi vzrok mnogim napakam mleka, masla in sira. Nečisti hlevi povzročajo slab duh in okus mleka in masla; tudi napihovanje sira, ki nam lahko uniči cele zaloge, je premnogokrat posledica nečistoče v hlevih.

Torej skrbimo, da bo hlev čist in mažen. Odstranimo gnoj sproti! Pobelimo stene večkrat z apnenim beležem; tudi dobro očiščena tla moramo večkrat poškopiti z njim. Apno uniči vse škodljive glivice, ki povzročajo razne bolezni živine, okužijo mleko in mlečne izdelke.

KRMA

Živino krmi obilno in redno, ker se krava pri gobcu molze. Krma naj bo dobra (nepokvarjena). Plesniva ali drugače pokvarjena krma povzroča obolenje živine in zmanjšanje mlečnosti. Prav tako škodi tudi ugreta in mokra zelena krma, ki govedo nevarno napenja, na drugi strani pa je mnogokrat vzrok napihovanja sira.

Pri prehodu od suhe krme k zeleni bodi previden! Prenagel prehod ima za posledico drisko. Tudi kakovost mleka trpi pri naglih prehodih od suhega k zelenemu krmiljenju.

MOLZA

Kakor pri hrani, tako naj bo vedno red tudi pri molži. Med eno in drugo molžo naj bodo po možnosti enaki presledki. Napačno na primer bi bilo, da molže pozimi od 7. zjutraj, opoldne in ob 6. zvečer. Od 7. zjutraj do polдне ima krava komaj 5 ur časa za tvorjenje mleka, od polдне do 6. ure zvečer 8 ur, od 6. ure zvečer do 7. zjutraj pa celih 13 ur. Če te številke nam jasno povedo, da taka molža ni pravilna.

Vime izmolži popolnoma, ker ima zadnje mleko največ toščice. Dokazano je tudi, da krava, ki jo docela ne pomolže, izgublja mleko. Nekateri imajo navado, da polagajo krmo med molžo, drugi po molži. Glavno je, da ne polagaš krme med molžo, da brez potrebe ne vznemirjaš krav in smetiš mleka. Ne čisti hleva in ne kidaj gnoja med molžo ali neposredno pred molžo, ker s tem napolnjuješ mleko s smrđljivim amoniakom.

Preden začneš molsti, operi sebi roke in kravi vime. Tega seveda ne smeš opraviti le površno, ker povzročiš s površnim ravnanjem več škode kot pa dobička. Najdejo se gospodinjice, ki zamazano kravje vime le malo oblijeje z vodo in nato začnejo molsti. Pri stiskanju seskov se kravjak zmečka in se čedi ves čas molže v obliki zelenkaste gošče polagoma navzdol proti koncu seska, kjer se meša z mlekom. Kaj naj rečemo k takemu ravnanju? Čudež bi pač bil, če bi tako mleko ne pokvarilo masla in pa sira. Umazano vime operimo, da bo popolnoma čisto.

POSODA

Za molžo uporabljaj dobro pocinjeno posodo, ne pa lesenih golid. Lesena posoda se napije mleka, ki se skisa in razkrajja v lesu. Zato je ne boš nikdar dovolj čisto opral. Pocinjeno posodo očistiš mnogo lažje nego leseno. Posodo, ki jo rabiš za mleko, ne uporabljaj za nobeno drugo stvar. Po vsaki molži dobro operi posodo z gorko vodo in jo potem osuši. Najbolje jo osuši na soncu, ki uničuje vse škodljive glivice. Vsaj enkrat na teden moraš

ŽETEV V ISTRI

Z velikim delovnim poletom na svoji svobodni zemlji žanjejo istrski kmetje zlato pšenico, da bo dovolj kruha za vse. Pri žetvi jim je priskočila na pomoč tudi jugoslovanska vojska

NOVOSTI v kmetijstvu

Mehanizacija v poljedelstvu

Strokovni listi prinašajo poročila o uspehih novega stroja za mehanično presajanje mnogih poljedelskih rastlin. Pravi, da se s tem strojem, ki je angleškega izvora, posadi do 12.000 sadik na uro, t. j. od 50 do 70 tisoč na dan. Stroj že uporabljajo za presajanje tobaka, sladkornega trsa, ananasa itd. Glavni orodni ud novega stroja so nekakšne klešče obdane z gumijem. Uveljavil se je tudi specialni stroj ki ga proizvaža tovarna, za saditev krompirja. Stroj sadil v dveh vrstah: istočasno odpira brazde, spuša seme in gnojila ter pokriva brazde.

Nove vrste paradižnikov

Paradižnik postaja iz dneva v dan vse važnejša surovina za človeško prehrano. Zato ni čudno, da si strokov-

njaki zelo prizadevajo, da bi pospešili njegovo proizvodnjo, kjer koli so za to dani ugodni pogoji. Kot je vsem vrtnarjem znano, je paradižnik podvržen mnogim boleznim zlasti v prvem obdobju svojega življenja. Pozornost strokovnjakov se prav zaradi tega obrača na križanje divjih vrst paradižnika z domačini, da bi pri tem pridobili nove vrste rastline, odpornejše proti boleznim. Znano je namreč, da so divje vrste rastlinstva, ki živijo v normalnem okolju in ki niso podvržene umetnim postopkom, mnogo odpornejše proti raznovrstnim škodljivcem kakor domače vrste rastlin. Prvotna domovina paradižnika je Južna Amerika, od koder so ga prinesli v Evropo v 16. stoletju. Poročajo, da je floridskim strokovnjakom uspelo pridobiti križanjem petih domačih vrst paradižnika z nekim južnoameriškim divjim paradižnikom dve novi vrsti, ki jih imenujejo «Manabita» in «Minnesota». Poslednja je zelo odporna proti plesnivim boleznim, je pa precej pozna. «Minnesota» se je izkazala tudi za zelo odporno poleg tega pa je zgodnja, zelo rodovitna in ima srednje velike sadeže.

KMETOVALEC v juliju

POLJEDELSTVO

Žetev je tu! Najbolje je, da požanje mo žito, ko je slama popolnoma porumenela in se zrna ne da več raniti z nohtom. Ako pustimo žito popolnoma dozoreti, lahko mnogo zrnja izpade in se porazgubi. To posebno velja za pšenico, še bolj pa za oves.

Srpu naj na njivi takoj sledi plug. Podorji strnišče takoj, da se zemlja ne osuši in ne izgubi svoje godnosti. Za zgodnjim krompirjem in žitom sejemo činkvantin, ajdo, repo itd. Sadi mo pa pozno zelje in ohrovt. Zapomni mo si, da žita zelo izrabljajo zemljo in zato moramo činkvantin, ajdi in repi dobro pognojiti. Najbolj pravna so hitro topljiva umetna gnojila, ki morajo takoj dati rastlinam potrebno hrano. Ni se nam treba bati, da bi postala zemlja po strnišču zaradi gnojenja z umetnimi gnojili pretežka, ker itak strnišče samo zemljo dovolj rahlija. Ako smo zgodnjemu krompirju izdatno gnojili s hlevskim gnojem, za drugi pridelek ni treba gnojiti.

Ako hočemo pridelati dosti zelja, ga moramo posaditi mnogo in mu gnojiti z gnojnico. Ko osipljemo koruzo, ga moramo tudi pognojiti z dušičnimi gnojili, če je potrebno. V tem mesecu lahko tudi sejemo za zeleno krmo pitnik ali kaj drugega.

TRAVNIŠTVO

Košnja je v polnem teku. Upajmo, da nam bo vreme v tem mesecu naklonjeno in da bomo pokosili čimprej in pravočasno ter nakosili dosti rednega in težnega sena.

Na detelji, posebno pa na lucerni se večkrat pojavi predenica, ki nam v izdatni meri zmanjša pridelek. Le malo naših kmetovalcev se bori proti predenici. Najuspešnejše bomo naše njive zavarovali proti okuženju s predenico, če bomo deteljino seme nabavili pri zanesljivih semenarnah ali še rajši, če ga bomo pridelali sami doma!

Načinov za zatiranje predenice pa je več. Najbolje je, če pokosimo deteljo ali lucerno na okuženem mestu

umiti posodo z vrelo vodo, v katero si del nekaj sode, ali pa z apnenim mlekom in jo potem izprati s čisto vodo. Na to ne smeš pozabiti posebno v teh mesecih, ko se mleko zaradi toplote posebno rado skisa.

MLEKO

Tvoja poštenost zahteva, da oddajaš samo sveže, čisto in naravno mleko. Vođeno, kislo in nesnažno mleko, mleko bolnih krav, dalje mleko nekaj dni pred ali po otelevi ne smemo oddajati v mlekarno ali odjemalcem. Zapomni si, da s prilivanjem vode in posmemanjem smetane škoduješ le sebi in skupnosti. Če oddajaš mlekarni slabše mleko, bodo izdelali manj masla in ti bodo morali plačevati mleko po nižji ceni. Če molžeš trikrat na dan, pusti opoldansko mleko sebi. Jutranje in večerno pa oddaj odjemalcem ali pa v mlekarno!

in vsaj še pol metra naokoli, jo pustimo na mestu, da se posuši, nato pa jo sežgemo. Da bolj gotovo zgori, polijejo nekateri vse skupaj s petrolejem. Nato ves prostor prekopljemo, in sicer precej na globoko, tako da pridejo preostali deli predenične rastline globoko v zemljo, kjer ne morejo več škodovati.

ZIVINOREJA

Skrbi in oskrbuje govejo živino in prašiče kakor v preteklem mesecu. Pazi, da daješ živini le zdravo in nepokvarjeno zeleno krmo. Posebno skrb moraš posvetiti v tem mesecu, ko je vse polno dela, tudi vprežni živini. Nakrmi jo dobro in v redu vsaj zvečer in zjutraj, ako ni zato dovolj časa opoldne. Ne pokladaj živini presvežega in neuležanega sena. Se nepokipelo in neuležano seno more škodovati živini in povzročiti bolezni v prebavilih. Konjem ne krmi svežega ovsenega zrnja. Iz hlevov čisti redno gnoj, ki ga dobro stlači na gnojniku in večkrat zalij. Zatiraj nadežno mrčes. Perutnino pusti po požetem žitu na strnišču, da pobere izpadlo žitno zrnje in pride tako do močne in cenegne hrane.

Prašiči naj se mnogo gibljejo na prostem in njih glavna krma naj bo detelja.

VINOGRADNIŠTVO

S škropljenjem in žveplanjem moramo nadaljevati, da obvarujemo vinograde pred peronosporo in oidijem. Letos čisto dežuje in dež hitro izpere škropilo raz listja. Kdor je cepil v zeleno, naj ne pozabi škropiti tudi cepičev, ki so peronospori bolj podvrženi kakor pa stare trte. Nekateri cepijo v tem mesecu trte v oko. Na ta način pocepimo lahko tudi one divjake, ki se niso cepljeni v zeleno prijetli.

Sedaj je čas, da odstranimo iz vinograde plevel in poganjke iz divje podlage. To delo je prav tako potrebno kot škropljenje.

KLETARSTVO

V tem mesecu ni v kleti posebne dela. Skrbeti moramo, da bo klet hladna, da bo prazna posoda zažveplana in da bodo sodi zaliti. Vinu damo 5 do 10 gramov bisulfata. S tem ga obvarujemo proti vsem boleznim.

CEBELARSTVO

V tem mesecu je najvažnejše opravilo točenje medu. Najbolje je, da trčamo večkrat po potrebi, vendar ne prej, preden ni vsaj polovica celice v satniku pokrita. Prezgodaj trčan med vsebuje preveč vode in se pozneje rad pokvari. Iz panjev vzete satnike je najbolje iztrčati takoj, dokler so gorki, ker gorki med se rajši trča kakor mrzli. Iztrčane satnike, če jih več ne rabimo, denimo vendar še v medišča in jih tam pustimo čez noč, da jih čebele izližejo in očistijo. Če trčamo v krajih, kjer je paša ponehala, moramo trčati v zaprtem prostoru, da nas čebele pri delu ne bodo nadlegovale in da ne privabimo roparic. V tem mesecu nastane vročina. Zato moramo skrbeti, da panje

nekoliko zasenčimo. V vročini rabijo čebele za zmanjšanje toplote v panju veliko vode in zato moramo skrbeti, da bo v napajališču pred čebelnjakom vedno dovolj vode, ki jo nekoliko osolimo. Rojen je res je končano in troli niso potrebni. Čebele jih bodo začele moriti.

VRTNARSTVO

V tem mesecu dobiš mnogo prostih gredic (leh) zaradi pobrane zelenjave itd. Na proste gredice presadi jesensko solato, jesensko endivijo, cvetačo, kapus, sej pa nizki fižol za jesensko strošje, pozne kumare, radlž, navadno repo in proti koncu meseca tudi motovilce. Da bo motovilec tudi bolj kalil, pokrij z njim posejane gredice z vejevjem, listjem, s slamo ali s starimi vrečami. Paradižnike zakolči in jih priveži ob kole. Prežepavaj paradižnikom pridno zakotne poganjke. Proti smodu škropi novno paradižnike z 2-odstotno raztopino modre galice in apna. Pobiraj skrbno zrelo seme razne zelenjave, označi vsako seme in hranl ga v suhem prostoru. Zrelo čebulo in česen izruj in spravi v suh zračen prostor pod streho. Gredice prekopaj in pognoj. Na jagodnih gredah prikrašaj poganjke!

Dozorevanje kakijev

Pridelovanja kakijev se je pri nas, zlasti v Istri, zelo razširilo. Znano je, da potrebuje ta sadež precej časa, da dozori in da se ustrezno omeha, potem ko smo ga pobrali z drevesa. Ker imajo kakiji, ki pridejo prej na trg, mnogo večjo vrednost, so ponekod uvedli umetne postopke za pospešenje njihovega dozorevanja. V ta namen se poslužujejo n. pr. raznih plinov (etilena, acetilena itd.), ki jih spuščajo v posebne zidane celice kjer je sadež vzkladišen. Ta postopek zahteva precej drage naprave, nekateri od teh plinov pa lahko pustijo sadju tudi slab duh in okus. Zanimivo je kako prisilijo kakije, da dozorevajo v južni Italiji. V ta namen vskladišijo kakije v dobro zaprte prostore v običajnih zabojih. Poleg kakijev postavijo ustrezno količino dozorevajočih jabolok, prav tako v zabojih. (Zadostuje 1 zaboj jabolok za 10 zabojev kakijev). Jabolka proizvajajo posebne pline, ki, kakor zatrujejo, povzročijo, da kakiji popolnoma dozore v dveh, treh dneh. Ker je opisan postopek zelo preprost in ker dozorevajo pri nas jabolka ob istem času kakor kaki, bi bilo zanimivo preizkusiti omejeni postopek, ker bi sadlrejcem veliko koristil.

Jabolčna grizlica

To je majhna osa, katere ličinke kaj lahko zamenjamo z ličinkami jabolčnega zavijača. Obe vrsti ličink; pa navadno imenujemo le «črv» na jabolku. Pripomniti pa moram, da ličinke jabolčne grizlice smrđijo po stenah in da napadajo sadež, ko se ta komaj poraja, v dobi od aprila do prvih dni maja, medtem ko se pojavijo ličinke jabolčnega zavijača kasneje, proti koncu maja ter nimajo tega neprijetnega vonja.

Proti koncu meseca marca, nekoliko prej, preden se cvetje odpre, zležejo samice — ki so se izlegle iz bub in prezimile zelo plitvo v zemlji — jajčeca v čašico cveta. V nekaj dneh se izležejo ličinke, ki se hranijo s sadežem, ki je komaj nastal in ko enkrat napadenega popolnoma izprazni, gredo na drugega in tako naprej. Tako delajo škodo tja do prvih dni maja, ali junija zlezejo v zemljo, se zabujijo in prezimijo. Čeprav ima grizlica samo en rod, napravi na sadnem drevju ogromno škode.

ZATIRANJE: Da ublažimo škodo, in da zavarujemo drevje pred odraslim škodljivcem, ga moramo preden cvete škropiti, in sicer s Tiagamnom (Exel, Cytax, oktator itd.); svinčeni arzeniat, ki je bolj ekonomičen, pa lahko uporabljamo, ko so jabolane že odcvetele. Grizlico lahko z uspehom zatremo;

Jabolčna grizlica
Mlada jabolka, ki jih je napadla jabolčna grizlica

1. Kadar odlaga jajčeca;
2. Kadar prehaja ličinka iz ene ga na drugi sadež. V ta namen škropimo s Tiagamnom in podobnimi sredstvi, ko začne popje napenjati.

Drugič škropimo, ko odcvete, ko se enkrat napravi zarodek. V ta namen rabimo Tiagammove pripravke in podobne, ali pa 1/2 odst. ni apneni arzeniat z lepilom (0.15 do 0.20 odst. Sandovit). Ta drugi način je uspešnejši!

LJUBLJANSKO kulturno pismo

Z razstave
umetnikov
partizanov
v
Beogradu:

Andrejevič

Priče
grozot

V Ljubljani, junija
Bližamo se sicer že poletju in s tem že koncu kulturne sezone, vendar ni kulturno življenje v slovenski prestolici nič manjše. Priznati moramo, da kulturno življenje ob koncu zime, ni doseglo tiste razgibanosti in pestrosti, kot smo jo pričakovali, zato pa se je bilo v maju in zlasti sedaj v juniju toliko bolj razmahnilo.

Ne bom omenjal rednih gledaliških predstav opere in drame ter drugih odrov Ljubljane, ne rednih koncertov. Vse stalne domače umetniške skupine zaključujejo v juniju svojo plodovito sezono. Omejiti se hočem samo na posebne kulturne dogodke slovenske prestolice.

V začetku junija so Ljubljano obiskali hrvatski književniki ter prireditelji recitacijski večer. To je bil prvi uradni obisk hrvatskih književnikov

po osvoboditvi. Ker so pred vojno književniki Hrvatske samo enkrat obiskali Slovenijo, je bil ta obisk še toliko pomembnejši. Na recitacijskem večeru je pesnik Gustav Krklec recitiral dve pesmi, med njimi svoj predivni Zupančičev pesmi «Osvoboditelj». Poleg Krkleca so sodelovali še trije pesniki, Vlado Popović, Jure Kaštelan ter Marin Franičević. Pisatelj Slavko Kolar je prebral odlomek iz svoje novele «Nazaj v naftalino», kjer opisuje kako je bil nekdanji major avstrijske vojske med okupacijo reaktiviran, povišan v polkovnika hrvatskih domobrancev ter od partizanov ujet. Slednjic je pisatelj Jože Horvat prebral prozo «Dok živim», kjer svoje srečanje in razgovor s sovjetskimi književnikom Tihonovim uporablja za zavračanje neutemeljenih obtožb proti Jugoslaviji in maršalu Titu.

Omenil bi velik uspeh razstave slovenskih impresionistov Jakopiča, Jame, Groharja in Sternena, ki je bila zaključena v prvih dneh junija. Razstavo je priredila Moderna galerija v krasnih prostorih svoje nove stavbe, obiskalo pa je rekordno število ljudi iz vse Slovenije.

V juniju je v Ljubljani gostovalo Jugoslovansko dramsko gledališče iz Beograda ter prtedilo več predstav. Jugoslovansko dramsko gledališče je bilo ustanovljeno 2 leti po vojni z namenom, da zbere v svojem okrilju čim več nadarjenih umetniških moči iz vse Jugoslavije ter postane tako osrednje dramsko gledališče države, ki bo služilo čim hitrejšemu in uspešnejšemu razvoju jugoslovanske dramske umetnosti. Jugoslovansko dramsko gledališče združuje umetnika iz vse države: pri njem so angažirani najboljši umetniki Hrvatske, Slovenije, Srbije, Makedonije; dela, ki jih gledalci še uprizarja pa so predvsem najboljša dela domačih dramskih pisateljev ter klasična dela svetovne dramske literature. Če upoštevamo kako malo je bilo pred vojno storjenega za zblizanje nacionalnih dramskih umetnosti, potem predstavlja ustanovitev in delovanje Jugoslovanskega dramskega gledališča ogromen korak naprej.

Sredi meseca je gostoval v Ljubljani državni simfonični orkester iz Zagreba ter priredil 2 koncerta. Zagrebški simfonični orkester pod vodstvom mladega dirigenta in skladatelja Horvata, se je v kratkem času po osvoboditvi razvil v najboljši simfonični orkester Jugoslavije. V Ljubljani smo orkester spoznali že ob priliki lanskoletnega gostovanja, zato je za sedanja oba koncerta vladalo izredno veliko zanimanje vsega prebivalstva. Tudi sedaj je nastop zagrebških umetnikov predstavljal pravi triumf in ljubljanska publika, ki je velik obremenitvi kritičen ljubitelj simfoničnih koncertov, ni štedila z velikim priznanjem.

V teku junija je obiskal Ljubljano Ansambel narodnih plesov LR Srbije. Ansambel, ki šteje 50 plesalcev, večinoma dijakov, delavcev in študentov je bil osnovan pred letom z nalogo, da proučuje in interpretira srbske narodne plesne in skrbi za njih nadaljnje umetniško oblikovanje. Ustanova je istočasno tudi šola za plesne inštruktorje, predavateljice in koreografe. Na potovanju po Sloveniji je ansambel prikazal svatbena kola iz Vojvodine, viteške, dostojanstvene in šaljive črnogorske plesne ter hrvatske, ki izražajo obilje, bogastvo in zadovoljstvo prebivalstva te zemlje. Prikazani so bili tudi šumadinski in nekateri makedonski plesi.

Končno naj omenim še pomemben kulturni dogodek, ki se sicer ni izvršil v Ljubljani temveč v Novem mestu. To so bile tri prireditve ob priliki 50letnice smrti velikega slovenskega pesnika moderne Dragotina Ketteja.

V novem mestu je namreč Kette živel nekaj časa ter napisal večji del svojih sonetov gazel in drugih pesmi. Ob priliki obletnice smrti so v Novem mestu odkrili spominsko ploščo na hiši kjer je Kette živel. Na ta način je Novo mesto dostojno proslavilo obletnico Kettejeve prezgodnje smrti.

PREGLED LITERARNEGA DELA Otona Župančiča

Oton Župančič naš največji pesnik od Prešerna sem, najizrazitejši predstavnik slovenstva in pol stoletja vodnik in sodnik naše besede, ni več med nami. Ostalo pa nam je njegovo delo, ki je nadčasovne vrednosti, ki nam bo s svojo ritmiko in idejo pojoč in učee kazalo pot navzgor in naprej.

Ze s prvo samostojno pesnikovo zbirko «Čaša opojnosti» (1899) se je predstavil mladi Župančič kot pesnik elementarne umetniške sile. To je knjiga mladosti, zdravja in poguma, knjiga borbe za umetniško besedo in osebnost. Mladina je to revolucionarno delo v umetnosti z navdušenjem pozdravila.

«Pisanice» (1900) so zbrale njegove najboljše mladinske stihe, iz katerih poje preprostost, ljubečost in radost njegove Bele krajine. O zbirki «Čez plan» (1904, 2. natis 1911) je Cankar pisal, «da je drama modernega človeka, ki je preveč človek, da bi živel živalsko življenje, in ki mu je zato sojeno trpljenje». In res, v njej sluti dozorevajoči Župančič pot poeta-trpina, svojo pot, kakor jo je označil Prešeren v svojem «Pevcu».

Ena najbolj notranjih in najinfenzivnejših slovenskih poezij je zbirka «Samogovori» (1908), ki se lahko meri z najzrelejšo sodobno pesmijo sveta. Župančič, mož, mislec in poet razrešuje tu vprašanja življenja in smrti. Zato diha iz pesmi sam soj in sama tišina.

Ustaljeni Župančič se je nato vrnil v otroški svet, kateremu je poklonil kar tri zbirke zapovrstjo: «Lahkih nog naokrog» (1913, «Sto ugank - tristo zadr, tristo zank» (1915; 2. natis 1919; Uganke 1948, žbe Igo Gruden) in «Ciciban in še kaj» (1915; 2. natis 1922; 3. natis 1932). Z nedosegljivim umetniškim tenkočutjem je v njih dojel otroško dušo. Zlasti Ciciban se je tako priljubil otrokom, da ga skoraj ni, ki bi ga ne znal ra pamet. S temi zbirkami je ustvaril moderno mladinsko literaturo.

«Mlada pota» (1920) so antologija iz zbirke «Čaša opojnosti», «Čez plan» in «Samogovori»; v njej je svoje prvotne pesmi nekoliko predelal, tako da nam kaže razliko med mladim in prekaljenim pesnikom.

Prva nova zbirka po prvi svetovni vojni je knjiga «V zarje Vidove» (1920). V njej objema vse plasti svojega naroda, poje delavcem, kmetom, ženam, dekletom, svoji zemlji in vsem, ki so trpeli in se borili z nasiljem. Za to domoljubno pesem je izbral svoje najlepše besede in poleg Prešerna je ta zbirka doslej najvišji dokument slovenske poezije.

Župančičev poskus ustvariti Slovincem visoko dramo je «Veroni-

ka Deseniška», tragedija v petih dejanjih (1924). Ceprav razodeva či stokrvnega lirika, ji pripada vendar vidno mesto v slovenski dramatik.

«Naša beseda» (1929) je zopet izbor pesmi, ki so nastale v najrazličnejših dobah Župančičevega življenja. Namen zbirke je bil, prikazati poetovo delo v vseh smereh njegovega oblikovanja. Vanjo so sprejete tudi nove, bolj prilžnostne pesmi.

«Dela I-IV» (1936-1938). Uredil Josip Vidmar. I: Mlada pota (pesniške zbirke «Čaša opojnosti», «Čez plan», «Samogovori»). — II: V zarje Vidove, iz Pisanic, Lahkih nog naoprog, Ciciban, Sto ugank, Paberki, Jerala, Epigrami in napisi. — III: Noč na verne duše, Veronika Deseniška, Iz nenapisane kronike. — IV: Clanki, govori, ocene, eseji — Prvi trije zvezki obsegajo torej Župančičevo vezano, četrti pa nevezano besedo. V četrtem zvezku so zbrani pesnikovi nazori o svoji in tuji umetnosti in je Slovincem lahko najvišji zakonik o pesništvu. V tem delu imamo pred sabo veliko in neugnano Župančičevo osebnost, ki je vselej stremela v višine in ki dviga tja tudi vsakogar, ki stopi v njen bajni krog.

V proslavo pesnikove 60-letnice je izšla 1938 Župančičeva «Duma», višek njegove umetnosti, v umetniškem rokopisu. Prvič jo je objavil v Samogovorih 1908, str. 88.

Po strahotah okupacije in takoj prvo leto narodne osvoboditve nam je podaril nov šopek pesmi: «Zimzelen pod snegom» = «v spomin na čas, ko sen je naš, kot zimzelen pod snegom, v tihl nađi se veselji pomladi».

Njegova zadnja zbirka «Veš, poet, svoj dolg», zbornik pesmi, govorov in člankov iz dobe borbe, obnove in graditve, je izšel za pesnikovo 70-letnico leta 1948. Iz nje veje še prav posebno Župančičeva iskrena in borbena ljubezen do domovine in ljudstva

Ob priliki Župančičeve 70-letnice sta izšla kar dva izbora njegovih pesmi. Z enim ga je počestil Beograd «Sto pesmi Otona Župančiča», ki mu je uvod napisal Josip Vidmar. Drugega mu je poklonila istega leta Ljubljana: «Izbrane pesmi» (Klasje 9-10); urednik Janko Glazer osvetljuje v kratkem literarnozgodovinskem dodatku dobo, ki nam je dala Župančiča, in vplive, ki so usmerjali njegovo pesniško rast in oblikovali njegovo pesem. Razlaga pomen pesmi, opremlja jih z letnico nastanka in navaja izbirke, v kateri so bile prvič objavljene. Izbor in razvrstitev ter literarni kažipot so mojstrski. Obe zbirki sta resnična podoba Otona

Župančiča, velikega človeka in pesnika.

Kakor drugi naši pesniki, je začel tudi Župančič s svojimi objavami po revijah. Prva njegova natisnjena pesem «Cvetke, ptice in deček» je izšla 1894 v *Angelčku*, kjer se je mladi pesnik skrtil pod psevdonimom Smiljan Smiljanič. Hkrati je prinašal *Vrtec* in od 1900-1903 *Zvonček* njegove sočne otroške pesmice. Veliko izmed teh nam je poklonil v «Pisanicah». V *Dom in svet* je pisal kot Gojko od 1894-1898, a v *Ljubljanski zvon* od 1896 kot Aleksej Nikolajev do pesmi «Utrinek», ki je izšla 1898 prvič podpisana z njegovim pravim imenom. Najboljše pesmi iz teh dveh revij je zajel 1899 v «Čaši opojnosti». Odtlej je postal Ljubljanski zvon njegovo glavno glasilo, ki ga je 1917 tudi sam uredjeval, a 1918-1919 mu je bil sourednik. Med mnogim drugim je prinesel Župančičevo klasično, a žal nedokončano satiro «Jerala» (1908, 1911, 1915, 1927). Zadnjikrat se je oglasil v njem 1940 s člankom «Ob dvajsetletnici univerze». Pesmi, ki jih je objavljval to stoletje v njem, *Slovenki in Slovani* so napolnile zbirke «Čez plan», «Samogovori» in «V zarje Vidove». 1906-1911 se je oglasjal tudi v *Naših zapiskih*, kamor je pošiljal med drugim vrsto epigramov. V *Gledališkem listu* je razpravljajal o svojih nazorih o gledališču, dramu in dramatik. *Prvi majnik*, priloga Rdečega prapora (1907, 1908, 1911) je prinesel nekaj njegovih izvršnih pesmi in prevodov Petra Bezruča, v *Zarji* (1912) je izšlo njegovo predavanje «Kako izgovarjamo v knjižnem jeziku črko «l» na koncu besed in pred soglasniši». Pisal je v *Jutro* in drugam.

Prevodi

Nič manj velik ni Župančič v svojih prevodih. Prevajal je skoro iz vseh kulturnih evropskih jezikov, prav za prav so njegovi prevodi prepenitve, zakaj vsi so taki, kakor da so zrasli na domačih tleh. Z njimi je obogatil naše slovo v snovnem, oblikovnem in jezikovnem oziru. Lotil se je vedno le najvišjih svetovnih literarnih veličin. Kakšnega Shakespeara bi n. pr. danes imeli brez Župančiča?

Tu so naštetih prevodj po jezikih in v jezikih po kronološkem redu, a prvi izdaji so dodani tudi ponatisi oz. naslednje izdaje:

Iz angleščine: SHAKESPEARE: *Julij Cezar* 1904 (Salonska knjižnica 6); 1922 (Nova knjižnica 7); 1948 (Shakespeare, Izbrana dela II). *Kralj Lear* 1904 (Prevodi iz svetovne književnosti I). *Beniški trgovec* 1905 (Prevodi iz svetovne književnosti 2); 1921 (Nova knjižnica 6a); 1948 (Shakespeare, Izbrana dela II). *Sen kresne noči*

1920 (Shakespeare 1); 1947 (Shakespeare, Izbrana dela I). *Macbeth* 1921 (Shakespeare 2). *Othello* 1923 (Shakespeare 3). *Kar Hočete* 1926 (Shakespeare 4); 1948 (Shakespeare 4); 1948 (Shakespeare, Izbrana dela II). *Zimska pravljica* 1928 (Shakespeare 5). *Ukročena trmoglavka* 1929 (Shakespeare 6). *Komedija zmešnjav* 1930 (Shakespeare 7); 1947 (Shakespeare, Izbrana dela I): *Hamlet* 1933 (Shakespeare 8); *Romeo in Julija* 1940 (Vezana beseda 1); 1947 (Shakespeare, Izbrano delo I): *Vihar* 1942 (Vezana beseda 3). *Koriolan* 1946 (Vezana beseda 4).

CHESTERTON: *Četrtek* 1917. SHAW: *Sveta Ivana* 1928 (Prevodi iz svetovne književnosti 9). O' FLAHERTY: *Noč po izdaji* 1931. GALSWORTHY: *Temni cvet* 1930, drugi natis 1943; *Saga o Forsyhtu I-III*, 1933-1934. STRACHEY LYTON: *Kraljica Viktorija*. Biografija 1935. DICKENS: *David Copperfield I-III*, 1935-8 (Leposlovna knjižnica 23, 25, 28); *Oliver Twist* 1936 (Mohorjeva knjižnica 87).

Iz francosčine: MAUPASSANT: *Lepi striček* (1912). — DAUDET: *Sapho*. Slike iz pariškega življenja (1912). — Flaubert: *Tri povesti*: *Preprosto srce*, *Legenda o svetem Julijanu Strežniku*, *Herodijada* 1917. — ANATOLE FRANCE: *Kuhinja pri kraljici Gosji nožici* 1920 (Narodna 1923). — ROSTAND: *Cyrano de Bergerac*, *Heroična komedija v petih dejanjih* 1923. — MERIMEE: *Setnjernejska noč* (Cronique du règne de Charles IX) 1930. VOLTAIRE: *Kandid ali optimizem* 1931 (Zbirka mojstrov 1). — DUHAMEL: *Prizori iz bodočega življenja* 1932 (Mojstri in sodobniki 2). — MOLIÈRE: *Tartuffe*. Komedija v petih dejanjih 1934 (Hramova knjižnica 7). — BALZAC: *Oče Goriot* 1934; *Teta Liza* 1935; *Striček Pons* 1940. — STENDHAL: *Parmska kartuzija* 1938.

Iz Nemščine: KREIDOLF: *Palčki Poljanci* 1907. — SCHILLER: *Marija Stuart* (1923). — HOFMANNSTHAL: *Slehernik* 1934 (Mohorjeva knjižnica 70).

Iz ruščine: PUSKIN: *Pravljico o carju Sultanu, i njegovem sinu*, slavnem in mogočnem junaku kenezu Gvidonu Saltanoviču in o prekrasni carični Labodki 1937.

Iz norveščine: HAMSUN: *Potepuhi* 1932.

Iz španščine: CALDERON: *Sodnik zalamejski* 1930 (Prevodi iz svetovne književnosti 14a).

Kako je bil naš Župančič že za življenja znan in slavljen v svetovnem literarnem svetu, o tem pričata dve obsežni in izčrpnj monografiji. Eno je napisal Francozom *Lucien Tesnière*: *Oton Joupantchitch, poète slovène. L'homme et l'oeuvre*. Pa-

(Nadaljevanje na 13. strani)

S Slovenskim narodnim gledališčem po osvobojeni Primorski deželi

V dnevih od 21. do 26. t. m. je gostovalo Slovensko narodno gledališče za Trst in Svobodno tržaško ozemlje v Tolminu, Ajdovščini in Sežani in sicer v vsakem kraju z dvema igrama: v torek 21. in v sredo 22. v Tolminu, v četrtek 23. in v petek 24. v Ajdovščini, v soboto 25. in v nedeljo 26. v Sežani. Za ta gostovanja si je gledališče izbralo dve primerni deli: Mire Pucove «Ogenj in pepel», ki nam podaja izsek iz življenja v nekem večjem slovenskem središču za časa osvobodilne borbe, in pa Gogoljevo «Zenitev» s pristinim grotesknim Gogoljevim humorjem, ki nam živo predočuje razne tipe iz ruske meščanske družbe z njihovim ironizirano vsakemu tipu posebej lastno okorelostjo, kot jim jo daje njihov poklic in s tem v zvezi njihov način življenja.

Gledališče je ona umetniška ustanova, ki je najbližja ljudstvu, ker mu posreduje živo življenje v umetniški obliki na najbolj neposreden način. Človek tu najlepše zagleda človeka v njegovih odnošajih do samega sebe, do drugih ljudi, do človeške skupnosti, do življenjskih pojavov in dogodkov, do duhovnih in socialnih pokretov itd. Gledalec zavzema pri tem svoje stališče, odklanja ali sočustvuje, se veseli nad zmago ideje nad idejo ali pa zasluti nadaljnji razplet borbe, ki bo že izven igre nekje v bodočnosti po tistem času, ki ga igra prikazuje. V vsem tem čuti gledalec neko uteho in pa utešenoje lastnih duševnih potreb ter neko razvozlanje svojih razmišljanj. Če zna gledališče s pravilno izbiro gledaliških iger zadostiti tem zdravim potrebam ljudstva in tako tudi vzgojno vplivati na občinstvo, obenem pa tudi zadostiti želji ljudi po napetosti dejanja in njihovi naravni radovednosti, kako se bodo razvijali dogodki na odru, če zna obenem poskrbeti tudi za zdravo razvedrilo, tako da bodo ljudje z zadoščenjem zaradi dobre igre, lepote in dobrote dela zapuščali po predstavah dvorano, lahko rečemo, da izpolnjuje svoje poslanstvo. Poskrbeti pa mora seveda, da lahko čim več ljudi prisostvuje predstavam. Bliža se konec letošnje sezone in tako nam bo služilo to razmišljanje ob priliki teh gostovanj kot nekako merilo za to, v koliko je naše gledališče ustreglo svoji nalogi. Odgovor na to naše vprašanje ne more biti drugačen kot povoljen. Ze dejstvo, da je gledališče ob goncu sezone obiskalo navedene kraje, je dokaz, da se svoje dolžnosti do naših ljudi prav dobro zaveda. Dežela, ki je naše najbližje zaledje, visi semkaj proti morju. Živ je še v njej spomin

Pregled literarnega dela Otona Župančiča

(Nadaljevanje z 12. strani)

ris. Les belles-lettres 1931. XV - 383 - (IV) str. 8. — Drugo je napisal Italijanom *Arturo Cronia*: Otona Župančič, Roma 1928. (Pubblicazione dell'Istituto per l'Europa orientale, I Serie XIII.) 137 str.

Veliko so Župančiča prevajali. Znani so nam prevodi posameznih pesmi v srbsčino in hrvaščino, češčino, ruščino in bolgarščino, v italijansčino in francoščino, v nemščino, angleščino in madžarščino. Vpleteni so v razne antologije in revije. Omenjam samo dva prevoda, ki sta izšla v samostojni knjigi: «Duma». Saggio di poesia e letteratura jugoslava-slovena. Versione di Italo Maffei e Fany Sinkovec-Mayer. Modena 1924. 65 str.; Ciciban v hrv. prevodu Stanka Tomasiča, Ljubljana 1932. 79 str.

Župančič nam je napisal v svojem literarnem delu živo zgodovino zadnjih petdeset težkih let. V njem bo ostal nesmrten, bodrilen in plemenit vodnik in glasnik slovenskega naroda.

Stefka Bulovec

SNG-TRST

na preteklo povezanost s Trstom in živo ljudje tudi danes še čutiljo potrebo po tej povezanosti. Ni bilo odveč in je bilo v bistvu takega življenja, če je naše gledališče v najbližji preteklosti nosilo naslov SNG za Trst in Slovensko primorje. Čeprav nas loči od teh krajev in pa od našega zaledja sploh profinaravno potegnjena razmejitvena črta čutimo vendarle usodno skupnost nas in teh dežel.

Ljudstvo Slovenskega Primorja se še živo spominja gostovanj našega gledališča, ko je v Ajdovščini še bilo poverništvo Pokrajinskega NOO za Trst in Primorje. Ansambli je poteval to pot ob novi progji Sežana-Dutovlje, ki je tedaj še ni bilo, mimo nastajajoče nove

Gorice, mimo nešteti novozgrajenih zadržnih domov, ki bodo tudi kulturna žarišča po naših vaseh in večjih središčih.

Povsod so ljudje navdušeno in gostoljubno sprejemali naše igralce, pozdravljali so jih zastopniki ljudstva in ljudskih oblasti. Predstav so se udeleževali ljudje ne samo iz navedenih krajev, ampak tudi iz bližnje in daljne okolice so prihajali in se privražali. Dvorane so bile vedno natrpano polne in v vseh krajih je bil velik naval na blagajno. To gostovanje je bilo pravo doživetje za ljudi onih krajev kjer so bila ta gostovanja, toda bilo je doživetje tudi za naše igralce. Videli so mnogo novega in vzpodbudnega, videli so zopet tistega človeka, ki so ga bili vajeni pri prejšnjih gostovanjih. Bilo jim je kot, da so zopet srečali mnogo starih, dobrih, prijetnih znancev. Bili so zopet blizu Soče, simbola našega življenja v Slovenskem Primor-

ju. Tudi pri teh predstavah je bila igra na isti višini kot pri premiera in reprizah v Trstu. Igralci so podajali svoje vloge s prav tako močno zbranostjo, skrbnostjo in doslednostjo. Lahko celo rečemo, da je bila skupna igra bolj razgibana, ker so igrali na odrih, ki so prostornejši od naših tržaških. Pri vseh predstavah je bilo slavnostno razpoloženje, ki je zelo ugodno vplivalo na igralce in ki so se zaradi tega še globlje vživeli v svoje vloge.

Omeniti moramo še, da je vloga starega Roba v «Ognju in pepelu» igral pri teh gostovanjih Joško Lukeš, ki ga je podal zelo človeško tako, da je vzbudil pri gledalcih veliko sočustvovanje za to življenjsko pristni lik. V Ajdovščini je igral vlogo starega pomorščaka Zevakina, ki ga sicer igra Joško Babič, Modest Sancin. Bil je tudi v tej vlogi prav tako izrazit kot smo ga vedno vajeni.

Pri tem gostovanju je prišla ponovno do izraza živa potreba po medsebojnih kulturnih stikih. Povsod so vabili naše gledališče, naj bi še pogostoma prihajalo v te kraje. Jačje bi prav gotovo lahko vplivalo kulturno na te kraje tržaško gledališče.

St.

Kulturna kronika iz Jugoslavije in drugod

Slovenski komitet Hrvatske je izdal pravar na podlagi serije predavanj podpredsednika Prezidijske narodne skupščine FLRJ Dimitra Vlahova v klubu književnikov in časnikarjev v Zagrebu knjigo o zgodovini makedonskega naroda in njegovi borbi za samostojnost z naslovom «Kroz historiju makedonskog naroda».

Dimitar Vlahov se je šolal v Solunu, v Sofiji, v Nemčiji in v Svici, obenem pa je še posebej proučeval problematiko Balkana. Bil je član Centralnega komiteja Notranje makedonske revolucionarne organizacije in pristaša ljudske federativne stranke še za časa, ko je tod gospodovala Turčija.

V navedeni knjigi je podal na kratko zgodovino makedonske zemlje, zgodovino borbe makedonskega ljudstva za kulturno, narodno in socialno osvoboditev, zgodovino nastajanja makedonske narodnosti in jezika in pa pregled uspehov ljudske republike Makedonije v FLRJ. V tej knjigi je govora tudi o pirinski in egejski Makedoniji.

Puškinova proslava v Moskvi

150. obletnico Puškinovega rojstva so v Moskvi praznovali v velikem obsegu. Na Puškinovem trgu v Moskvi je govoril glavni tajnik zveze sovjetskih pisateljev, Tihonov

Lojze Spacal razstavlja v Roveretu

Te dni je v razstavnih dvorani «Delfin» v Roveretu osebna razstava našega tržaškega slikarja Lojze Spacala. Lojze Spacal se je doslej predstavil občinstvu z različnimi osebnimi razstavami v Trstu, udeležil se je pa tudi že mnogih kolektivnih razstav. Pozna ga umetniški svet v slovanskih mestih Moskvi, Leningradu, Pragi, Varšavi, Sofiji, Beogradu in Zagrebu. Razstavil pa je svoje slike tudi v nekaterih važnejših umetniških središčih Italije pot n. pr. v Milanu, Rimu, Benetkah in Florenci. Zaradi njegove močne umetniške osebnosti je bil večkrat povabljen, da se udeleži onih razstav v Rimu, ki so vsako četrto leto in onih v Benetkah, ki so vsako drugo leto. Njegove slike se nahajajo v Galeriji moderne umetnosti v Rimu, v Galeriji moderne umetnosti v Milanu in v drugih pomembnih zbirkah Evrope. Izdelal je mnogo fresk po raznih cerkvah, zasebnih hišah ter se je bavil tudi z dekorativno umetnostjo pri opremljevanju raznih prekomorskih parnikov.

Razstava v Roveretu je odprta od 20. t. m. do 1. julija. Na tej razstavi je pokazal štiri olja in 12 monotipij. Te slike so njegova najnovejša dela iz leta 1947 in 1948. Po eno sliko ima iz leta 1945 in 1946.

Kritiki, ki se bavijo s to razstavo so si edini v priznavanju izrazitosti in pomembnosti njegove miselnosti in odmišljajoče umetnosti, ki

skuša prodreti do pojmovnega jedra prikazanih predmetov in pojavov. Njegova umetnost si krči pot s pomočjo doslednega razglabljanja in z moderno nastrojeno občutljivostjo do navedenega cilja. Kritika ugotavlja še, da si Spacal lahko privoščiti vsebinsko prehajanje iz območja v območje življenjskih pojavov, tako n. pr. iz območja sanjsko skrotovljenega, poetičnega gledanja na svet v zgolj formalistično prikazovanje pojavov in od tu zopet v območje razčlenjevanja socialnih vprašanj in da se pri tem notranja zgradba njegovih del ne razblini v neki zgolj modni, prazni brezosebni modernizem, temveč, da je povsod opaziti njegova umetniška osebnost. V Spacalovih slikah stalno živi neko svojstveno kraško obmorsko ali celinsko okolje, kateremu skuša sicer odvzeti vse to, kar je po njegovem slučajnostnega, ki pa se vzlic temu povsod uveljavlja v vsej svoji resni in strogi zvišenosti. Drugi kritikji so istega mnenja in trdijo, da Spacal preobrazuje Kras v smislu sanjskega videnja in da ga je tako poduhovil, da je v njegovih delih postal že skoro simbol. Spacal si prizadeva v smislu potreb sedanjega časa, ki si želi, da bi umetnik govoril dušam, odvzeti predmetom njihovo dognano obliko zato, da vlije v nje neko njihovo novo svojstveno duševnost.

KULturna ENAKOPRAVNOST Italijanov v Jugoslaviji

Dne 15. junija se je začel v Rovinju drugi festival italijanske kulture za Istro in Reko, ki ga je priredila Zveza Italijanov Istre in Reke, ki je tudi italijanska osrednja kulturna organizacija. Prvi festival je bil junija meseca lanskega leta in ga je obiskalo 18.000 članov italijanskih prosvetnih društev iz Istre in Reke. Predsednik Zveze Giusto Massarotto je ob začetku poudaril, da sodelujejo Italijani enako kot Hrvati v vsem javnem življenju. V ljudskih odborih Istre in Reke je 286 odbornikov Italijanov. Italijani imajo svoje zastopnike v MLO na Reki, v Šaboru LR Hrvatske in v Zveznem svetu v Beogradu. Na Reki je stalno italijansko gledališče - drama in opera. Italijani imajo svoj dnevnik, pedagoško revijo, sindikalna, pionirska in mladinska glasila. Se z mnogimi drugimi podatki je dokazal, da uživajo Italijani Istre in Reke enake pravice kot Hrvati.

Program festivala je bil zelo pester, bogat, zanimiv in tehten ter je upošteval razne panoge ljudskega umetniškega izraževanja in pa klasično umetnost. Ob tej priliki sta gostovali reška drama z Goldonijevo komedijo «Neotesanci», ki so ji igralci dali izrazito istrsko slikovitost s tem, da so v beneško narečje - katerega itak govorijo tudi istrski Italijani —, v katerem je delo pisano, vili melodično in sočnost istrske govornice, in pa reška opera z Donizettijevim «Don Pasqualom». Sodeloval je tudi orkester reške opere s solisti. Poživele so ta pesni kulturni program baletne skupine iz sedemletke z Reke in iz sedemletke iz Opatije in enodejanko v rovinjskem narečju, v kateri so bili prikazani stari rovinjski ženitovanjski običaji iz 17. stoletja ob petju lokalnih narodnih pesmi. Na tem pregledu kulture Italijanov Istre in Reke so sodelovala prosvetna društva iz Reke, Rovinja, Vodnjana, Opatije in Galežana z dramskimi skupinami, zbori, baletom, folklornimi družinami, orkestri in recitacijami. Ves spored je bil v duhu italijanske miselnosti.

Ob koncu sta se festivala udeležila kot gosta še skupina Seljačke sloge «Prelog» iz Medžimurja in folklorna skupina Delavskega kulturno - umetniškega društva «Pavao Markovac» iz Zagreba. Prisostvovali so festivalu Zvonko Brkič, član CK KPH, minister vlade LR Hrvatske Vječeslav Holjevac, Dušan Diminič minister za komunalne zadeve LR Hrvatske, predstavniki ljudskih oblasti in množic

nih organizacij ter veliko število članov italijanskih prosvetnih društev.

Tov. Zvonko Brkič je na koncu pozdravil vsa društva, vse skupine, mnogoštevilno občinstvo in želel italijanski narodnosti skupini, da bi bilo njeno delo tudi v bodočnosti čim uspešnejše. Naglasil je, da predvideva proračun za leto 1949 8 milijard 625 milijonov dinarjev za kulturne in prosvetne potrebe in da število vzgojnih, prosvetnih in umetniških ustanov stalno raste. Po načelih enakopravnosti, ki so zajamčena tudi v ustavi, je vsakemu narodu omogočen popoln in neoviran razcvet kulture. Italijanska Zveza je dosegla vidne uspehe v kulturno - umetniškem življenju Italijanov. Soje vseh vrst, gimnazije, učiteljska, italijanska drama in opera na Reki, knjižne izdaje, kulturno - umetniška društva, igralske skupine, kulturni domovi, delavski domovi s svojimi čitalnicami, knjižnicami in raznimi ljudsko - prosvetnimi odseki v Opatiji, Pulju, Pazinu, Lošinju, na Reki, v Labinju, Vodnjanu, Poreču, Rovinju in povsod tam, kjer žive Italijani, so pokazali pravilnost načel v narodnostni politiki Jugoslavije.

Ocenjevalna komisija je vestno in z vso resnostjo ocenila umetniško višino podajanja nastopajočih društev in jim odredila v lestvici tisti vrstni red, ki jim gre po dobroti izvajanja. Ugotovila je tudi napake, pomanjkljivosti in njihove vzroke in naglasila vse možnosti nadaljnjega razvoja. Potrebno bo izšolati v strokovnih tečajih nove dirigente za zborni in orkesterne in nove režiserje za dramske, folklorne in baletne skupine. Po kvalitativni izvajanja si sledijo društva v tem redu: Rovinj in Pulj sta si enaka, nato pridejo Reka, Vodnjan in Poreč. Med dramskimi družinami je dobil prvo mesto italijanski kulturni krožek iz Reke. Na podlagi teh ocenitev je komisija razdelila diplome in nagrade. Sedem italijanskih kulturnih krožkov je prejelo nagrado v skupnem znesku 120.000 dinarjev. Z denarnimi zneski so bili nagradjeni tudi posamezni recitatorji, solisti, režiserji in pevovodje.

Ta festival je ponovno dokazal, da so načela o enakopravnosti narodov pravilna in zdrava, da so ta načela v Jugoslaviji globoko vkoreninjena, da so zaradi tega posamezni narodi v Jugoslaviji tesno med seboj povezani in da se kulturno življenje povsod v Jugoslaviji iz svojih korenin neovirano razcveta.

TEHNIKA in ZNANOST

Kako vplivajo barve na človeka

Kaj je barva? Fiziki pravijo: dolžena dolžina svetlobnega vala. Rdeča barva ima najdaljše valove, medtem ko ima vijoličasta najkrajše. Med rdečo in vijoličastvo barvo je zelena, vmes pa še vse ostale.

Svetlobni valovi različno učinkujejo na človeka. Nek znamenit nevrolog je povedal zanimiv primer, da je neka ženska zaradi možganske bolezni izgubila ravnovesje. Njena negotovost se je še stopnjevala, ko je oblekla rdečo obleko; prav obratno pa so učinkovale modre in zelene obleke; v teh je lahko hodila okrog brez nevarnosti. Po tem sklepa nevrolog, da nas rdeča barva vznemirja, da povečuje delovanje možgan in vzdržuje živce v stalni napetosti. Zelena barva pa vpliva pomirjevalno in nam omogoča razmišljanje.

Medtem ko dokazuje nevrolog, da vplivajo barve na umske sposobnosti, dokazuje nek drugi zdravnik, da vplivajo barve tudi na fizične sposobnosti in sicer tako, da reagirajo naše mišice za 12 odst. hitreje in bolj živo v sobi, ki je razsvetljena z rdečo lučjo, kot pa v sobi z zeleno lučjo. Rdeča barva vpliva na človeka kot dražilna, zelena pa kot pomirjevalna sredstva.

Ugotovitev, ki preseneča

Cudimo se ko slišimo, da nosi človek, ki tehtja 70 kg, 45 kg vode v sebi. Človek sestoji iz 65 odst. vode in iz 35 odst. trdnih snovi. Tako n. pr. vsebuje kri štiri petine vode, možgani, koža, vranica, trebušna slinavka in mozeg pa 75 odst. vode; skoraj polovico kosti, hrustanca, mišice in jeter tvori voda. Če izgubimo od 65 odst. vode, ki jo vsebuje naše telo, le 10 odst. nastopijo občutne motnje, če izgubimo pa 20 odst. nastopi smrt. Zanimivo je, da vsebuje otrok več vode kot odrasel človek, na stara leta pa ima človeško telo zopet več vode, čeprav se osuši koža in tudi nekateri drugi organi. Skozj telo človeka, ki je 70 let star, je šlo preko sedem vagonov vode.

Zanimiva iznajdba

Neka tvrdka v Brooklynu je začela izdelovati posebne kose lesa, ki so tako vnetljivi, da jih lahko prižgemo samo z žveplenko in gore potem celo uro. Ta les je narejen iz stlačenih lesnih vlaken in prepojen z raznimi gorljivimi sredstvi.

Nekaj za gospodinje

Izdelovati so začeli žarnice, ki gore lahko nepretrgoma približno tri leta. Nova žarnica porabi približno 1500 krat manj toka kot običajna žarnica.

Najnovejši izsledki medicine

Ameriški zdravnik dr. Selman Waksman je iznašel najučinkovitejše zdravilo proti tuberkulozi: neomicin. Leta 1942 je odkril streptomicin, leta 1943 pa streptomycin. Neomicin izhaja iz iste družine plesni, iz katerih izločuje streptomicin. Od 6 ton streptomicina, ki ga mesečno izdelajo v ZDA, ga 75 odst. porabijo za borbo proti tuberkulozi.

Zgodovina pripoveduje

da je na svetu vladalo že 200 blaznih kraljev; najbolj blazen med vsemi je bil turški sultan Abu Hamid I. Bil je tako divji, da so ga morali držati v norišnici 33 let, in sicer od njegovega 16 do 49 leta, ko je zasedel prestol.

Rojstva brez bolečin

Ruski zdravnik Rafael Sub je iznašel sredstvo, kako olajšati porodne bolečine. Ugotovil je, da se pri porodu zaradi živčne napetosti in krčenja mišic telesne snovi naglo izrabljajo. Vitamini se torej izgubljajo, posledica česar so hude bolečine. Omenjeni zdravnik je torej dal porodnicam vitamin B in uspehi so bili odlični: žene so rodile brez bolečin in doslej se tudi niso pokazale nikake zle posledice.

IZ FILMA: PROCES

film

DVA FILMSKA SVETOVA

Nadaljevanje iz prejšnje številke

Chaplinova trditev o proizvodnji kilometrov filma, o agoničnem Hollywoodu, ki smatra filmsko industrijo le za donosen vir zasluzka na račun ljudske zaostalosti in neumnosti, dovolj jasno govori o tem, kdo odloča in opredeljuje v Ameriki mesto filma v umetnosti: bogati zaslužkarji, ki so naložili svoj denar še v novo panogo gospodarstva, v »tovarno sanjal Najljudstvo sanja, da mu je lepo; če mu v resnici ni lepo.

Znani sovjetski igralec Nikolaj Cerkasov je poslanec vrhovnega Sovjeta. Prav tako režiser »Prisege«, Gruzinec M. Ciaurelj in vrsta drugih. Sovjetskim filmskim delavcem pošiljajo predloge in zamisli o velikih zgodovinskih temah in ljudeh državljanov Sovjetske zveze in s tem pomorejo filmom do večje kvalitete in pristnosti.

Analiza dveh filmskih svetov ne pomenja nič drugega kot analizo miselnosti predstavnikov dveh taborov, ki si v svetu stojita nasproti v borbi za podobo novega sveta.

Mlečnim junakom ljubezenskih himn nad stoji nasproti »Zoja Kosmodemjanska«, »Čapaeva«, »Matrosova« junaki borbe za svobodo vsega človeštva. Redkim »Robin Hoodom« in »Juarezom« stoji nasproti »Peter Veliki«, »Ivan Grozni«, »Suvorov«, »Aleksander Nevski«, »Kutuzov«, »Mi iz Kronštata«, »Lenin v oktobru«, »Detinstvo Maksima Gorkega«.

To je velika in slavna pot sovjetske kinematografije. Tudi sovjetska kine-

matografija ni vsa na isti stopnji. Mnogi filmi so slabši od zgoraj navedenih. Toda skoro v vseh je videti potezo sovjetskega človeka, njegov značaj, njegove vzore in njegovo borbo za boljši svet.

Junak zapada pa je ali cowboy ali detektiv ali v najboljšem primeru zdravnik, kot ga poznamo iz filma »Bežno srečanje«.

Med filme napredka se krepko uvrščajo filmi demokracij Poljske, Češke, Jugoslavije: »Osviecima«, »To ljudstvo bo živel«, »Na svoji zemlji«.

Kaj pa je v sredini? Sredina je bila, toda vedno bolj gine in kmalu je skoraj ne bo. To predstavlja v glavnem francoski film, ki ima lepe tradicije. Toda Hollywood je Francijo preplaval s svojimi filmi na osnovi Biun-Byrnesove pogodbe, že prej pa priregnili v Ameriko veliko število najboljših igralcev in režiserjev (J. Renoir, Ch. Boyer, Carnet Duvivier, Danielle Darieux itd.), ostala je komaj tretjina filmskih delavcev, ki je začela životariti. Vse bolj in bolj se oprijemlje sredina velikih tekstov iz literature, sodobni originalni filmski žanr je redko kvaliteten »Capitaine Fracasse«, po Gauthierju, »Notredam-

ski zvonar« in »Nesrečniki« po Hugoju, »Ditta, hči človeka« po Nexocju, »Otroci paradiza«, »Veliko pričakovanje« in vrsta drugih. Ostalo je obdelava tradicionalnega ljubezenskega trikota ali psihoanalitična storija ali dostikrat dokument (Farréblque) dvomljive kvalitete.

Ta kratki pogled v filmski svet, ki govori dva jezika vsak dan bolj razločno in odločno, nam vendar do neke mere pokaže, da je umetnost XX. stoletja razvila in dvignila generacija filmskih delavcev SZ z Eisensteinom in Pudovkinom na čelu do stopnje, do kakršne se lahko povzpne samo umetnost, skozi katero govori in čuti ljudstvo. Obenem pa nam je jasno, da igra ta enajpopularnjša umetnost v Ameriki in vsak dan bolj tudi v Franciji, Angliji in drugje na zapadu odvrtno vlogo zaslepljevanja in zavajanja množic. Nedavno pa se je splašil celo Vatikan in ustanovil velškansko podjetje »Universalis«, ga kreditiziral z milijardami in lirah in frankih in že začel s snemanjem katoliško propagandnega filma iz časov prvega krščanstva »Fabiola«.

F. Kosmač

Filmska KRONIKA

V Sovjetski zvezi so začeli izdelovati kratkometražne znanstvene filme pod naslovom »Potovanje po ZSSR«. Pri teh filmih sodelujejo najboljši sovjetski znanstveniki — zemljepisci. Ti filmi imajo namen, da seznanijo ljudstvo z naravnimi bogastvi SZ ter z različnim železami velike države ter njih etnografskimi posebnostmi. Vseh 150 filmov razdelimo lahko v dve skupini: v prvih prikazujejo v pripovedni obliki etnografijo dežel, drugo skupino pa tvorijo potovalni filmi, ki ne kažejo samo posameznih dežel z njih posebnostmi, temveč tudi delo znanstvenih ekspedicij.

Poln dramatičnih momentov je film: Bel madež ledenika Zagran, ki so ga snemali na Pamiru.

V kinematografskih študijah se zbirajo skupine znanstvenih raziskovalcev, ki prodirajo s filmsko kamero v kraje, kamor še ni stopila človeška noga. Člani skupine, ki je snemala film Otok Iona, so se morali prevoziti 25 tisoč km v vlak, parniku in hidroplanu, da so potem živeli dva meseca pod snegom v šotoru na neobljudenem otoku Okotskega morja. Film: Potovanje po Sovjetski zvezi niso namenjeni samo kinoobiskovalcem, marveč tudi srednješolcem in visokošolcem. Vse te filme dublirajo v glavnih jezikih SZ. Sedaj snemajo film na Kamčatki na Elbrusu, najvišjem vrhu Kavkaza, dalje v tajgi Urala, na jezerih, na Dnjepru itd.

ŠAH LEPA ZMAGA MOJSTRA PIRCA nad bivšim svetovnim prvakom

Po dvoboju med švedskim velemejstrom Stahlbergom in drž. prvakom FLRJ Svetozar Gligoričem, ki se je končal kakor je že znano, z zmago zastopnika Jugoslavije z rezultatom 6 in pol: 5 in pol, je bil pred dnevi na Bledu in v Beogradu drugi šahovski dvoboj med bivšim svetovnim prvakom dr. Maks Euwejem in jugoslovanskim prvakom velemejstrom Vasjo Pircem.

Prvo partijo iz tega dvoboja je dobil Pirc Vasja po lepi pozicijski igri, medtem ko se je druga partija končala po kratki borbi remis. Prinašamo prvo igro:

Beli: Vasja Pirc
Crni: dr. M. Euwe.
Slovanska obramba
1. d2-d4 d7-d5
2. c2-c4 c7-c6
3. Sg1-f3 Sg8-f6
4. e2-e3 Lc8-f5

Ta poteza ni najboljša, ker preveč slabi damsko krilo. Beli dobi vedno svobodnejšo igro. Cilj poteze je, da se lovec čim preje razvije, ker po e6 lovec težko pride do igre. Obenem pa lovec pritiska na važno središčno polje e4.

5. Lf1-d3 e7-e6
Crni se ne boji zamenjave lovcev. Dosegel bi svoj namen, da si učvrsti središče.

6. 0-0 Sb8-d3
7. Sd1-c3 Lf5-d3
8. Dd1-d3: Lf8-b4
Tu ni pravo mesto za lovca. Bolje je vsekakor Le7 ali Ld6. Ta

lovec bo izgubil mnogo potez preden bo prišel po ovinkih na to mesto.

9. Lc1-d2 Lb4-a5
Pretilo je 10. Sd5:Sd5: 11. ed5: Ld2: 12. de8: itd. in belj bi dobil kmeta.
10. Tf1-d1 0-0
11. Tal-c1 Tf8-e8
12. Ld2-e1 h7-h6
13. Dd3-e2 a7-a6
14. a2-a3

Beli je dosegel mnogo bolj ugodno igro. Dokončal je razvoj svojih figur in že pripravlja napad na črno damsko krilo. Beli hoče z napadom kmetov raztrgati razpored črnih kmetov in s pritiskom stolpov doseči odločilno premoč na c liniji.

14. — b7-b5?
Napaka. Crni si sam oslablja damsko krilo in dovoli, da nasprotniku odpre c linijo ter s podvojitvijo stolpov dobi premoč. To napako bolj in bolj stiska črno pozicijo.

15. c4-b5: c6-b5:
16. Te1-c2 La5-c7
Ne gre Tac8 zaradi 17. Sd5:Sd5:
18. Te8:Dc8: 19. La5: z izgubo kmeta.
17. Td1-e1 Lc7-d6
18. Sc3-a2 Sd7-b6
19. Le1-a5

Beli ne sme dovoliti pristop skakača na polje c4, zato ga takoj veže.
19. — Dd8-b8
20. La5-b6: Db8-b6:

«PROCES» uspela režija Pabsta

Na gradu pri Sv. Justu so pred nekaj dnevi igrali avstrijski film Proces, s katerim je znani režiser Pabst na mednarodnem filmskem festivalu v Benetkah opravičeno zaslužil vse priznanje.

Dejanje poteka v letu 1882 na Madžarskem, kjer niso Židje nikoli mogli doseči enakopravnosti z domačini; živeli so osamljeni in, morali prenašati najhujše krivice. Ko izgine neko ubogo dekle, si nekdo domisi, da so jo umorili Židje. Ta lažna vest se naglo širi med prebivalstvom, ki je vse prepojeno z verskim in rasnim fanatizmom; nekdo pa celo prizna, da je sam prisostvoval zločinu v sinagogi. Bankrotirani baron Onody, ki vidi v tej vaški aferi izhod iz svoje obupne situacije, najde nekega mladega sodnika, da vodi okrutni proces proti nedolžnim židom.

V želji, da se kaznujejo pravi krivci, se pošten Madžar Karel Eeotvoes na vse načine trudi, da z govori in tiskom dokaže, da se Židom godi krivica. V procesu, ki traja 40 dni, res prepriča, da so Židje nedolžni in da je dekle izvršilo samomor.

Dogodki, ki jih prikazuje film, se nanašajo na konec prejšnjega stoletja, vendar so še danes močno aktualni. Tudi danes srečujemo ljudi, ki pod krinko, da se bore za blagor svoje domovine, zasledujejo svoje osebne koristi in teptajo najvišja človeška dostojanstva. Dosti priilike smo imeli in žal še imamo opazovati, kako še vedno žive in zmagujejo rasistične in šovinistične teorije, ki zapeljujejo ljudi daleč od rasne in verske strpnosti. Borba današnjih naprednih svobodoljubnih ljudi ni nič lažja od borbe tedanjih naprednih liberalcev.

Z izredno dramatično silo nam film ponazarja vse to zlo, ki tako močno razjeda človeško družbo. In po besedah čuvaja sinagoge tiči bistvo problema v mislih: Pravice VSEH narodov bodo večno živele! Proč z rasnimi in narodnostnimi razlikami; najvišje naj nam bo izobrazba, ki pomeni razumevanje in spoštovanje.

Kljub skromnim sredstvom je Pabst ustvaril izredno delo. K veljkemu uspehu so močno pripomogli odlični igralci kakor Ernst Deutsch, Eald Basler, Sincera Julija itd.

Beli pravilno zamenja skakača, ki je mnogo močnejši od belega neaktivnega lovca.

21. Te2-c6 Db6-b8
22. Sa2-b4 Ld6-b4

Iz istega razloga menja tudi črni skakača.

23. a3-b4:

Dvojni kmet tu ni slab. Beli si odpre še a linijo, ki mu bo dobrodošla pri vezavi črnih figur.

23. — Sfg-d7
24. b2-b3

Beli že v naprej prepreči name-ro črnega skakača in odpre obnem pot dami do a linije.

24. — Ta8-a7
25. De2-a2 Db8-a8
26. Da2-a5

Belj je dosegel odlično igro in črni je v tej blokirani poziciji že izgubljen.

26. — Te8-b8
27. h2-h3 g7-g6
28. Te6-c7

Začetek odločilnih operacij.

28. — Sd7-b6
29. Sf3-e5 Ta7-c7:
30. Te1-c7: Tb8-b7
31. Te7-c6 Da8-a7
32. Se5-d3 Kg8-g7
33. Sd3-c5

Uspešni manever skakača, ki je prišel iz rezerve na mesto borbe, hitro odloči igro.

33. — Tb7-b8
34. Sc5-a6:

Crni je izgubil kmeta

34. — Tb8-c8?
35. Da5-b6: Crni se

vda. V izgubljeni poziciji je v časovni stiski dr. Euwe izgubil figuro. Na 34. — Tb7 sledi Sc5 z izgubo kvalitete. Igra črnega je bila preveč pasivna. Renomiran nasprotnik v tej partiji ni pokazal svoje običajne ostrosti ter zato razpoložnemu jugoslovanskemu velemejstru ni delal mnogo težav.
ing. Sikošek Boris

Uspela kolesarska tekma po TO za pokal „Trieste sport“

Kolesarska krožna tekma po Tržaškem ozemlju, ki jo je organiziral Trieste sport, je krasno uspela. Na start je prišlo 60 tekmovalcev, pripravljanih, da se na 190 km dolgi in težki progi, polni različnih vzponov in ovinkov bore za najboljša mesta, za naslov zmagovalca.

Deveta ura in pol — start. Mirkovič stopi na čelo, a tik za njim Mede Javornik, Sellier, Carena Natale, Fontanot. Mimo skupin gledalcev, ki tekmovalcem ploskajo in jih vzpodbujajo, hite ti s 40 do 50 brzine. Sile posameznih skupin še niso vidne, tudi vrstni red posameznikov se med dirko čisto menja.

Prva se pojavita na Opčinah pri obelisku Gianelli in Ferraro, čeprav tam nestrpno pričakujejo svoje dirkače tri brate Sosiče in Kallina.

Po 37. km sta še vedno na vodstvu prva dva, njima pa sledi v majhnih presledkih 21 najboljših tekmovalcev, med njimi Carena Giovanni, De Zan, Stibelj, Colja, Pecchiari Strajn in drugi. Pod prvo težko preizkušajo na Smarškem klanecu so tekmovalci imeli prvo večjo smolo: na sredi ceste je bila mlaka avtomobilskega olja, na kateri se je spodrsnilo najboljšemu zastopniku jugoslovanskih kolesarjev Strajnu, da je padel in manj čela kopica drugih. Strajn, čeprav poškodovan, je sicer še vozil dalje,

vendar je moral med tekmo odstopiti tudi zaradi pokvarjenega kolesa.

Po klanecu sta pridobila na času Carena Giovanni iz Torina in Dallantonia Giuseppe ter pustila ostale tekmovalce precej za seboj. Z vrha klanca sta se tekmovalca spustila v naglem diru proti dolini, nato pa sta z veliko močjo poganjala kolo navkreber proti Kaštelirju. Skupaj sta dosegla vrh in se v divjem diru spustila proti Bujam. Zasedoval jih je Colja. Dallantonia je odpovedal, prehiteli so ga drugi. V Bujah jih je pričakovala velika množica in jih pozdravljala.

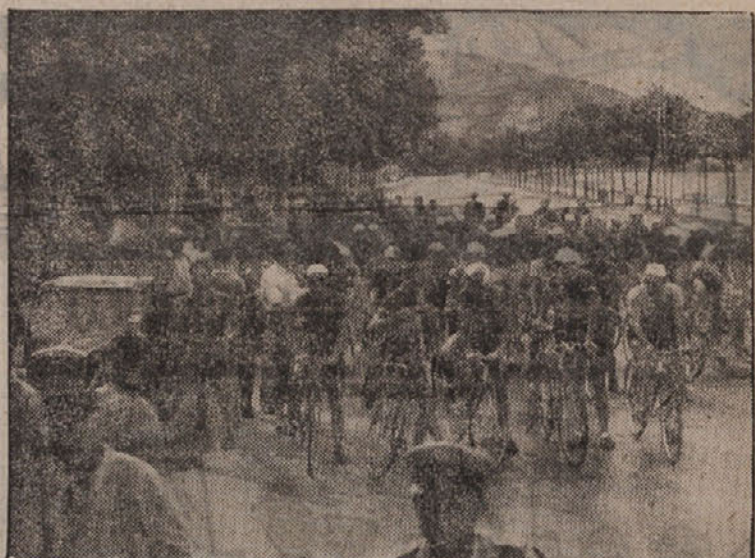
V Brtoniglo je zopet privozil prvi,

Carena Giovanni, sledili so mu s tremi minutami razlike Colja, Fontanot in drugi. Carena vodi dalje skozi Novi grad, Umag in Dajlo.

V Portorožah so se tekmovalci odpočili in okrepčali ter nato nadaljevali ob 16. uri tekmo po piranskem klanecu, kjer je vodil Milčan Rinaldi. V Kopru je privozil pa zopet Carena prvi v nagradni cilj. Med Koprom in Trstom je zaostal dobri Colja, ki je imel defekt.

V vrstnem redu, ki je bil proti koncu tekme že viden, so po klanecu nad Ricmanji in preko Katinare privozili na Rossetti na cilj v naslednjem končnem vrstnem redu:

Cas	Društvo
5.52'55"	C. S. R.I.V.
5.58'30"	Frausin
5.58'55"	C. S. Internazionale
5.59'33"	A. S. Fiaccola
5.59'55"	A. S. Fiaccola
6.00'30"	Opčine
6.02'30"	C. S. R.I.V.
6.04'05"	A. S. Fiaccola
6.08'36"	C. S. La Piemonte
6.08'45"	A. S. Fiaccola
6.08'55"	A. S. Fiaccola
6.08'57"	A. S. Fiaccola
6.09'23"	U. C. T.
6.10'15"	C. S. Internazionale
6.11'16"	C. S. Internazionale
6.12'10"	C. C. Istra
6.12'20"	ZDTV
6.13'00"	C. S. R.I.V.
6.13'30"	Sandanielese
6.27'10"	Olimpija

Start v B arkovljah

prvenstvo Tržaškega ozemlja so sledeči:

Aurora - Kostalunga	3-7
S. Ana - Milje	2-1
Ponziana - Rojan (forfait)	2-0
Arrigonj - OMMSA (forfait)	2-0
Pristanišče - Magdalena (forf.)	2-0
Skeđenj - Umag	3-0
Meduza - Dreher	1-1
Piran - Tovarna strojev	2-1

Govorčin v času 18'32", (Sv. Marko), drugo mesto je zasedel Vecchiet (Pristanišniki), tretje Corsi Edy (Pristanišniki).

Tek na 3,5 km

Na isti progi je bil tudi tek, na katerem je dosegel prvo mesto Bembl (Zol Ilva) v času 12'37" pred Abramom (Nabrežina) in Korenom (Sv. Ivan).

Fizikturni dan na Reki

V nedeljo 26. junija je bil na Reki velik fizikturni dan, na katerem so sodelovali telovadci in atleti z Reke, Istre, Pulja, Zagreba in Trsta. 6.946 nastopajočih je v jutranji povorki korakalo po mestu, ki je bilo okrašeno z zastavami. Mlade telovadce in telovadke so ljudje navdušeno pozdravljali.

Popodanski nastop je bila parada zdravja in lepote. Posebno so gledalce, bilo jih je 12 tisoč, navdušili mladinci in mladinke z Reke in bližnjih otokov z vajami na pesmi «Jadransko morje» in «Hej brigade». Mladinke iz Istre so krasno izvajale vaje z obroči in žele navdušeno odobravanje.

Tudi v lahkoatletskih tekmah so tekmovalci dosegli nekaj odličnih rezultatov. Ceraj je izboljšal jugoslovanski rekord na 1500 m s časom 3'55". Gubijan, drugo plasirani na olimpiadi v Londonu je vrgel kladivo 51,80 m. Poleg lahke atletike so bile tudi kolesarske tekme, sabljanje itd.

Jugoslovansko državno prvenstvo v vajah na orodju

Tekem za jugoslovansko državno prvenstvo v vajah na orodju se je udeležilo veliko število tekmovalcev: iz Slovenije 210, iz Srbije 137, Hrvaške 210, iz Bosne in Hercegovine 75, iz Makedonije 63 ter 20 pripadnikov jugoslovanske armade.

Tekmovalci so bili razvrščeni v skupine, najboljši so tekmovali v zveznem razredu. Po tekmah na orodju so vsi tekmovalci tudi v lahki atletiki in to v skoku v višino, metanju krogle in teku. Tekmovalci so počastili s trinitutnim molkom pesnika Vladimirja Nazorja.

V zveznem razredu sta bila najboljša Kujundžić Josip, Šubotica s 128, 53 točkami ter med članicami Gerbec Vida, Ljubljana, s 78 točkami. Tako sta postala državna prvaka za leto 1949.

V prvem razredu pa je vrsta jugoslovanske armade odnesla prvenstvo s 363,45 točke. Množična udeležba na telovadnih tekmah priča o razširjenosti te fizikalne panoge med jugoslovanske mladino.

Turnir v Wimbledonu

Na teniskem turnirju v Wimbledonu so se plasirali v četrt finale posameznikov Schroeder (ZDA), Sturgess (Južna Afrika), Drobny in Bromwich (Avstralija).

Drobny je premagal Bromwicha, Schroeder pa Sturgessa tako da sta finalista posameznikov Čehoslovak Drobny in Schroeder iz ZDA.

Italijanski par Cuccilli-Dei Bello je izpadel, prav tako sta klonila Drobny-Falkenburg. V četrtfinale so se plasirali naslednji pari:

Gonzales-Parker (ZDA), Schroeder-Muloy (ZDA), Patty (ZDA) - Sturgess (Južna Afrika) in Brown - Sidwell (Avstralija).

V tekmah za Davisov pokal bodo igrali za Jugoslavijo Mitič, Palada, Milojkovič in Branovič, za Italijo pa Cuccilli, Dei Bello, Marcello, in Rolando te Canapela. Tekma bo v Rimu 10. julija.

AURORA - prvak

Nedeljska tekma med Aurora in Koštalungo je odločila letošnjega prvaka Tržaškega ozemlja. Koprčani so takoj v začetku igre pokazali svojo premoč in že v drugi minuti zabili prvi gol. Koštalunga si je sicer prizadevala, da bi rezultat izenačila, toda v prvem polčasu ji ni uspelo. V drugem polčasu je napadalec Tržačanov Frausin potresel sicer mrežo Koprčanov, vendar so ti kmalu rezultat zvišali še za dva gola v svojo korist, tako da se je tekma končala z rezultatom 3:1 za Aurora, ki si je tako osvojila prvenstvo Tržaškega ozemlja pred Skednjem. Najboljši mož na polju je bil vratar Aurore Dobrija.

Izidi ostalih tekem za nogometno

LESTVICA

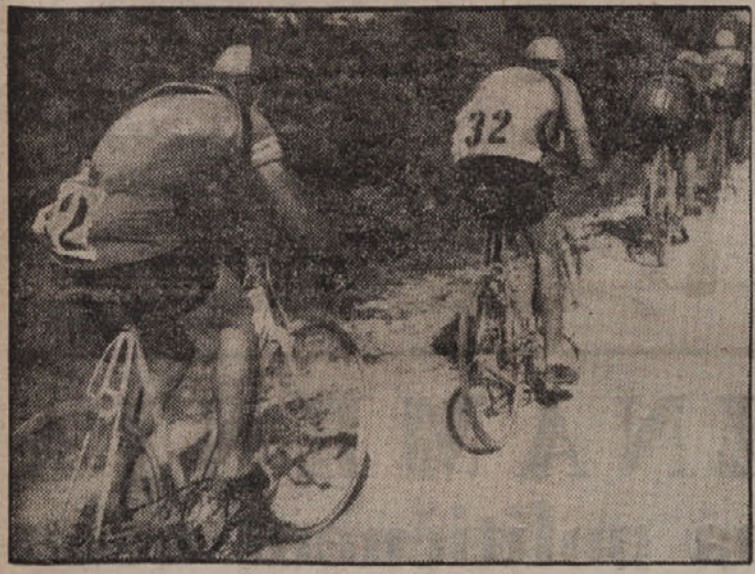
Aurora	30	22	6	2	78	15	50
Skedenj	30	22	5	3	77	25	49
Arrigonj	30	20	3	7	61	31	41
Tov. strojev	29	17	6	6	58	29	40
Milje	29	16	6	7	58	28	38
S. Ana	30	14	5	11	57	46	33
Umag	30	13	7	10	53	49	33
Piran	29	10	9	10	53	49	29
OMMSA	30	12	3	15	38	49	27
Kostalunga	28	9	9	10	49	59	27
Magdalena	30	9	7	14	44	64	25
Ponziana	30	10	4	16	49	46	24
Pristanišče	29	6	9	14	34	52	21
Meduza	30	6	4	20	33	76	16
Rojan	30	3	4	23	24	75	9
Dreher	29	2	5	22	16	75	9

DSZ ES osvojila pokal „RINALDI“

DSZ ES si je na turnirju košarkarjev osvojila pokal «Rinaldi» v tekmi Zdruštvi Acegat, Rinaldi in ECA. Rinaldi in ECA sta pokazala lepo igro ter bosta tako preskočili v prvi razred, kjer bosta sodelovali na prvenstvenih tekmah Tržaškega ozemlja.

Govorčin zopet prvi

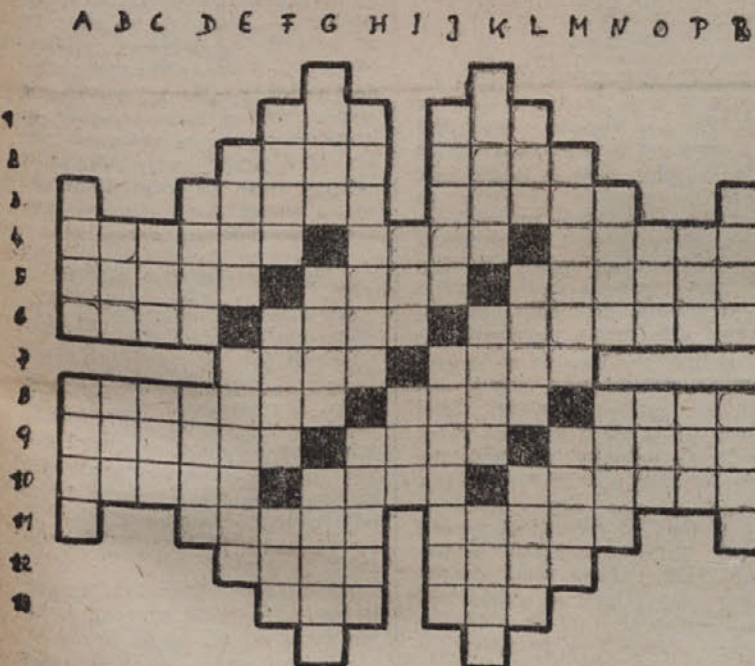
V govornosti hoji na progi Sv. Ivan-Lovec, dolgi 3.500 m, ki jo je organiziralo ZDTV v nedeljo, je bil prvi

Naporna je vožnja navkreber

ZA BISTRE GLAVE

KRIŽANKA

VODORAVNO: 1) vozilo - komad, del; 2) drža - drevo; 3) debel - kovina; 4) Francoski slikar - moško ime - blag vetrič; 5) Bellinijeva opera - služi za zaščito zidu - zadovoljno; 6) moško ime - očrt - gospodarski propad; 7) smet - tenka deska; 8) vojaški čin - del telesa - uniforma; 9) roman pisatelja Bartola - španski slikar - riba; 10) riba - igrača - češko moško ime;

11) pasma psov - vodna rastlina; 12) ničvredna ženska - števniki; 13) poljska rastlina - kratica za obdobje v gospodarstvu Sovjetske zveze.

NAVPIČNO: A) prekriva možgane - svečan; B) najmanjši del materije - moško ime; C) živalca, ki rije pod zemljo - oblika oseb, zaimka množine; D) del telesa - bog ljubezni; E) krmilna rastlina - prašič; F) moško ime - moško ime

(nordijsko) - ekipa postava; G) nalezljiva bolezen - ptica - posebne vrste tat; H) interesanten - topel, vroč; I) celoten - pogorje na Kočevskem; J) konjska oprema - zvest; K) hranilna rastlina - stara mati (srbohrvaško) - del gledališča; L) teniški izraz - zmlato, blago - šop slame; M) ženska igra z žogo - moško ime; N) blesek - tek čez drn in strn; O) dostojen (tujka) - vodna žival; P) prst, zemlja - pesnitev; R) spletena ograja - staroslovanski bog.

SIFIRAN PRESERNOV IZREK IZ «KRSTA PRI SAVICI»

3 14 16 - 11 7 15 7 - 8
16 13 4 10 - 2 7 3 - 1 14
6 9 - 8 14 6 - 12 10 8 7 5
10 - 12 10 - 2 9 7 12 3 10
- 5 7 4 14 7 - 5 6 9 7
- 10 8 2 7 12 3 16 5 6.

Slovenski pregovor

Kdor koli, sodrugi, Magelens, Romunija, Malaja, modernizem, Rakovica, Piješevica, samecat, ravan, Josipina, Gropada, medenina, Pojšči v besedah sloge, ki sestavljajo slovenski pregovor.

Rešitve iz 170. št.

ZLOGOVNICA:

- Po-slo-pje
- Za-ga-ta
- Zi-ja-lo
- Pe-či-na
- Vi-ne-ta
- Na-slo-nek
- Bo-ga-tin

8. Ko-tla-rji
9. Po-či-tek

DOPOLNJEVALKA:
Volturno, dvoživka, navodilo, slavolok, kakovost, pregovor, Sarajevo.

DVE POSETNICI:
farmaceutka - novinarka.

Izžrebanje

Od mnogih rešitev, ki smi jih prejeli, je skoraj vsaka imela kako napako tako, da smo mogli izžrebat samo naslednje:

Furlanič Favst, Sinkovec Janjo, Jakomin Dora ter Besednjak Boštjan. Ti bodo za darilo prejeli lepo slovensko knjigo.

Tovarišu Lebanu odgovarjamo, da smo dobili njegovo rešitev, da pa je ne moremo upoštevati, ker ima napako, dasi majhno.

Kupon št. 114 za nagradno tekmovanje Ljudskega tednika

LIUDSKI TEDNIK

Odgovorni urednik
KAVS FRANC

Tiska z dovoljenjem AIS-a
Tržaški tiskarski zavod
v Trstu, ulica Montecchi 6

Rokopisi se ne vračajo

"PER UN COMUNE DEMOCRATICO"

Poročajo, da bo nov občinski odbor sestavljen iz samih članov italijanskih nacionalističnih strank.

Vidali: Gospodje, saj sem se tudi jaz boril za "comune democratico" v okviru Italije...

JUCA PIŠE PEPI

Draga Pepa!

Na pariški konferenci so krivičen sklep storili: Avstriji slovenske kraje v oblast so izročili.

Da bo kdaj Sovjetska zveza na ta sklep pristane, dala tega nisem niti v sanjah z njih strani pričakovala.

Po nesrečnem kominformu, ki se je pojavil lani, Jugoslaviji nešteti udarci bili so zadani.

Za vse žrtve v zadnji vojni to prečudna je zahvala, ki prijateljska država jo zaveznici je dala.

Teško takim je verjeti, ki obetajo svobodo, zraven pa na tuje mline hočejo speljati vodo.

Da je trn v peti bila Jugoslavija zahodu vedela sem, zdaj pa isto se zgodilo je na vzhodu.

Neresnična klevetanja iz Moskve radio pošilja, vseh laži se poslužuje, le da bi prišel do cilja.

Nič ni čudno, če vsled tega, v Trstu je zdaj vse narobe, če poraženi fašizem spet si je nabrusil zobe.

General na slovenski šoli

Hitro se je razširila vest, da je sam gospod general Ayre obiskal slovensko šolo v Devinu in prisostvoval akademiji. O tem so se pogovarjali v neki družbi. Pa je nekdo, ki je slučajno ujel na ušesa nekaj o generalu, o obisku in o slovenski šoli, pristavil tako pripombo: «Prav gotovo se je počutil kot misijonar med zamorčiki». A nekdo mu je dovrnil: «To že, samo, da jim general kraljestva niti na onem svetu ni obljubil».

Previdnost na mestu

Nekega, na Vidalijevi listi izvoljenega kandidata, so videli te dni ob najlepšem vremenu hoditi z odprtim dežnikom v roki. Ljudje so ugibali za: to. Pa jim je nekdo pojasnil: «Veste, je dejal, zelo veliko masla ima mož na glavi, pa se boji, da bi se mu na vročem soncu raztopilo».

Jugoslavija pač zvesta tistim ciljem je ostala, ki Osvobodilna fronta jih v početku je izdala;

danes je slabo vsled tega, a bodočnost že pokaže, kje iskrena so dejanja, kje se pa nesramno laže.

Takrat marsikdo prijemal se za glavo bo in rekel: «Rad priznam, da sem pošteno se ob kominformu opekela».

Da koroške naše kraje v skrbstvo so Avstrijcem dali, tega tamkajšnji Slovenci nikdar ne bodo priznali.

Tam, kjer teče bistra Zila, tam se naša kri pretaka, tamkaj ljudstvo na rešitev dolga leta težko čaka.

Mi do zdaj se uklonilo, ni potujčiti se dalo, tudi zdaj bo težko borbo za pravično stvar vzdržalo.

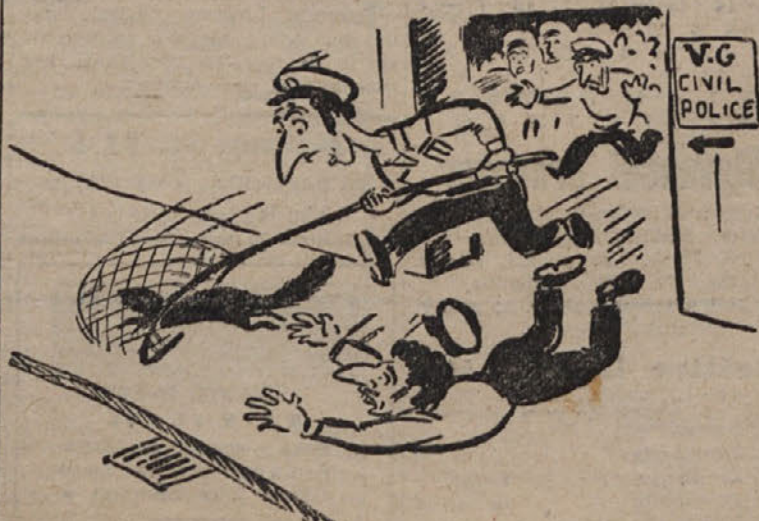
Draka moja, kakor vidiš, nič veselo ni to pismo, saj doživljamo krivice, ki jih še sanjali nismo.

Je politika kot vreme: zdaj je sonce, zdaj dežuje, a na srečo po deževju ljubo sonce spet kraljuje.

Upajmo, da i Koroški po neurju zavestilo bo svobodno, zlato sonce, ki bo oblake razpršilo.

Te pozdravlja
Tvoja Juca

LOV NA DIHURJA

Skandal pri tržaški policiji (moralni oddelek) hočejo zatašati. Seč podrejenemu: Ulovi dihurja, da ne bo preveč smrdelo!

STRELICE

Veze

Je Volk Rimljan zatulil iz daljave, pri nas zapel odmev: Vidali, ave!

Radio Trst II.

Vam vsem, ki od tujega funta živite povem, da prav nečloveško dišite.

Danes - jutri

Danes pljuje sikami na vse, bo jutri dejal: šika mi se.

Še ena o Rikotu

Riko Malalan je bil določen za govornika na volivnem zborovanju. Cakal je za odrom, da se dvorana napolni, Zborovalci so prihajali bolj na redko, napovedana ura je odbila. Tedaj reče krajevni poverjenik:

«Riko, moramo začeti. Ura je pretekla in ljudje postajajo nestrpnji».

«Počakajmo še. Saj je dvorana še na pol prazna».

«Nima smisla. Drugih ne bo. Kar začnimo».

Tedaj vzame Riko svoj govor iz žepa. Deset tipkanih listov. Pet listov oddéli in jih izroči poverjeniku:

«Na, drži! Spravi mi to!»

«Kaj naj to pomeni?»

«Jasno vendar: Pol dvorane, pol govora!»

Mala kronika

V Gropadi je šla neka deklica z vozičkom in konjičkom na travnik, da nažanje nekoliko trave. Med njenim delom se je konjiček pasel in oddaljal čez mejo. Deklica je stekla za njim, da ga zavrne. Obmejni jugoslovanski vojak si je dal obrazložiti položaj in je nato oba izpustil, deklica in konjiča. — Kronika tega ne pove, ampak najbrže je mladega vojaka bolj zanimal deklič nego konjič.

Obupno vsakdanja in dolgočasna je ta zgodba. Postane pa takoj obupno smešna, čim ji neki italijanski list (Lunedì od 27. t. m.) odredi vidno mesto med glavnimi vestmi, ji natovori debel naslov o preganjanju obmejnega prebivalstva in ji posveti nič manj nego 44 (štiridesetštiri) vrst. Ko je vendar prostor v važnem listu, kakršen je «Lunedì», tako obupno dragocen!

Olajševalna okolnost

Citali smo, da je zavezniki vojaški šofer te dni do smrti povozil nekega dečka v Trstu. Šoferju bo zelo verjetno prisojena mila kazen, ker bodo upoštevali olajševalno okolnost, da se je najprej zaletel — v zid.

Magistrale

Ves svet za norca imel je Agneletto:
Enkrat bil bel, v potrebi tudi črn;
Sedaj zelen, rumen, pa plav; kot bo'n
Emigrant ni nikdar si obrusil peto.

Lahkò se bilo mu je biti za korito,
Al' polnil ga mu kmet je, al'pa para
Ki se tožila je zaradi d'nara:
On vsem računal je srdito!

Mešetar bil je znan in bilanciral
Edinost zase, vedno, samo, vneto,
Dokler ni v Kairu pridno paradiral.

In bilo bolje bi, da vlekel dreto
Je vse doslej, da bi mu ne sufliral
Arij, vesel oproda: Allegretto.

NOVI RESIDENTI

Za volitve so prišli v Trst mnogi iz Italije z v ta namen izdanimi potrdili o stalnem bivališču in sedaj ne marajo zapustiti mesta

ZNAMENJA na političnem nebu

PRVO ZNAMENJE: Dne 25. junija je izjavil rimski žup Rebecchini v rimskem mestnem svetu, «Trieste ha votato l'Italia» (Trst je volil Italijo). Takoj je planil na noge komunistični svetovalec Turchi in zavpil: «Tudi komunisti so za Italijo!» — (Baje je ta aturška i-java zelo navdušila Vidalijska).

DRUGO ZNAMENJE: Dne 27. junija se je pri podjetju ILVA v Skednju po dolgem presledku prižgal zopet prvi plavž. Podjetje je poskrbelo, da se je ta dogodek primerno proslavil. Bil je to vsekakor simpatičen praznik dela, ki ga prisotnost škofa Santina, kateri je novi plavž blagoslovil, ter «tovariša» Radicha, kateri je nastopil med govorniki, nikakor ništa mogla pokvariti.

Značilen dogodek pa se je odigral pri zakuski, ki je sledila uradnemu delu proslave. Škof Santin je stopil k Radichu in ga očetovsko potapljal po rami. Poudarjamo, da si tega škofovskega «ramotapljanja» nismo izmislili mi, temveč ga črpamo iz poročil drugih listov. Torej škof je Radicha potapljal po rami, ga pohvalil in mu izjavil, da se popolnoma strinja z njim in njegovim govorom. Radich se je zahvalil s primerno ganljivostjo.

TRETJE ZNAMENJE: «Lavoratore» na dolgo in široko piše o «škandalu Rudj Uršič». To še ne bi bilo nič čudnega. Čudno pa je, da drugi listi, posebno «Giornale» in «Messaggero», pišejo ravno tako na dolgo in široko. Nismo si pa na jasnem, ali sekundira «Lavoratore» drugim listom, ali pa sekundirajo drugi listi «Lavorato-

ru». Na vsak način gre za složen in dobro ubran političen koncert, ki kaže popolno harmonijo v tem političnem «allegretto», ma non troppo.

CETRTO ZNAMENJE: Vidali je bil odlikovan od rimske vlade in je postal «commendatore»: To poslednje znamenje se sicer še ni pojavilo na tržaškem političnem nebu. Toda astronomska znanost je točna in lahko izračuna v naprej prihod kake repatice in drugih znamenj na večernem nebu. Med njimi torej tudi veliki politični mrk, ko bo politična repatica Vidali stopil v senco rimske komendatorske zvezde.

Poštenje pa tako

(Demokristjanski poslanec rimskega parlamenta Caronia je hotel predlagati v neki razpravi tajno glasovanje. Tak predlog mora biti podpisan od najmanj deset poslancev, in ker Caronia teh deset podpisov ni mogel dobiti, jih je enostavno ponaredil. Seveda je bila ta sleparija takoj odkrita in Caronia se je izmazaal, po zaslugi demokristjanske večine, z ukorom).

De Gasperi: «Caronia, Caronia, ti boš naši stranki napravil še tisto malo ugleda, ki ga ima».

Caronia: «Kdo naj to razume! Ze več kot tisoč let pridigajo cerkveni krogi, da enamen posvečuje sredstva, in ko to poskušam, ie pa taka zamerala!»

Vidalijev sklep

Baje je Vidali sklenil, da bo odslej dan in noč na rokah nosil rokavice. Za to se je odločil iz razloga, da bo tako dejansko lahko delal za priključitev Trsta k Italiji — v rokavičah.